

ΣΧΟΛΗ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΚΡΗΤΗΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ
ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

Α. ΒΑΖΑΚΑΣ, Β. ΓΕΡΟΠΑΝΤΑ, Δ.
ΔΙΜΕΛΛΗ, Δ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ, Ν.
ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ, Ν. ΜΑΡΑΒΕΛΑΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΚΡΗΤΗΣ

Βιβλίο Περιλήψεων (Book of Abstracts),
Συνεδρίου Αρχιτεκτονική Εκπαίδευση και Πράξη: οι
διεθνείς προκλήσεις και η Ελλάδα, Σχολής Αρχιτεκτόνων
Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης

Επιμέλεια:

Αλέξανδρος Βαζάκας, Βασιλική Γεροπάντα, Δέσποινα Διμέλλη, Άννα Καραγιάννη,
Νεκτάριος Κεφαλογιάννης, Νόννη (Παγώνα) Μαραβελάκη, Διδακτικό και
Ερευνητικό Προσωπικό (ΔΕΠ), Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου
Κρήτης

ISBN: 978-618-5558-06-2

Εκδότης

Εκδόσεις Πολυτεχνείου Κρήτης, Πολυτεχνειούπολη, Τ.Κ. 73500, Χανιά,
Κρήτη

All rights reserved. Nothing from this publication may be reproduced, stored in
computerised system or published in any form or in any manner, including electro-
nic, mechanical, reprographic or photographic, without prior written permission
from the publisher. Authors are responsible for all pictures, contents and copyri-
ght-related issues in their own paper(s).

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ
ΠΡΑΞΗ

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ
ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

11-12 ΝΟΕ 2023 ΧΑΝΙΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
Α. ΒΑΖΑΚΑΣ, Β. ΓΕΡΟΠΑΝΤΑ, Δ.
ΔΙΜΕΛΛΗ, Δ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ, Ν.
ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ, Ν. ΜΑΡΑΒΕΛΑΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών και το Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου αναγνωρίζοντας τις σημαντικές αλλαγές που έχουν επέλθει στο κοινωνικό, οικονομικο-τεχνικό και εκπαιδευτικό πεδίο συνδιοργανώνουν συνέδριο με θέμα «Αρχιτεκτονική Εκπαίδευση και Πράξη: οι διεθνείς προκλήσεις και η Ελλάδα» ανοίγοντας έναν διάλογο για τη διαμόρφωση αρχιτεκτόνων ικανών να παρακολουθήσουν τα νέα δεδομένα της εποχής. Η ανάγκη για τον επαναπροσδιορισμό των πεδίων, των μεθόδων και της πρακτικής της αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης είναι, σήμερα επιτακτική.

Η εκπαίδευση των αρχιτεκτόνων στις απαρχές του νέου αιώνα έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές σε σχέση με τα μέσα, τις προτεραιότητες και τα μαθησιακά αποτελέσματα που διαχειρίζεται καθώς καλείται να ανταποκριθεί σε νέα, ταχύτατα μεταβαλλόμενα και πολύπλοκα περιβάλλοντα. Η συνθετική δεξιότητα, η επιστημονική και η τεχνική γνώση εμπλουτίζονται με την -απαραίτητη- ανάπτυξη δεξιοτήτων που αφορούν στην επικοινωνία, την ομαδικότητα, την οργάνωση διαχείρισης χρόνου, την ευελιξία κτλ. Η μάθηση που εστιάζει στην πρακτική επίλυση προβλημάτων συμπληρώνεται με τη μάθηση που ενσωματώνει την έρευνα και τον δημιουργικό σχεδιασμό.

Αντίστοιχες ριζικές αλλαγές διαπιστώνονται και στην αρχιτεκτονική πρακτική. Η χρήση των νέων τεχνολογιών, οι αναδυόμενες ανάγκες για χωρικό σχεδιασμό με επίκεντρο τη βιωσιμότητα, η υπεύθυνη χρήση υλικών και η ανάγκη νέων εργαλείων για τη διαχείριση κρίσεων καταδεικνύουν νέους δρόμους έρευνας, διδασκαλίας και πράξης.

Το Συνέδριο αποτελεί έναν βήμα διαλόγου για τις παραπάνω εξελίξεις στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση και την αρχιτεκτονική πράξη, για τα «κενά» που πιθανόν να έχουν δημιουργηθεί μεταξύ τους, καθώς και τις νέες κατευθύνσεις και αναδυόμενες τάσεις στη σχέση αυτή. Απευθύνεται σε μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, μεταπτυχιακούς φοιτητές και υποψήφιους διδάκτορες, καθώς και σε επαγγελματίες και ενδιαφερόμενους φορείς για το δομημένο περιβάλλον.

Οι θεματικοί άξονες του συνεδρίου είναι οι εξής:

A. Η διδασκαλία του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού

Εισαγωγή στις αρχιτεκτονικές σπουδές

Η συμβολή του εργαστηριακού σχεδιασμού στην παραγωγή της αρχιτεκτονικής γνώσης

Αρχιτεκτονική παιδεία και διεπιστημονικότητα για τη διαχείριση κρίσεων (περιβαλλοντικών, κοινωνικο-οικονομικών, υγειονομικών, φυσικών καταστροφών κλπ.).

Ο ρόλος της θεωρητικής κριτικής σκέψης στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση.

B. Τεχνολογία στην αρχιτεκτονική παιδεία

Νέες τεχνολογίες στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση (ψηφιακός – αναλογικός σχεδιασμός)

Προηγμένα, βιώσιμα και τεκτονικά υλικά για την αρχιτεκτονική.

Η κατασκευαστική διαδικασία στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση.

Σχεδιάζοντας από τον δημόσιο χώρο στη δημόσια – ψηφιακή - σφαίρα.

Γ. Πρόγραμμα σπουδών και σύγχρονες εκπαιδευτικές κατευθύνσεις

Άτυπη και επίσημη εκπαίδευση - κατευθύνσεις και προτεραιότητες του προγράμματος σπουδών

Σχέση μεταξύ της αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης και της εφαρμοσμένης πρακτικής.

Η λειτουργία των διεθνών πιστοποιήσεων στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Πολλά άτομα και ιδρύματα υποστήριξαν ή συνέβαλαν στην οργάνωση του συνεδρίου Αρχιτεκτονική Εκπαίδευση και Πράξη: οι διεθνείς προκλήσεις και η Ελλάδα, της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης, και θα θέλαμε να εκφράσουμε τις ειλικρινείς μας ευχαριστίες σε όλους αυτούς. Αρχικά, θέλουμε να ευχαριστήσουμε το Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου (CAM) για την άριστη συνδιοργάνωση και συγκεκριμένα την Αρχιτεκτονική Επιτροπή που απαρτίζεται από τους: Λευτέρης Βεργεράκης, Βασιλική Γεροπάντα, Ανδρέας Θεοδωρίδης, Γιώργος Καλλιγέρης, Ζαχαρίας Πιστόπουλος, Δημήτρης Τσακαλάκης, και την επιμελήτρια Πέννυ Χωραφά. Επιπλέον, θα θέλαμε να στείλουμε ιδιαίτερες ευχαριστίες στο Τεχνικό Επιμελητήριο Δυτικής Κρήτης, την Περιφέρεια Κρήτης και τον Οίκο Δαλκαφούκη για τη γενναιόδωρη υποστήριξή τους.

Το κλειδί για την επιτυχημένη οργάνωση οποιουδήποτε συνεδρίου, είναι φυσικά, η επιστημονική κοινότητά του. Αρχικά, θέλουμε να ευχαριστήσουμε τους ερευνητές / συγγραφείς / εισηγητές που συμμετείχαν στην πρόσκλησή μας για την υποβολή εργασιών, γράφοντας συνολικά 70 περίληψεις. Είμαστε επίσης ευγνώμων στα μέλη της επιστημονικής επιτροπής (δείτε την πλήρη λίστα στις επόμενες σελίδες) για τη συγγραφή περισσότερων από 70 κριτικών κατά τη διαδικασία της αξιολόγησης. Τέλος θέλουμε να ευχαριστήσουμε τους επιλεγέντες συγγραφείς που συνέταξαν 65 έτοιμα για εκτύπωση τελικά άρθρα και ετοίμασαν αξέχαστες παρουσιάσεις.

Ιδιαίτερη ευγνωμοσύνη στους κύριους ομιλητές μας: Παρασκευή (Μπούκη) Νουκάκη-Μπαμπάλου, Αναστάσιος Μ. Κωτσιόπουλος, Ποιμενίδου Φρόσω, Αίσωπος Ιωάννης, Καρβουντζή Βαλεντίνη, Πατσαβός Νίκος, Πολυχρονόπουλος Δημήτριος, Μανωλίδης Κώστας, Τέλλιος Αναστάσιος για την αποδοχή της πρόσκλησής μας και για τις ανεκτίμητες συνεισφορές τους στο συνέδριο.

Τέλος θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους εθελοντές φοιτητές της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών: Μολυνδρή Μαριάννα, Τασιοπούλου Αριάδνη, Φασουλάκη Λίβια, Βλαχοδήμος Σεραφείμ, Σαχίνη Μαριάννα, Παλαιολόγος Κωνσταντίνος, Ζαρογκίκα Ιωάννα, Βλαστού Κυβέλη, Πηγουνάκη Ευαγγελία, Αποστόλου Αθανάσιος, Τασοπούλου Βασιλική, Παρτάλη Όλγα, Χαλιλ Καλλιόπη Άννα, Βαρυτιμιάδη Τερψιθέα, Καστόρας Αναστάσιος-Ιάσων, Λισίτσκα Θεοδώρα, Μαυρία Διονυσία, Σαρτζετάκη Ελένη, Κερούλη Αφροδίτη, Ζερβός Ιάσων Ειρηναίος, Τραυλού Ευαγγελία, Κατσούλη Χριστίνα, Παραγιουδάκης Παντελής.

Χανιά, 9/11/2023

Η οργανωτική επιτροπή

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η Οργανωτική Επιτροπή από την Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πολυτεχνείου Κρήτης

Αλέξανδρος Βαζάκας, Κοσμήτορας Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Αναπληρωτής Καθηγητής

Βασιλική Γεροπάντα, Επίκουρη Καθηγήτρια, Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Δέσποινα Διμέλλη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Άννα Καραγιάννη, Επίκουρη Καθηγήτρια, Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Νεκτάριος Κεφαλογιάννης, Επίκουρος Καθηγητής, Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Νόνη (Παγώνα) Μαραβελάκη, Καθηγήτρια, Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ευαγγελία Αθανασίου

Αλέξανδρος Βαζάκας

Αθηνά Βιτοπούλου

Βασιλική Γεροπάντα

Σωκράτης Γιαννούδης

Κωνσταντίνος Γρίβας

Μαρία Γρηγοριάδου

Δέσποινα Διμέλλη

Πάνος Δραγώνας

Γιάννης Ζαβολέας

Άννα Καραγιάννη

Πανίτα Καραμανέα

Φυλλιώ (Γαρυφαλλιά) Κατσαβουνίδου

Δήμητρα Κατσώτα

Νεκτάριος Κεφαλογιάννης

Λεωνίδας Κουτσούμπος

Κωνσταντίνος Μανωλίδης

Παγώνα (Νόνη) Μαραβελάκη

Ανδρέας Νικολοβγένης

Δημήτρης Παπανικολάου

Χρίστος Παπαστεργίου

Νίκος Πατσαβός

Ιωάννα Συμεωνίδου

Χρήστος Τέσσας

Λουκάς Τριάντης

Γιάννης Τσάρας

Μιμή Χατζησάββα

Χάρις Χριστοδούλου

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ:

Κατερίνα Μάλλη

ΤΙΜΩΜΕΝΟΙ ΟΜΙΛΗΤΕΣ

Γιάννης Αίσωπος

Καθηγητής Αρχιτεκτονικού και Αστικού Σχεδιασμού ΠΠ

Προεδρος Τμήματος Αρχιτεκτονων Μηχανικων

Πανεπιστημιου Πατρων

Προέδρος του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πανεπιστημίου Πατρών, Καθηγητής Αρχιτεκτονικού και Αστικού Σχεδιασμού και Διευθυντής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Αρχιτεκτονική και Αστικός Σχεδιασμός: Μεσογειακά Μέλλοντα – Πράσινη Συμφωνία». Αρχιτέκτων Μηχανικός ΕΜΠ, Master in Architecture, Harvard University. Επισκέπτης Καθηγητής, Columbia University, Νέα Υόρκη, Επισκέπτης Καθηγητής, Bartlett School of Architecture, UCL, Επισκέπτης Ερευνητής, Princeton University. Εργάστηκε στο γραφείο Bernard Tschumi Architects, Νέα Υόρκη. Senior Expert της Ευρωπαϊκής Επιτροπής /DG Regional and Urban Policy της ΕΕ. Τακτικό Μέλος του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων (ΚΣΝΜ) του Υπουργείου Πολιτισμού. Εθνικός Επίτροπος της Ελλάδας και Επιμελητής της ελληνικής συμμετοχής Tourism Landscapes: Remaking Greece / Τοπία Τουρισμού: Ανακατασκευάζοντας την Ελλάδα στη 14η Διεθνή Έκθεση Αρχιτεκτονικής Biennale Βενετίας 2014. Συνεπιμελήθηκε τις εκδόσεις Τοπία Εκμοντερνισμού: Ελληνική αρχιτεκτονική '60 και '90 (Αθήνα, 2002), Η σύγχρονη (ελληνική) πόλη (Αθήνα, 2001, 2η έκδοση, Αθήνα, 2018), Landscapes of Modernization: Greek Architecture 1960s and 1990s (Αθήνα, 1999) και Τοπία του Οικείου (Αθήνα, 1996). Στα κείμενά του έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με τα ζητήματα του εκμοντερνισμού των ελληνικών πόλεων και με το ρόλο του τουρισμού ως οχήματος εκμοντερνισμού και παραγωγού σχεδιαστικών και πολιτισμικών στερεοτύπων.

Αναστάσιος Μ. Κωτσιόπουλος
ομότιμος καθηγητής Αρχιτεκτονικής ΑΠΘ
αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών

Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1946. Σπούδασε στο Α.Π.Θ. (δίπλωμα αρχιτέκτονα, διδακτορικό δίπλωμα και υφηγεσία) και στο University of Edinburgh (Ph.D.). Δίδαξε αρχιτεκτονικό σχεδιασμό και θεωρία αρχιτεκτονικής στο Α.Π.Θ. από το 1971, αρχικά ως επιμελητής και υφηγητής, από το 1989 ως τακτικός καθηγητής και, από το 2013, ως ομότιμος καθηγητής. Το 2008 εξελέγη αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών στην Έδρα του Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού της Τάξης των Γραμμάτων και των Καλών Τεχνών. Είναι μέλος του Τεχνικού Συμβουλίου της Ακαδημίας Αθηνών και του Διοικητικού Συμβουλίου του Ελληνικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτονικής. Έχει περίπου 300 δημοσιεύσεις θεωρίας και έργων, μεταξύ των οποίων και τα βιβλία Ζητήματα αρχιτεκτονικής θεωρίας (1982 Σύγχρονα Θέματα), Κριτική της αρχιτεκτονικής θεωρίας (1985 University Studio Press), Η αρχιτεκτονική σε περίοδο κρίσης (2010 Νεφέλη), Για το μεταμοντέρνο στην αρχιτεκτονική, με τον Στέλιο Γιαμαρέλο (2018 Νεφέλη). Είναι μέλος του αρχιτεκτονικού γραφείου Κ-Αρχιτέκτονες (με τις αρχιτέκτονες Ε. Ζουμπουλίδου και Α. Πάνου), με αρχιτεκτονικό έργο, αφιερώματα και διακρίσεις εντός και εκτός Ελλάδος, που αφορά κυρίως πανεπιστημιακά κτίρια και ρυθμιστικά σχέδια. Το αρχιτεκτονικό έργο του γραφείου και το ζωγραφικό έργο του παρουσιάστηκαν σε μονογραφική έκθεση του Ελληνικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτονικής (Μουσείο Μπενάκη 2011, και Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών 2012, επιμέλεια: Α. Σκιαδά) ταυτόχρονα με την έκδοση της μονογραφίας «Α.Μ. Κωτσιόπουλος και συνεργάτες αρχιτέκτονες: μια διαδρομή στα όρια του μοντέρνου» (2011, επιμέλεια: Α. Γιακουμακάτος, εκδόσεις Κτίριο). Ήταν το τιμώμενο πρόσωπο στο Συνέδριο Citylab 2019, τον Σεπτέμβριο του 2019 στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, για το σύνολο του έργου του.

Καρβουντζή Βαλεντίνη

Αναπληρώτρια κοσμήτορας Σχολής Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ

Η Κωνσταντίνα (Βαλεντίνη) Καρβουντζή αποφοίτησε από την Αρχιτεκτονική Σχολή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ), έχει M.Sc.in Advanced Architectural Studies από το Bartlett School of Architecture, University of London (UCL). Διδάσκει τα τελευταία είκοσι δύο χρόνια, στην Αρχιτεκτονική Σχολή του ΕΜΠ, όπου υπηρετεί ως αναπληρώτρια καθηγήτρια και ως αναπληρώτρια κοσμήτορας (2023-2025). Διδάσκει στον τομέα του Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού και τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν Θέματα Κατοικίας και Συλλογικής Κατοικίας, Θέματα Βιοκλιματικού Σχεδιασμού, Αστικού Σχεδιασμού και Σχεδιασμού Τοπίου.

Η Κωνσταντίνα Καρβουντζή μετρά περισσότερα από δέκα χρόνια συμμετοχής σε ερευνητικά προγράμματα που χρηματοδοτούνται από εθνικούς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς. Συμμετέχει στο πρόγραμμα SOLE (ΥΨΗΛΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΙΡΙΑ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ) και σε εθνικό πρόγραμμα τεχνολογικής εφευρετικότητας για την πλοήγηση ατόμων με προβλήματα όρασης σε θεατρικούς χώρους (ΘΕΑΤΡΟ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ).

Είναι συνιδρυτικό μέλος του αρχιτεκτονικού γραφείου «ENTASIS ARCHITECTS», έχει εκπονήσει αρχιτεκτονικές μελέτες δημοσίων και ιδιωτικών έργων, έχει βραβευτεί σε Πανελλήνιους και Διεθνείς Αρχιτεκτονικούς Διαγωνισμούς και έχει συμμετάσχει σε πολλές αρχιτεκτονικές εκθέσεις.

Παρασκευή (Μπούκη) Νουκάκη-Μπαμπάλου
ομότιμη καθηγήτρια Αρχιτεκτονικής του ΕΜΠ

Η Μπούκη Μπαμπάλου- Νουκάκη είναι αρχιτέκτονας, ομότιμη καθηγήτρια ΕΜΠ. Ξεκίνησε τις σπουδές της στο ΑΠΘ και στη συνέχεια στο ΕΜΠ, από όπου αποφοίτησε από τη Σχολή Αρχιτεκτόνων το 1970. Την ίδια χρονιά ιδρύει ιδιωτικό γραφείο με τον αρχιτέκτονα Αντώνη Νουκάκη, ενώ παράλληλα διδάσκει Αρχιτεκτονική Σύνθεση και Αστικό Σχεδιασμό στη Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ. Δίδαξε επίσης στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών του Ε.Μ.Π. «Σχεδιασμός-Χώρος-Πολιτισμός» (1999-2001) και στο νεοϊδρυθέν Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πολυτεχνείου Κρήτης (2004-2005). Υπήρξε μέλος του Εργαστηρίου 66 (1972-1986), στο πλαίσιο του οποίου έχει μελετήσει και υλοποιήσει το Πολυτεχνείο Κρήτης στα Κουνουπιδιανά και τη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου στο Ρέθυμνο.

Δραστηριοποιείται μαζί με τον Αντώνη Νουκάκη σε μελέτες ιδιωτικών και δημοσίων έργων με έμφαση στους δημόσιους υπαίθριους χώρους και τα πανεπιστημιακά κτίρια, και ιδιαίτερα τις βιβλιοθήκες. Έχουν διακριθεί σε 29 Αρχιτεκτονικούς Διαγωνισμούς Πανελλήνιους και Διεθνείς, από τους οποίους τέσσερις για υλοποιημένα έργα και τρεις διεθνείς. Έχουν επίσης συμμετάσχει σε αρχιτεκτονικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό όπως Biennial Europea de Paisatge de Barcelona 2003 και 2016, καθώς και Μπιενάλε Βενετίας 1991 και 2006. Υπήρξε Επιστημονικός Συνεργάτης του ΥΠΠΟ στη διοργάνωση της Έκθεσης Αθήνα Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης (1984), και Εκπρόσωπος της Σχολής Αρχιτεκτόνων στην Εθνική Επιτροπή του Habitat II.(1985)

Σημαντικά έργα της μαζί με τον Αντώνη Νουκάκη αποτελούν: _ Η Βιβλιοθήκη Φιλοσοφικής στο Ρέθυμνο 1991-1993 _ Η Ανάπλαση –διαμόρφωση των παρόδιων χώρων κατά μήκος της Παλαιάς Εθνικής Οδού Ρεθύμνης 2001-2010 _ Η Ανάπλαση του Άξονα Αχειροποίητου - Αγίας Σοφίας Δήμου Θεσσαλονίκης, 2012 Α΄ Βραβείο, Ένα μικρό τμήμα του έχει υλοποιηθεί. _ Ο Διεθνής Διαγωνισμός Ιδεών Αστικού Σχεδιασμού για την Πλατεία Μαρτύρων και τον Μεγάλο Άξονα της Βηρυτού, 2005 Α΄ Βραβείο _ Ο Διεθνής Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός Ιδεών για τη δημιουργία του Μητροπολιτικού Πάρκου Αθήνας στο Ελληνικό, 2004 Β΄ Βραβείο. _ Η Βιβλιοθήκη Φιλοσοφικής ΕΚΠΑ Αθήνα Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου 2008-2018. Έπαινος Βραβείο Ελληνικής Αρχιτεκτονικής 2020.

Υποψήφια για το Ευρωπαϊκό Βραβείο Mies van der Rohe 2022. Έχει δημοσιεύσει το βιβλίο: 8+1 κείμενα για την αρχιτεκτονική και την πόλη. Αθήνα, Εκδόσεις DOMa, 2020.

Μανωλίδης Κώστας

Καθηγητής

Προεδρος Τμήματος Αρχιτεκτονων Μηχανικων Πανεπιστημιου

Θεσσαλίας

Ο Κώστας Μανωλίδης (Βέροια, 1965) είναι καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με αντικείμενο «Εισαγωγή στην Αρχιτεκτονική Σύνθεση». Σπούδασε αρχιτεκτονική στο Α.Π.Θ. και είναι κάτοχος μεταπτυχιακού (M. Arch) από το Southern California Institute of Architecture. Διδάσκει αρχιτεκτονικό σχεδιασμό από το 1999 στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας όπου εκλέχθηκε μέλος ΔΕΠ το 2002. Έχει διατελέσει Πρόεδρος του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών στο διάστημα 2020-2024. Κατά την τριετία 2015-2017 υπήρξε αναπληρωματικό μέλος του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων.

Τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στο τοπίο, στον δημόσιο χώρο, στην σχέση φύσης και αρχιτεκτονικής, και στις τεχνικές και σημασιολογικές λειτουργίες της αρχιτεκτονικής υλικότητας. Παράλληλα αρθρογραφεί για κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα της περιοχής του Βόλου.

Έχει γράψει το «Εδαφολόγιο: κείμενα για την ύλη της αρχιτεκτονικής» (Νήσος, 2017) και ήταν επιμελητής στους συλλογικούς τόμους «Ωραίο, φριχτό κι απέριττο τοπίον» (Νησίδες, 2003), «Η αναπαράσταση ως όχημα αρχιτεκτονικής σκέψης» (FUTURA, 2006), «Η διεκδίκηση της υπαίθρου» (Ινδικτος, 2009) και «Μεταβολές και ανασηματοδοτήσεις του χώρου στην Ελλάδα της κρίσης» (ψηφιακή έκδοση Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, 2013).

Πατσαβός Νικόλαος
Καθηγητής
Προεδρος Τμήματος Αρχιτεκτονων Μηχανικων
Πανεπιστημιου Ιωαννίνων

Ο Νίκος Πατσαβός (Αθήνα, 1977), αρχιτέκτονας ΑΠΘ, είναι ιδρυτικός εταίρος της αρχιτεκτονικής πλατφόρμας Ctrl_Space Lab, υπεύθυνος σειράς μελετών, ερευνητικών εργαστηρίων, εκδόσεων και εκθέσεων. Έχει συνεργαστεί, από το 2001, ως ερευνητής, με την Architectural Association Graduate School, τη Βρετανική Σχολή της Ρώμης, το ΕΜΠ, το Πολυτεχνείο Κρήτης και το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Από το 2003, έχει διδάξει αρχιτεκτονικό σχεδιασμό και θεωρία-κριτική, σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, στην ΑΑ, το Πολυτεχνείο Κρήτης και στα Πανεπιστήμια Θεσσαλίας, Λευκωσίας και Frederick, ενώ στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων εργάζεται από την ίδρυση της Σχολής Αρχιτεκτόνων το 2015. Ερευνητικά ενδιαφέροντα: μεταβιομηχανική αρχιτεκτονική κουλτούρα και γνώση, στρατηγικός σχεδιασμός, οικιστική, βιώσιμη πολιτιστική κληρονομιά, μεθοδολογία σχεδιασμού.

Πολυχρονόπουλος Δημήτριος
Καθηγητής
Προεδρος Τμήματος Αρχιτεκτονων Μηχανικων
Πανεπιστημιου ΔΠΘ

Ο Δημήτρης Πολυχρονόπουλος είναι Αρχιτέκτων Μηχανικός του Ε.Μ.Πολυτεχνείου. Εκπόνησε τη Διδακτορική του διατριβή στη Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ (2002). Έχει διδάξει σε προπτυχιακά μαθήματα και στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα της Σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ. Σήμερα διδάσκει μαθήματα Αρχιτεκτονικού (2ο και 5ο έτος) και Αστικού Σχεδιασμού (4ο έτος) στο Τμήμα Αρχιτεκτονικής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, στη βαθμίδα του Καθηγητή. Έχει συμμετάσχει και συντονίζει ελληνικά και διεθνή ερευνητικά προγράμματα και συνέδρια, με βασικό προσανατολισμό το σχεδιασμό του δημόσιου και αστικού χώρου. Ήταν συντονιστής του προγράμματος ERASMUS (από το 2008-2015) και ERASMUS PLACEMENT (από το 2013-15) του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΔΠΘ. Το διάστημα 2008 - 2012 συντόνισε και δίδαξε στο διεθνές ΘΕΡΙΝΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ στη Θάσο, με θέμα «Διαδραστικά περιβάλλοντα και Αρχιτεκτονική» που αφορά σε πολλαπλές προσεγγίσεις της αρχιτεκτονικής με συμβολές από τον χώρο της τέχνης, της φιλοσοφίας και των κοινωνικών θεωριών. Από το 1998 μέχρι σήμερα έχει λάβει μέρος σε ένα μεγάλο αριθμό Πανελλήνιων και Ευρωπαϊκών Αρχιτεκτονικών Διαγωνισμών ιδεών, στους οποίους έχει λάβει βραβεία και διακρίσεις ενώ έχει συμμετάσχει σε 22 εκθέσεις αρχιτεκτονικής. Το διάστημα 2005–2008 υπήρξε μέλος της Συντακτικής Επιτροπής της περιοδικής έκδοσης (ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ) του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων (ΣΑΔΑΣ).

Φρόσω Ποιμενίδου

**αρχιτεκτων, καθηγήτρια, εκπαιδευτικός co-director 1ου ετους
της Αρχιτεκτονικής Σχολής Bartlett, ucl**

Η Φρόσω Ποιμενίδου είναι Αρχιτέκτων και καθηγήτρια. Κλήθηκε το 1985 να διδάξει στο Cambridge, και στη συνέχεια δίδαξε στην AA και στο UCL στη Σχολή Bartlett όπου παρέμεινε 33 χρόνια. Έχει προσηλωθεί στην αναζήτηση των τρόπων με τους οποίους μπορούμε να μυήσουμε τους νέους ανθρώπους στην αρχιτεκτονική. Η φιλοσοφία της εστιάζει στο τμήμα εκείνο της θεωρίας που σχετίζεται με την αρχιτεκτονική πράξη. Έχει μελετήσει και κτίσει στην Ελλάδα και έχει τιμηθεί με βραβεία όπως το 2004 UCL Faculty Teaching Award Bartlett School of Architecture, το 2012 UCL Provost Teaching Award (In recognition of outstanding contribution to teaching and learning), το 2014 RIBA Honorary Fellowship from RIBA (for services to education). Το 2021 εξέδωσε το βιβλίο της "Dreaming the Impossible to Build the Extraordinary" (Bartlett UCL, February 2021) πάνω στη διδασκαλία της Αρχιτεκτονικής.

Τέλλιος Αναστάσιος

Καθηγητής

Προεδρος Τμήματος Αρχιτεκτονων Μηχανικων Πανεπιστημιου ΑΠΘ

Σπούδασε αρχιτεκτονική στο ΑΠΘ, (Διπλ. Αρχ. Μηχ.) και στη Bartlett School of Architecture του UCL, Λονδίνο (M.Arch Dist. UCL). Είναι διδάκτορας στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ (Δρ. ΑΠΘ), στη γνωστική περιοχή του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού και των ερμηνευτικών θεωριών του. Τα τελευταία χρόνια εστιάζει το ενδιαφέρον του σε ζητήματα σχετικά με τον προηγμένο αρχιτεκτονικό και αστικό σχεδιασμό, τις σύγχρονες θεωρίες σχεδιασμού, την έρευνα και τις αναδυόμενες τεχνολογίες. Από το 2008 διδάσκει στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ και σήμερα είναι Καθηγητής Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού: Θεωρία και Πρακτική. Είναι διευθυντής του μεταπτυχιακού προγράμματος 'Σχεδιασμός Αιχμής' διευθυντής της ερευνητικής μονάδας 'INNEN Καινοτόμα Περιβάλλοντα', και από το 2022 είναι Πρόεδρος στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΑΠΘ. Συμμετέχει σε έργα, ερευνητικά προγράμματα και διεθνείς αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς στους ευρύτερους τομείς του αρχιτεκτονικού και αστικού σχεδιασμού. Έχει δώσει επιστημονικές διαλέξεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Τμήματα της δουλειάς του, ερευνητικής, θεωρητικής και πρακτικής, έχουν εκτεθεί και δημοσιευτεί σε πολυάριθμες εκθέσεις αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος, ελληνικές και διεθνείς εκδόσεις.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 28 **A. Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ**
- 29 **Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΔΙΠΛΟΣ ΤΗΣ ΡΟΛΟΣ**
ΑΣΛΑΝΙΔΗΣ ΚΛΗΜΗΣ
- 30 **ΥΛΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΣΕ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΕ ΟΡΟΥΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**
ΒΡΟΝΤΙΣΗ ΜΑΡΙΑ
- 31 **ΣΥΝΘΕΤΟ vs ΠΟΛΥΠΛΟΚΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ**
ΓΚΙΚΑΠΕΠΠΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
- 32 **ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΕΣ ΜΥΘΟΛΟΓΙΕΣ**
ΓΟΥΡΔΟΥΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
- 33 **SUBTRACTION & IN-BETWEEN SPACES: ΔΥΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΜΑΚΕΤΑΣ ΜΕ ΧΥΤΑ ΥΛΙΚΑ**
ΔΙΑΜΑΝΤΟΥΛΗ ΕΛΙΚΗ
- 34 **ΔΙΕΘΝΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΕΣ ΥΠΕΡΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΓΚΕΙΜΕΝΟΥ: ΕΝΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΕ ΔΥΟ (ΣΥΝ ΜΙΑ) ΧΩΡΕΣ**
ΔΟΒΑ ΕΥΑΝΘΙΑ, ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΥΡΙΑΖΗΣ
- 35 **ΤΟΠΟΘΕΤΩ 2023' ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ- ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΑΛΑΙΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΩΝ ΧΑΝΙΩΝ**
ΚΑΚΑΒΑΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ, ΜΑΝΔΑΛΑΚΗ ΜΑΡΙΑ, ΓΕΩΡΓΙΛΑΚΗΣ ΜΑΡΚΟΣ , ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

- 36 **STUDIO OFF / Ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΩΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΠΟΥ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΥΝ ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ**
ΚΟΤΖΙΑ ΚΑΤΕΡΙΝΑ, ΦΙΛΟΞΕΝΙΔΟΥ ΚΟΡΝΗΛΙΑ
- 37 **Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΙΣΘΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑΙΣΘΗΣΕΩΝ**
ΛΕΩΝΗ ΣΟΦΙΑ
- 38 **ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΜΕ ΦΥΣΙΚΑ ΥΛΙΚΑ ΩΣ ΑΦΟΡΜΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ**
ΜΑΝΔΑΛΑΚΗ ΜΑΡΙΑ
- 39 **ΤΑ ΕΠΕΙΓΟΝΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ**
ΜΙΟΚΚΙ ΦΑΒΙΑΝΟ
- 40 **ΠΑΦΑΠ: ΠΕΡΙΠΑΤΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΟΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**
ΝΤΟΒΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
- 41 **ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΜΟΡΦΗΣ**
ΠΑΝΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ, ΒΛΑΧΟΣ ΙΩΑΝΗΣ
- 42 **Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ. ΜΙΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ.**
ΤΖΟΜΠΑΝΑΚΗΣ ΑΛΕΞΙΟΣ
- 43 **Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ «ΣΗΜΕΙΟΥ ΕΚΚΙΝΗΣΗΣ»**
ΤΣΙΡΑΚΗ ΣΟΦΙΑ
- 44 **Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΣΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ**
ΧΑΤΖΗΣΑΒΒΑ ΔΗΜΗΤΡΑ
- 45 **«ΠΩΣ ΠΑΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ;» ΕΞΕΥΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΠΟΛΥ-ΚΡΙΣΗΣ**
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΧΑΡΙΣ

- 46 **B. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ**
- 47 **ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 22: ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
ΈΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΥΣΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ**
ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΗΣΑΙΑΣ ΠΛΑΤΩΝΑΣ
- 48 **Η ΕΡΕΥΝΑ, Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΑΦΗΓΗΜΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**
ΒΙΔΑΛΗ ΜΑΡΙΑ
- 49 **WAR_ARCHITECTURE: Ο ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ**
ΒΛΑΣΣΑΚΗ ΔΗΜΗΤΡΑ
- 50 **ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΣΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ
ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ**
ΒΟΥΓΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ
- 51 **ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΘΩΣ ΩΣ ΕΝΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΤΥΠΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΓΙΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ**
ΔΑΟΥΤΗ ΜΑΡΙΖΑ, ΛΕΚΚΟΥ ΝΑΤΑΣΣΑ
- 52 **ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ: «ΠΑΡΕΛΘΟΥΣΑ» ΜΕΛΛΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ «ΦΥΣΙΚΗ»
ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ**
ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ
- 53 **ΣΧΕΔΙΑΖΟΝΤΑΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ: ΥΒΡΙΔΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ**
ΖΑΒΟΛΕΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
- 54 **ΑΝΑΝΕΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ**

ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ZABOLEAS IOANNHS

- 55 **ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ:
ΑΦΕΤΗΡΙΕΣ ΦΥΣΙΚΗΣ, ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ**
ZABRAKA DESPOINA
- 56 **ΤΟΠΙΑΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ**
KARAMANEA PANITA
- 57 **ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ: ΑΞΙΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΑΠΟ
ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΝΟΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΣΤΗ ΚΑΙ
ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΠΕΙΓΟΥΣΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ**
KARACHRHSTOU IOANNA-DHMHTRA
- 58 **ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ**
KATSOTA DHMHTRA, PRWIMOU AGAPH
- 59 **ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΚΑΙ Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ. Η
ΕΠΙΡΡΟΗ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ.**
KEΦΑΛΟΓΙΑNNHS NEKTARIOΣ
- 60 **Η ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ**
KITSOY EIPHNH, KOYKOYNOYRH APISTEA EYAGΓEΛIA
- 61 **Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ: ΜΑΘΑΙΝΟΝΤΑΣ ΤΗΝ
ΔΙΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ
ΒΙΩΜΑΤΑ**
KOYTSOYΜΠΟΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ
- 62 **ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΩΡΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**
KΩNΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ, ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΧΑΡΙΣ

- 63 **ΣΚΙΑΓΡΑΦΩΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΑΤΥΠΟΥΣ ΚΑΙ ΜΗ ΤΥΠΙΚΟΥΣ ΤΡΟΠΟΥΣ
ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ
ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΪΟΥ ΚΡΗΤΗΣ**
ΜΑΝΤΖΟΥΝΕΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ
- 64 **PROJECTED ORIGIN: Ο ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ
ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ ΤΗΣ (ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ) ΥΠΑΙΘΡΟΥ**
ΝΙΚΟΛΟΒΓΕΝΗΣ ΑΝΤΡΕΑΣ
- 65 **ΑΣΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ Η ΑΣΤΙΚΟ ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ - ΤΟ SMARTPHONE ΩΣ
ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ ΤΩΝ ΠΡΩΤΟΕΤΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ**
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΓΓΕΛΟΣ
- 66 **ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ. Η ΝΕΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΣΣΑ ΣΤΗΝ
ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ**
ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΠΥΡΟΣ
- 67 **Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΩΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ**
ΠΡΩΙΜΟΣ ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
- 68 **ΑΝΤΙ ΣΧΟΛΗΣ, ΈΝΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ**
ΡΗΓΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ
- 69 **ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ – ΣΧΕΔΙΟ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΟΧΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ Μ' ΑΥΤΗ ΤΗ
ΣΕΙΡΑ**
ΣΑΜΑΡΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
- 70 **ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ**
ΣΥΜΕΩΝΙΔΟΥ ΙΩΑΝΝΑ
- 71 **ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ: Η
ΜΑΥΡΗ ΤΡΥΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΙ Η ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗ
ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ**
ΤΕΣΣΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

- 72 **Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ**
ΤΣΑΚΑΛΙΔΟΥ ΒΕΝΕΤΙΑ
- 73 **Η ΒΙΩΜΑΤΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ ΩΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑ ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**
ΧΑΔΙΩ ΚΩΝΣΤΑΝΤΖΑ
- 74 **ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ, ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ**
ΨΥΧΟΓΥΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ, ΠΑΤΣΑΒΟΣ ΝΙΚΟΣ, ΜΠΡΑΧΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ, ΣΟΥΜΕΛΙΔΟΥ ΕΥΑΝΘΙΑ
- 75 **ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ**
ΨΥΧΟΓΥΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ, ΠΛΑΤΣΑΣ ΝΙΚΟΣ, ΣΤΟΛΙΔΟΥ ΡΕΝΑ, ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΡΧΟΝΤΗ
- 76 **Γ. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ**
- 77 **ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΓΝΩΣΗ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ**
ΒΑΖΑΚΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
- 78 **ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΩΛΕΙΑ ΤΗΣ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗΣ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΜΟΝΤΕΛΩΝ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ «ΤΕΧΤ-ΤΟ-ΙΜΑ-ΓΕ» ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ**
ΒΕΡΜΙΣΣΟ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ,
ΛΙΑΠΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
- 79 **(ΠΕΡΙ)ΓΡΑΦΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ: ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**
ΓΙΑΝΝΟΥΔΗΣ ΣΩΚΡΑΤΗΣ

- 80 **ΨΗΦΙΑΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΠΑΡΑΜΕΤΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΠΙΟΥ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗΣ**
ΓΟΥΡΔΟΥΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ, ΜΠΑΝΤΟΓΙΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
- 81 **ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΘΗΛΩΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.**
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
- 82 **ΑΝΑΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**
ΖΑΡΟΥΚΑΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ
- 83 **ΤΟ ΜΕΤΑVERSE ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ: ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ 4η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ**
ΚΑΛΕΜΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
- 84 **DIGITAL NOMADS**
ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ ANNA, ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
- 85 **ΤΟΠΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΟΛΟΓΙΚΟΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ: ΠΑΡΕΞΗΓΗΜΕΝΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ**
ΚΟΥΡΝΙΑΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
- 86 **ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΩΝ ΧΩΡΟ-ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ: ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ**
ΛΙΑΠΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
- 87 **GENERATIVE AI: ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ**
ΜΑΝΤΖΟΥ ΠΟΛΥΞΕΝΗ, ΦΛΩΡΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ,
ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ - ΔΙΚΤΑΜΠΑΝΗΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ, ΣΥΜΕΩΝΙΔΟΥ
ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΣΜΑΡΑΓΔΗ
- 24 88 **Η ΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ:**

- 89 **ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΩΣ ΤΗΝ ΑΚΟΥΣΤΙΚΗ
ΗΧΟΤΟΠΙΟΥ**
ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
- 90 **VRxEBIT: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕΣΩ ΕΙΚΟΝΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΧΑΝΙΩΝ**
ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ ΑΝΝΑ, ΓΕΡΟΠΑΝΤΑ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ, ΑΝΔΡΕΑΔΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ, ΔΑΝΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ
- 91 **ΜΕΛΕΤΗ ΔΟΜΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΜΟΝΟΧΩΡΩΝ ΝΑΩΝ
ΕΝΕΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ**
ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΚΗ ΜΑΡΙΑ, ΛΙΟΦΑΓΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, ΔΑΡΜΑΡΑΚΗΣ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
- 92 **DESIGN IN REVERSE**
ΣΤΡΟΥΜΠΑΚΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
- 93 **ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ
ΣΤΗΝ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ**
ΨΥΧΟΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
- 94 **ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ**
ΨΥΧΟΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

A. Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΔΙΠΛΟΣ ΤΗΣ ΡΟΛΟΣ

Κ. Ασλανίδης

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνείο Κρήτης
(kaslanidis@tuc.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα προπτυχιακά προγράμματα σπουδών των επτά αρχιτεκτονικών σχολών της Ελλάδας παρουσιάζουν αισθητές διαφορές στη διδασκαλία της προστασίας και αποκατάστασης ιστορικών κτηρίων και συνόλων. Εύκολα διαπιστώνεται ότι το βάρος που αποδίδεται στην απόκτηση του σχετικού θεωρητικού και τεχνικού υποβάθρου δεν είναι σε όλα τα προγράμματα ίδιο, όπως άλλωστε συμβαίνει μεταξύ των ευρωπαϊκών σχολών γενικότερα[1]. Εν τούτοις, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο τομέας αυτός της εκπαίδευσης των αρχιτεκτόνων στη χώρα μας κατέχει ιδιαίτερη σημασία στη σύγχρονη εποχή, καθώς καλείται να αντιμετωπίσει δύο σημαντικές προκλήσεις.

Η Ελλάδα διαθέτει ένα τεράστιο απόθεμα παλαιών κτηρίων, που χρονολογούνται από την αρχαιότητα μέχρι τον 20ό αιώνα, και υστερεί σαφώς σε σχέση με τις ευρωπαϊκές χώρες στην προστασία και συντήρησή τους, αφού αυτή δεν έχει αποτελέσει μέχρι σήμερα στρατηγικό στόχο του σχεδιασμού του χώρου. Στο πρόβλημα αυτό προστίθενται οι συνεχείς καταστροφές από φυσικά αίτια, το διαρκώς γηράσκον κτηριακό απόθεμα και η ραγδαία ανάπτυξη του τουρισμού, ο οποίος αποτελεί διαχρονικά έναν μεγάλο εχθρό για τους ιστορικούς οικισμούς. Επιπρόσθετα, η μεγάλη οικολογική κρίση της εποχής καθιστά επιτακτικότερη την ανάγκη αλλαγής στρατηγικού σχεδιασμού, αφού η αποκατάσταση και επανάχρηση των παλαιών κτηρίων αποτελεί την πλέον βιώσιμη στάση για την αρχιτεκτονική στο μέλλον[2]. Οι νέοι αρχιτέκτονες, επομένως, πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να αντιμετωπίσουν την πρόκληση αυτή. Μάλιστα, σε μία συγκυρία στην οποία, λόγω των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων, κυριαρχεί η ειδίκευση, πρέπει με την γενική τους παιδεία και την συνολική τους αντίληψη για το κτισμένο περιβάλλον, να διατηρήσουν τον πρωταγωνιστικό τους ρόλο στον τομέα της αποκατάστασης, τον οποίον κατέχουν ιστορικά.

Παράλληλα, μέσα στην κρίση της σύγχρονης αρχιτεκτονικής, η οποία ολοένα περισσότερο κυριαρχείται από την εικόνα και τον εντυπωσιασμό, έχει διαφανεί μία νέα ελπιδοφόρα τάση, άμεσα σχετιζόμενη με την αναβίωση των ιστορικών κτηρίων και την επαναπροσέγγιση του ρόλου τους στη σύγχρονη ζωή[3]. Στο πλαίσιο αυτό η εκπαίδευση στον τομέα της αποκατάστασης καλείται να διαδραματίσει έναν συμπληρωματικό ρόλο, στοχεύοντας στην καλλιέργεια ενός συνθετικού ήθους που αντιτίθεται στον σχεδιασμό του συρμού και βοηθά τους νέους αρχιτέκτονες να εμπεδώσουν διαχρονικές αξίες της αρχιτεκτονικής.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: αρχιτεκτονική εκπαίδευση, συντήρηση, αποκατάσταση, επανάχρηση

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[1]VAN BALEN, K. (2007). Heritage Preservation Training: An Intercultural and Interdisciplinary Methodology. *Built Environment* 33(3), 299.

[2]EARL, J. (2003). *Building conservation philosophy* (3rd ed.). Donhead, 34-37.

PLEVOETS, B., & VAN CLEEMPOEL, K. (2019). *Adaptive Reuse of the Built Heritage: Concepts and Cases of an Emerging Discipline* (1st ed.). Routledge, 1.

MEUNIER, G. (2022). Conserver, adapter et trans-mettre le carbone. In A. Labasse (ed.), *Conserver, adapter, transmettre*, Editions du Pavillon de l’Arsenal, 12.

[3]GLENDINNING, M. (2010). *Architecture’s Evil Empire?: The Triumph and Tragedy of Global Modernism*. Reaktion Books, 146.

Μ. Βροντίση

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
(mvrontis@uth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία συζητά το εργαστήριο σχεδιασμού και υλοποίησης κατασκευών (design-build workshop) ως μεθοδολογικό εργαλείο εισαγωγής και ενσωμάτωσης αρχών κυκλικής οικονομίας (circularity) στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό, μέσα από δύο περιπτώσεις μελέτης.

Τις τελευταίες δεκαετίες, κι ενώ ο κατασκευαστικός κλάδος αναγνωρίζεται ως ένας από τους βασικούς υπεύθυνους της περιβαλλοντικής κρίσης που αντιμετωπίζουμε παγκοσμίως σήμερα [1], ένα εύρος ANA-στρατηγικών (R-strategies) συζητείται στην ερευνητική κοινότητα και νέα μοντέλα παραγωγικής διαδικασίας αρχίζουν να εφαρμόζονται στην πράξη, βάζοντας ως πρώτη προτεραιότητα ζητήματα βιωσιμότητας και επάρκειας πρώτων υλών. Σε αυτήν την προβληματική, η εκπαίδευση προσαρμόζεται με αργούς ρυθμούς, η δε αρχιτεκτονική εκπαίδευση ακολουθεί ακόμη πιο αργά, με σποραδικές και αποσπασματικές συνήθως πρακτικές [2] [3] [4].

Από την άλλη, τα εργαστήρια σχεδιασμού και υλοποίησης κατασκευών ακολουθούν συνήθως διαφοροποιημένες πρακτικές, επιχειρώντας να γεφυρώσουν το χάσμα ανάμεσα στην θεωρία και την πράξη, την εκπαίδευση και την πρακτική, ενίοτε εμπλουτίζοντας την κατασκευαστική διαδικασία και με ερευνητικές διαστάσεις [5]. Πρόκειται περί σχεδιαστικών πρακτικών που έχουν εξοικειωθεί στο να προχωρούν με περιορισμούς σε υλικά, μέσα, πόρους, ακόμη και χρόνο ή τόπο, δουλεύοντας συχνά σε εφήμερη βάση και με συναρμολογούμενα στοιχεία. Οπότε και παρουσιάζουν κοινές παραμέτρους με τον σχεδιασμό με βάση το διαθέσιμο (availability-based design), που συζητείται πλέον ως ουσιαστική στρατηγική ενσωμάτωσης αρχών κυκλικότητας στην παραγωγική διαδικασία.

Η εργασία παρουσιάζει δύο παραδείγματα διεθνών σπουδαστικών εργαστηρίων με αντικείμενο το σχεδιασμό και υλοποίηση αρχιτεκτονικών κατασκευών σε φυσική κλίμακα, με πρώτες ύλες τα διαθέσιμα στοιχεία είτε από φυσικές καταστροφές, είτε από δευτερογενή οικοδομικά υλικά, προκειμένου να μελετήσει και να υπογραμμίσει την προοπτική αυτού του παιδαγωγικού μοντέλου στην πορεία ενηλικίωσης της αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης προς την κυκλική οικονομία.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: availability-based design, design-build workshop, κυκλική οικονομία, δευτερογενή οικοδομικά υλικά, αρχιτεκτονική εκπαίδευση

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Ellen MacArthur Foundation, 2019, Circular economy in cities: Opportunity and Benefit Factsheets. <https://ellenmacarthurfoundation.org/circular-economy-in-cities>
- [2] Ioannou, O., Geldermans, B., Klein, T., & Wandl, A., 2020, Planning for change: A methodological framework for integrating circularity into Tu Delft's Faculty of Architecture and the Built Environment's curricula. SAJ - Serbian Architectural Journal, 12(3), 234–269.
- [3] TU Delft, Circular Built Environment Hub. <https://www.tudelft.nl/bk/onderzoek/onderzoeksthemas/circular-built-environment>
- [4] van Assche, P. (2019). Architecture & Circular Thinking. Amsterdam University of the Arts, Academy of Architecture.
- [5] Erdman, J. & Weddle, R., 2002, Designing/Building/Learning, Journal of Architectural Education 55, no.3 (February 2002): 174–179.

ΣΥΝΘΕΤΟ vs ΠΟΛΥΠΛΟΚΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Βασίλης Γκικαπέππας
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΕΜΠ
(vghikapeppas@arch.ntua.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εισήγηση διερευνά διδακτικές προσεγγίσεις της συλλογικής κατοικίας (κύριου συνθετικού μαθήματος 4ου εξαμήνου της Σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ) μέσα από μια σειρά ερωτημάτων:

Ποια η σημασία των μαθημάτων με θέμα την σύνθετη κατοικία;

Πώς ορίζεται το σημείο εκκίνησης της αρχιτεκτονικής πράξης;

Υπάρχει ισορροπία μεταξύ επιστημονικής και εικαστικής μεθόδου προσέγγισης της συνθετικής διαδικασίας;

Πώς συγκροτείται η αρχιτεκτονική γνώση;

Το ζήτημα κατοικίας-πολυκατοικίας θέτει αντιμέτωπους τους σπουδαστές αρχικά με τα προϋπάρχοντα βιώματα και την ασυνείδητη εμπειρική γνώση που έχουν ήδη διαμορφώσει, αναζητώντας τρόπους ερμηνείας και συγκρότησης ενός γνωσιολογικού υπόβαθρου.

Η αρχιτεκτονική πράξη σχετίζεται με την κατάκτηση μιας γλώσσας, εκπαιδύοντας τους σπουδαστές να εκφράζονται χωρικά, σχηματοποιώντας μια σκέψη ή μετατρέποντας μια εικόνα σε ιδέα. Η συλλογική κατοίκηση εγείρει μια σειρά ζητημάτων, τόσο σε επίπεδο μονάδας όσο και του τρόπου συναρμογής του συνόλου, δημιουργώντας μια κτιριακή συνθήκη επαναπροσδιορίζοντας την ένταξή της στον αστικό σχηματισμό. Η συνθετική διαδικασία είναι εξελικτική πράξη όχι απαραίτητα γραμμική, εμπειρική αντιστροφές, πολυπλοκότητες και απαιτεί διασαφηνίσεις.

Το "σύνθετο" και το "πολύπλοκο" παρουσιάζονται ως ερμηνευτικοί εσωτερικοί όροι παραγωγής του αρχιτεκτονικού έργου. Φαινομενικά παρουσιάζουν μια συγγένεια, αλλά κατ' ουσίαν αποτελούν διαμετρικά αντίθετες θέσεις. Η ειδοποιός διαφορά τους έχει σημασία και αξίζει εμβάθυνσης για τη διασαφήνιση της σχεδιαστικής μεθοδολογίας και του τρόπου σχηματοποίησης μιας ιδέας.

Οι τρόποι επεξεργασίας των θεμάτων με επιστημονικές μεθόδους αδυνατούν να προσεγγίσουν την σύνθεση ως μια ολιστική διαδικασία, διότι στερούνται τη δημιουργική διάσταση της έμπνευσης, υπακούοντας στα συνήθη επαγωγικά - λογικά παραγόμενα συμπεράσματα, χαρακτηριστικό της διδασκαλίας των επιστημών. Από την άλλη οι μέθοδοι των εικαστικών προσεγγίσεων δεν τεκμηριώσουν την εγκυρότητα ως αιτιολογημένων επιχειρημάτων, διότι εξαιτίας της υποκειμενικής τους θέσης, δεν θεωρούνται αξιόπιστα εργαλεία και δεν έχουν χαρακτήρα κοινής αποδοχής.

Η αρχιτεκτονική πράξη κυρίως οφείλει να "παίρνει θέση" αντί να "δίνει λύση", επιδιώκοντας την αναζήτηση νοήματος, διασαφηνίζοντας τις πολυπλοκότητες και αποκαλύπτοντας διασυνδέσεις, ως απάντηση σε ένα πολιτισμικό αίτημα με δημιουργικό και στοχαστικό ρόλο. Έχει το χαρακτήρα της συνειδητής επιλογής, αναφερόμενη σε συνδυαστικές μεθόδους προσέγγισης, εστιάζοντας αφενός στον προσδιορισμό των στοιχείων συγκρότησης ενός συντακτικού, υπαίτιου της δομικής οργάνωσης του τρισδιάστατου χώρου και αφετέρου των χωρικών εννοιών που το εξαρτούν, διαδικασία ανοιχτή σε ερωτήματα και κριτικές.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: σύνθετο – πολύπλοκο – σχηματοποίηση – σχηματισμός – δομικός χαρακτήρας

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΕΣ ΜΥΘΟΛΟΓΙΕΣ

Δ. Γουρδούκης

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΑΠΘ
(dgourdoukis@arch.auth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αρχιτεκτονική πρακτική και εκπαίδευση κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα ολοκλήρωσε μία πορεία που ξεκινάει στην αναγέννηση. Ο αρχιτέκτονας ορίζεται ως αυτοδύναμος δημιουργός, ικανός να 'νομιμοποιήσει' τα έργα του μέσω της ιδιότητάς του ως λόγιος, που μπορεί να περιγράψει την αρχιτεκτονική του μέσω σχεδίων, αλλά και να γράφει για αυτή ως επιστήμονας, που ορίζει το αντικείμενό τους μέσω των μαθηματικών και των αναλογιών. Περνώντας μέσα από το διαφωτισμό και την βιομηχανική επανάσταση η αρχιτεκτονική ορίστηκε ως μία επιστήμη που βασίζεται στον ορθό λόγο, την τεχνική και την τεχνολογία. Η μοντέρνα αρχιτεκτονική συνιστά το αποκορύφωμα αυτής της πορείας και η έλευση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και των νέων μέσων το επιστέγασμά της.

Στη σημερινή, 'μεταψηφιακή' συνθήκη, όλα τα παραπάνω μοιάζει να βρίσκονται υπό αίρεση και ο/η αρχιτέκτονας να ψάχνει την υπόστασή του/της σε ένα πλαίσιο όπου οι νέες τεχνολογίες αφαιρούν όλο και περισσότερες από τις αρμοδιότητές του/της. Η προτεινόμενη παρουσίαση υποστηρίζει ότι ο σχεδιασμός, για να βρει τη θέση του στον 21ο αιώνα, πρέπει να διερευνήσει τους τρόπους με τους οποίους η αρχιτεκτονική μπορεί να (ξανα)ενσωματώσει στις διαδικασίες της στοιχεία που εκτόπισε η εκλογικευμένη προσέγγιση της τεχνολογίας καθ' όλη τη διάρκεια του 20ου αιώνα και, με ακόμα μεγαλύτερη ένταση μετά την έλευση των ψηφιακών μέσων, στις αρχές του 21ου: το μαγικό, το μη λογικό, τη βαρβαρότητα. Για να το κάνει αυτό χρειάζεται να ξεφύγει από μία διαλεκτική αντίληψη του σχεδιασμού που τον αντιμετωπίζει ως μία αυστηρά συνθετική διαδικασία.

Τα παραπάνω θα αναλυθούν θεωρητικά και θα παρουσιαστούν μέσα από παραδείγματα φοιτητικών εργασιών από εργαστήρια σχεδιασμού του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΑΠΘ όπου οι φοιτητές αναζητούν με αρχιτεκτονικούς όρους πιθανές νέες συνθήκες για το σημείο συνάντησης μεταξύ των παραδοσιακών διπόλων που καταρρέουν. Με άλλα λόγια, οι φοιτητές σχεδιάζουν μαθαίνοντας να αντιμετωπίζουν τον σχεδιασμό μέσα στις νέες συνθήκες από τις οποίες αναδύεται μία πολύπλοκη κατάσταση όπου οι βεβαιότητες για το τι συνιστά αρχιτεκτονικό χώρο και τι όχι, για το τι είναι αστικός χώρος και τι είναι τοπίο, για το τι είναι φυσικό και τι τεχνητό και για το τι είναι ιστορικό και τι καινοτόμο έχουν χαθεί. Μέσα από αυτή την καταστροφή των βεβαιοτήτων προκύπτει η ανάγκη για νέους αρχιτεκτονικούς μύθους: οι φοιτητές δημιουργούν νέες αρχιτεκτονικές μυθολογίες, αγκαλιάζοντας τους κινδύνους που εμπεριέχει μία τέτοια προσπάθεια καθιστώντας την αρχιτεκτονική (ξανά) επικίνδυνη.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: αρχιτεκτονικές μυθολογίες, σχεδιασμός, μεταψηφιακή συνθήκη

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Charles Jencks, *Evolutionary Tree to the year 2000*, Architecture 2000: Predictions and Methods, 1971
- [2] Charles Jencks, *Jencks' Theory of Evolution Diagram*, Architectural Review July 2000
- [3] Jeremy Till, *Architecture Research: three Myths and one Model*, Collected Writings, RIBA, 2007
- [4] Alejandro Zaera-Polo & Guillermo Fernandez-Abascal, *Taxonomy of emerging practices*, El Croquis 187, 2016

SUBTRACTION & IN-BETWEEN SPACES: ΔΥΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΜΑΚΕΤΑΣ ΜΕ ΧΥΤΑ ΥΛΙΚΑ

Ε. Α. Διαμαντούλη^{1,2}, Ε. Γαβρήλου¹

1Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Βόλου, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
2Department of Civil, Environmental and Architectural Engineering, University of Naples Federico II
(eliki.diamantouli@gmail.com, e.gavrilou@gmail.com)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το άρθρο αυτό θα παρουσιάσει δύο εργαστήρια μακέτας με τη χρήση χυτών υλικών (Model Making in Architecture) που πραγματοποιήθηκαν στα χειμερινά εξάμηνα του 2016 και του 2023 στα πλαίσια των μαθημάτων Αρχιτεκτονική Σύνθεση III-IV της αναπληρώτριας καθηγήτριας Έβελυν Γαβρήλου σε συνεργασία με απόφοιτους και τελειόφοιτους του τμήματος. Οι έννοιες που μελετήθηκαν ήταν εκείνη της αφαίρεσης (subtraction) και του ενδιάμεσου χώρου (in-between space) αντίστοιχα, ενώ και στις δύο περιπτώσεις πραγματοποιήθηκε θεωρητική έρευνα μέσω σχεδιασμού (Research by Design, RbD). Τα εργαστήρια αφορούν τη χρήση των χυτών υλικών (γύψος, τσιμέντο, παραφίνη, σαπούνι, επωξική ρητίνη, jesmonite, κτλ.) και εκπονήθηκαν παράλληλα με τη δημιουργία προμακετών και ψηφιακών μοντέλων ως μέρος της ανεύρεσης της συνθετικής διαδικασίας. Θα παρουσιαστεί η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στη διδακτική διαδικασία, τα ίδια τα εργαστήρια, καθώς και το τελικό ζητούμενο των εγχειριδίων της διαδικασίας παραγωγής των μακετών που ζητήθηκε από κάθε ομάδα για τη δημιουργία μίας ανοιχτής βάσης δεδομένων (open source), ώστε η γνώση να μπορεί να μεταφερθεί εκτός studio. Θα συζητηθούν τα μεθοδολογικά οφέλη της μακέτας και των υλικών σε συνέργεια με άλλα αναπαραστατικά μέσα σε σχέση με τη συνθετική διαδικασία.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: αρχιτεκτονική σύνθεση, μακέτα, πρόπλασμα, υλικότητα, εγχειρίδια μακετοποιίας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Hirschberg, U., Hovestadt, L., & Fritz, O. (Eds.). (2020). Atlas of digital architecture: Terminology, concepts, methods, tools, examples, phenomena. Birkhauser. σελ. 422-437.
- [2] Sennett, R., (2011). Νησίδες: Αθήνα.
- [3] Διαμαντούλη, Ε., Φουστέρη, Α. (2006). Μία π.χ. από συμμετοχή: Χώροι παιχνιδιού στην πόλη της Λάρισας. [Διπλωματική Εργασία]. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας Πολυτεχνική Σχολή Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών. Τελευταία επίσκεψη 1 August 2023, στο ir.lib.uth.gr/xmlui/handle/11615/46041
- [4] Mari, E. (2015). Autoprogettazione? (6. ristampa). Corraini.
- [5] Matthew, Fr. (2009). 101 Πράγματα που Έμαθα στη Σχολή Αρχιτεκτονικής. Παπασωτηρίου: Αθήνα. σελ. 72.
- [6] Subtraction. Αφαίρεση. (2016, November 15). Subtraction. Αφαίρεση. Τελευταία επίσκεψη 1 August 2023, στο subtract2016.wordpress.com/

ΔΙΕΘΝΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΕΣ ΥΠΕΡΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΓΚΕΙΜΕΝΟΥ: ΕΝΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΕ ΔΥΟ (ΣΥΝ ΜΙΑ) ΧΩΡΕΣ

Ε. Δόβα¹, Α. Κυριαζής²

1Σχολή Αρχιτεκτονικής, Μηχανικής και Γεωπεριβαλλοντικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος
2Department of Architecture and Design, Abu Dhabi University
(*e.dova@nup.ac.cy, apostolos.kyriazis@adu.ac.ae)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εισαγωγή στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό προϋποθέτει την ανάγκη «εργαλειοποίησης ενός προγράμματος 'λησμονιάς'» (Love, 2003), που θα ανατρέψει τις προκαταλήψεις των νέο-εισερχόμενων φοιτητών/τριων σχετικά με το τι κάνουν οι αρχιτέκτονες και πώς το κάνουν, για να προτείνει βασικές έννοιες της αρχιτεκτονικής σκέψης και πράξης. Για μας, η διδακτική του σχεδιασμού στο πρώτο έτος σπουδών βασίζεται στην αμφισβήτηση των στερεότυπων και την από-οικείωση των διδασκόμενων με τα προηγούμενα πλαίσια μάθησης, ώστε να τους και τις συστήσουμε στο, ως εκείνη την στιγμή, ανοίκειο πλέγμα μεθόδων και σχέσεων της αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης. Παράλληλα, ένα τέτοιο πρόγραμμα προϋποθέτει αφενός την ύπαρξη και αφετέρου τη δυνατότητα προσέγγισης αυτών των βασικών εννοιών, σε ένα πλαίσιο αποσταθεροποίησης και επαναπροσδιορισμού του χαρακτήρα της αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης και πρακτικής.

Η ανακοίνωση παρουσιάζει τις δουλειές ενός εργαστηρίου σχεδιασμού που αναπτύχθηκε στην Ελλάδα και ταξίδεψε στην Κύπρο και στο Abu Dhabi, προσαρμόζοντας ανάλογα τις προθέσεις και τις μεθόδους του. Το μάθημα γεννήθηκε από μια απλοποιημένη εκδοχή του γνωστού κανάβου 3x3x3 (9-square grid problem), και εφαρμόζει μια σειρά γεωμετρικών μετασχηματισμών για να ενθαρρύνει τον ελεύθερο πειραματισμό μέσα από τον απτικό χαρακτήρα και την κανονιστική λογική του πλαισίου. Απομακρυνόμενη από στιλιστικά ή αισθητικά πρότυπα, η μορφολογική γλώσσα της γεωμετρίας χρησιμοποιείται για να διερευνηθούν ζητήματα ιδέας και αναπαράστασης, κατασκευής και λειτουργίας, αρχικά σε αφαιρετικό επίπεδο, και κατόπιν στην πράξη του σχεδιασμού με αφορμή την κατοικία. Κι ενώ το πρώτο μέρος του εργαστηρίου δεν έχει συγκεκριμένο, το δεύτερο μέρος του εργαστηρίου τοποθετείται σε συγκεκριμένο χώρο και, με αφορμή την κατοικία, συζητάει τις πολιτισμικές συμβάσεις και παραδοχές κάθε τόπου. Η παράλληλη διεξαγωγή ενός μαθήματος με κοινή αφετηρία σε δύο διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια, μέσα από τις αποκλίσεις και τις συγκλίσεις των προσεγγίσεων και των αποτελεσμάτων, μπορεί να αναδείξει το κοινό μέσα στο διαφορετικό, και ταυτόχρονα αυτό που είναι ευέλικτο και διαφοροποιείται, παραμένοντας όμως θεμελιωδώς ίδιο. Ο μορφολογικός πειραματισμός προσφέρεται όχι μόνο για την κατανόηση χωρικών σχέσεων και την ανάπτυξη δεξιοτήτων, αλλά και ως εργαλείο για την αμφισβήτηση των κυρίαρχων αντιλήψεων για το 'κανονικό' και το 'μη-κανονικό'.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: διδακτική του σχεδιασμού, γεωμετρικοί μετασχηματισμοί, συγκεκριμένο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Chatzichristou, C., Iacovou, P., & Koutsoumpos, L. (Eds.). (2021). *Initiations: Practices of Teaching 1st Year Design in Architecture*. Department of Architecture, University of Cyprus.
- [2] Deamer, P. (2005). "First Year: The Fictions of Studio Design". *Perspecta*, 36, 10–17.
- [3] Harriss, H., Salama, A. M. A., & Gonzalez Lara, A. (Eds.). (2023). *The Routledge companion to architectural pedagogies of the Global South*. Routledge.
- [4] Lawson, B. (2009). *What designers know* (repr). Elsevier/Architectural Press.
- [5] Love, T. (2003). "Kit-of-Parts Conceptualism: Abstracting Architecture in the American Academy". *Harvard Design Magazine*, 19. <http://www.harvarddesignmagazine.org/issues/19/kit-of-parts-conceptualism-abstracting-architecture-in-the-american-academy>

‘ΤΟΠΟΘΕΤΩ 2023’ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ- ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΑΛΑΙΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΩΝ ΧΑΝΙΩΝ

Σ. Κακάβας¹, Μ. Μανδαλάκη², Μ. Γεωργιλάκης³, Γ. Δασκαλάκης⁴

1,2,4 Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνείο Κρήτης, 3 Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών
(skakavas@tuc.gr, mmandalaki@tuc.gr, georgilakis@asfa.gr, gdaskalakis@tuc.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Την άνοιξη του 2023 μικτές ομάδες αποτελούμενες από φοιτητές της Αρχιτεκτονικής σχολής του Πολυτεχνείου Κρήτης και από φοιτητές της Ανώτατης σχολής καλών Τεχνών (εργαστήριο γλυπτικής) εγκατέστησαν οκτώ κατασκευές- εικαστικά έργα σε επιλεγμένα σημεία του παλαιού λιμένα των Χανίων. Οι αντιδράσεις της τοπικής κοινωνίας αρκετές και διφορούμενες, οι συμμετέχοντες φοιτητές και διοργανωτές αντιμετώπισαν ερωτήματα που αφορούν επεμβάσεις στον Δημόσιο Χώρο και ιδιαίτερα σε τοποθεσίες (τόπους) φορτισμένες με ιστορική μνήμη.

Στη διάρκεια του εργαστηρίου παρουσιάστηκαν διαλέξεις- προβολές εικαστικών παρεμβάσεων σε τοπία (λαντ- αρτ) καθώς και εικαστικά και αρχιτεκτονικά έργα με έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα, κυρίως επεμβάσεις σε ‘τόπους’. Οι συμμετέχοντες από το εργαστήριο της γλυπτικής κλήθηκαν να συνεργαστούν σε ομάδες (διαδικασία που δεν συνηθίζεται στην ΑΣΚΤ) ενώ οι συμμετέχοντες της αρχιτεκτονικής κατασκεύασαν μαζί με τους φοιτητές ΑΣΚΤ -με τα χέρια τους σε κλίμακα 1/1 και κατανόησαν ότι τα υλικά αποτελούν κύριο οδηγό της σύνθεσης (διαδικασία που τους ενθουσίασε). Η συνεργασία των φοιτητών της αρχιτεκτονικής και της γλυπτικής, οδήγησε στην υλοποίηση έργων που δανείζονταν από τον τόπο εκείνα τα χαρακτηριστικά που εξέφραζαν τον χαρακτήρα και τις αναζητήσεις των μελών της κάθε ομάδας (προσωπικά βιώματα, οπτικές). Το εργαστήριο οδήγησε σε μια πρωτότυπη εκπαιδευτική διαδικασία, μέσα από την συνεργασία των δύο ειδικοτήτων τέθηκαν ερωτήματα που προβληματίσαν τους συμμετέχοντες φοιτητές και διδάσκοντες.

Οι προβληματισμοί διαπραγματεύονταν ζητήματα που αφορούν την κοινωνία των Χανίων (όπως: ‘υπερτουρισμός’- έργο ‘Φθορά’, το προσφυγικό- έργο ‘το πέρασμα’, το φυσικό περιβάλλον μέσα στη πόλη ως ελεύθερος δημόσιος χώρος- έργο ‘το λιβάδι’, τα ιστορικά κτίρια τοπότητα με το έργο Νεώρια), ή αναζητήσεις που αντλούσαν στοιχεία από το φυσικό στοιχείο του τόπου και τα προσωπικά βιώματα (όπως: τον άνεμο και το νερό με το έργο ‘Διαφάνειες’ και το έργο ‘Μπουγάδα’, η αντίστοιχα το φως και την εικόνα της πόλης με το έργο ‘ανακλάσεις’ και το έργο skyline’).

-Μπορεί τελικά η παραγωγή του χώρου να λαμβάνει ως παραμέτρους μόνο τα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά του (χώρου) σύμφωνα μόνο με κάποιο δεδομένο πρόγραμμα;

-Η προσωπική οπτική των δημιουργών σε σχέση με τα προβλήματα και τον χαρακτήρα του κάθε τόπου μπορεί να οδηγήσει σε αποτελέσματα με ενδιαφέρον;

-Τι ποιότητες χώρων παράγονται όταν η αρχιτεκτονική σπουδή και γενικότερα η σπουδή του χώρου εστιάζει στα παραπάνω; Πως μπορεί να διαμορφωθεί το τελικό αρχιτεκτονικό- εικαστικό έργο και ο τρόπος σκέψης των δημιουργών όταν αυτοί προέρχονται από διαφορετικές αλλά και συγχρόνως συναφούς τύπου σπουδών σχολές;

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: - ΤΟΠΟΘΕΤΩ 2023 <https://www.instagram.com/topotheto/>, <https://www.haniotika-nea.gr/fitites-synomiloy-n-me-tin-poli/>, εργαστήριο αρχιτεκτονικής και γλυπτικής για τον τόπο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[1] ‘Ο Μικρός Πρίγκηπας’ Antoine de saint Exupery

[2] Hellio Oitica ‘to organize delirium’ (video)

Hélio Oitica and the Tropicália Movement | TateShots - Helio Oitica ‘to organize delirium’ Withney Museum video <https://news.artnet.com/art-world/helio-oitica-to-organize-delirium-684380> Agnes Denes, Wheatfield - A Confrontation Battery Park Landfill, Downtown Man

[3] Γιούχανι Πάλλασμα, ΔΩΔΕΚΑ ΔΟΚΙΜΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ, ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ 1980-2018, πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2021.

[4] Σταυρός Σταυρίδης (επιμέλεια) Συλλογικό έργο, Μνήμη και Εμπειρία του Χώρου, εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2006.

[5] Μάρτιν Χάιντεγκερ,, Η τέχνη και ο χώρος, εισαγωγή – μετάφραση – σχόλια Γιάννης Τζαβάρας, εκδόσεις Ίνδικτος, Αθήνα, 2006.

Studio Off / ο εργαστηριακός σχεδιασμός ως παρατηρητήριο των μεταβαλλόμενων συνθηκών που διαμορφώνουν το σύγχρονο τουριστικό τοπίο

Κ. Κοτζιά¹, Κ. Φιλοξενίδου²

1 Τμήμα Αρχιτεκτόνων Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

2 Τμήμα Αρχιτεκτόνων Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

(kkotzia@uoi.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Μέχρι τα τέλη του προηγούμενου αιώνα η σύσταση της αρχιτεκτονικής γνώσης όπως την αντιλαμβάνονταν ο δυτικός κόσμος, παρήγαγε επαγγελματίες ικανούς και ικανές να αξιοποιούν και να διαχειρίζονται όσα έμαθαν και –ενίοτε– να καινοτομούν προσφέροντας ευκαιρίες για περεταίρω εξέλιξη της αρχιτεκτονικής σκέψης και πράξης. Από τις αρχές του 21ου αιώνα, ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός μετασχηματίζεται σε μια όλο και πιο σύνθετη διαδικασία καθώς καλείται να αξιοποιήσει τα αποτελέσματα και τις δυνατότητες που προσφέρει η διαρκής εξέλιξη ενός πλήθους επιστημονικών πεδίων και ειδικοτήτων που αναπτύσσονται παράλληλα με αυτόν και τον αφορούν άμεσα. Αν δούμε με τους παλιούς όρους την παραγωγή αρχιτεκτονικής γνώσης σήμερα, θα μπορούσαμε να πούμε πως η επαρκής επιστημονική κατάρτιση στο πεδίο της αρχιτεκτονικής είναι μάλλον ανέφικτη.

Η εισήγηση εντάσσεται στο γενικό πλαίσιο της διερεύνησης μεθοδολογιών εξοικείωσης των φοιτητών και των φοιτητριών με την πολυπαραγοντική αυτή πραγματικότητα στο πλαίσιο του εργαστηριακού σχεδιασμού, με αφορμή τα μαθήματα Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός 5 και Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός 7 του τέταρτου και του πέμπτου εξαμήνου σπουδών του TAM, ΠΙ. Με αφετηρία την θεματική του τουρισμού και του προσδιορισμού του ρόλου της αρχιτεκτονικής στην πολύ επίκαιρη σχετική συζήτηση τα μαθήματα του Studio OFF * διερευνούν την ανάπτυξη μιας νέας οργανικής σχέσης με την ελληνική ύπαιθρο ως καθοριστικό παράγοντα της διαμόρφωσης της συνθήκης του off η οποία μας απασχόλησε για πρώτη φορά στην ελληνική συμμετοχή στην Μπιενάλε Αρχιτεκτονικής της Βενετίας το 2006 με τίτλο Το Αιγαίο: Μια Διάσπαρτη Πόλη. Στο μάθημα επιχειρήθηκε μια σύνθετη μορφή ανάλυσης δύο κατευθύνσεων συσχετισμένη τόσο με τον τόπο και τις συνθήκες του οικοπέδου, όσο και με τις παγκόσμιες εξελίξεις στην τεχνολογία, την οικολογία, την πληροφορική, την επιστήμη των υλικών, ως και για τις εξελίξεις στις νομοθετικές ρυθμίσεις που επηρεάζουν, ή θα μπορούσαν να επηρεάσουν τον σχεδιασμό για την κατοίκηση της υπαίθρου.

*Στο Studio OFF (2019-20022), αναζητήθηκαν ιδέες για την επανανοηματοδότηση της έννοιας των διακοπών λαμβάνοντας υπόψη τις νέες πραγματικότητες όπως σχηματίζονται σήμερα σε όλα τα πεδία. Η λέξη vacation έχει τις ρίζες τις στην λατινική λέξη vacare, που σημαίνει να είναι κανείς άδειος, να είναι ελεύθερος. Πως θα επιχειρούσε να ορίσει κανείς σήμερα τις διακοπές και τι είδους υποδομές θα υποστήριζαν τις συνθήκες εκκόλαψής τους στο άμεσο μέλλον; Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές σχολίασαν το θέμα, σχεδιάζοντας στην θέση όπου βρίσκονταν το παλιό camping και η πλαζ της Αγ. Τριάδας, όπου για κάποια χρόνια λειτούργησαν οι λουτρικές εγκαταστάσεις του ΕΟΤ που σχεδίασε ο Ε.Βουρέκας. Σήμερα το οικόπεδο ανήκει στο ΤΑΙΠΕΔ και τα παλιά κτίρια έχουν κατεδαφιστεί.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: τουρισμός, κρίση, διακοπές, ταξίδι, παγκοσμιοποίηση

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Αίσωπος, Γ. (2015). Τοπία Τουρισμού: ανακατασκευάζοντας την Ελλάδα = Tourism landscapes : remaking Greece (2η εκδ.). Αθήνα: Δομές
- [2] Braudel, F. (1990). Η Μεσόγειος: άνθρωποι και πολιτισμική κληρονομιά. Αθήνα: Αλεξάνδρεια
- [3] Καδαμίτση Αδάμη, Μ. (2012). Ο κόσμος του Εμμανουήλ Βουρέκα. Αθήνα: Μέλισσα
- Κοτζιά Κ., Κωνσταντόπουλος Η., Παπαδόπουλος Λ., Φιλοξενίδου Κ. (Επιμ.) (2006). Το Αιγαίο μια Διάσπαρτη Πόλη. Αθήνα: Futura
- [4] Φατούρος, Δ. Α. (2003). Η επιμονή της αρχιτεκτονικής (3η εκδ.). Αθήνα: Καστανιώτης

Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΙΣΘΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑΙΣΘΗΣΕΩΝ

Σ. Λεώνη¹

1Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
(sofialeoni@mail.ntua.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός και συγκεκριμένα η εισαγωγή των φοιτητών αρχιτεκτονικής, κατά τα πρώτα έτη των σπουδών, στην έννοια της αρχιτεκτονικής σύνθεσης, αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η αρχιτεκτονική εκπαίδευση. Η αρχιτεκτονική σύνθεση δε διέπεται από ευκρινείς κανόνες, ούτε και ακολουθεί μία γραμμική πορεία. Το σκίτσο, οι πρώτες αμύχανες χαράξεις πάνω στο ριζόχαρτο, οι μακέτες διερεύνησης, γενικότερα η απτική προσέγγιση της σύνθεσης, αποτελούν εργαλεία που πέραν του λυρισμού που τα διαπνέει, ενέχουν ποιότητες που αποτυπώνουν την αγωνία, τον πειραματισμό, το λάθος, τη διαρκή πάλη για την εύρεση της ιδέας. Μίας ιδέας η οποία φροντίζει να διατηρεί σε συνοχή όλες τις νοητικές διεργασίες του αρχιτέκτονα κατά τη σύνθεση.

Από τη στιγμή που η ιδέα αρχίζει να φανερώνεται και δημιουργείται ένα έδαφος περισσότερο στέρεο από την πρότερη κατάσταση, στο νου και το χαρτί, αλλά και όταν η αταξία των σκέψεων αρχίζει να μπαίνει σε μία σειρά, οι αναλογικές διερευνήσεις περνούν στον ψηφιακό χώρο. Ο φόβος του λευκού χαρτιού μετατρέπεται στη βεβαιότητα και την ασφάλεια που προσφέρει ο χαοτικός χώρος της μαύρης επιφάνειας του σχεδιαστικού προγράμματος στον υπολογιστή. Πώς συντελείται αυτή η μετάβαση; Αν θεωρήσουμε πως η συνθετική πορεία, λόγω της μη γραμμικότητάς της, μπορεί να μας οδηγήσει ξανά στην αρχή, να αναθεωρηθεί ή ακόμη και να ανατραπεί, υπάρχει κάποιο σημείο καμπής όπου η συνθετική διαδικασία περνά το κατώφλι του αναλογικού και εισέρχεται στον κόσμο του ψηφιακού; Και πόσο εφικτό είναι το πέρασμα από τη μία κατάσταση στην άλλη; Τί χάνεται, αν κάτι χάνεται, στην πορεία; Φαίνεται πως υπάρχουν σταδιακές αφαιρέσεις του χειροποίητου από τη διαδικασία η οποία υποβάλλεται πλέον στο νέο μέσο. Και περνώντας στο νέο μέσο, μήπως ανοίγονται νέα πεδία διερευνήσεων για τη σύνθεση που αρχικά ήταν δύσκολο να προσεγγιστούν; Πώς γίνεται πλέον αντιληπτή η έννοια του χρόνου που “τις περισσότερες φορές λειτουργεί προς όφελος της λύσης και σπάνια ενταφιάζει την έμπνευση” (Παπαϊωάννου, 2015, 49). όταν βρίσκεται κανείς σε ψηφιακό περιβάλλον;

Η παρουσίαση επιχειρεί να αναδείξει τα στοιχεία που ενισχύουν τη συνομιλία τόσο μίας αναλογικής όσο και μίας ψηφιακής προσέγγισης της αρχιτεκτονικής σύνθεσης μέσα από τη διαδρομή που ακολουθούν σήμερα οι αρχιτέκτονες κατά τα πρώτα χρόνια της εκπαίδευσής τους.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: αρχιτεκτονική σύνθεση, ιδέα, αναλογικό, ψηφιακό

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Μερλώ – Ποντύ, Μ. (1991). Η αμφιβολία του Σεζάν. Το μάτι και το πνεύμα (Α. Μουρίκη, μετ.). ΝΕΦΕΛΗ.
- [2] Παπαϊωάννου, Τ. (2015). Σκέψεις για την αρχιτεκτονική σύνθεση (2η έκδοση). ΙΝΔΙΚΤΟΣ
- [3] Φατούρος, Δ. (2006). Ένα συντακτικό της αρχιτεκτονικής σύνθεσης. ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ.

Μ.Μανδαλάκη

Αρχιτεκτονική Σχολή Πολυτεχνείου Κρήτης
(mmandalaki@tuc.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην Αρχιτεκτονική Σχολή του πολυτεχνείου Κρήτης υλοποιείται το εργαστήριο ειδικών κατασκευών με φυσικά υλικά. Στόχος του εργαστηρίου είναι η υλοποίηση κατασκευών σε κλίμακα 1/1 με βασικό υλικό το χώμα. Ζητείται η κατασκευή – δημιουργήματα να έχει λειτουργική υπόσταση που θα είναι απόλυτα συμβατή με το βασικό κατασκευαστικό της υλικό. Οι βασικές χωρικές και περιβαλλοντικές ιδιότητες του χώματος αναλύονται και αναγνωρίζονται θεωρητικά και συγχρόνως με την απτική επαφή του υλικού από τους συμμετέχοντες. Η διαισθητική κατανόηση των ιδιοτήτων του υλικού αυτού, στοχεύει στον κατά περίπτωση αρμονικότερο σχεδιασμό των κατασκευών. Η διαδικασία που ακολουθείται περιλαμβάνει τα εξής στάδια: αρχική πρόταση λειτουργίας και η σχέση της με το υλικό, σχεδιασμός και επεξεργασία της αρχικής ιδέας, μοντελοποίηση προπλασμάτων εργασίας και προτεινομένης κατασκευής, κατασκευαστική πρόταση, σχεδιασμός καλουπιών - φορέα – ξυλοτύπου, υπολογισμός υλικών, χρονική και χωρική οργάνωση κατασκευής και υλοποίηση της σε κλίμακα 1/1. Η σύνδεση με το χώρο είναι αντικείμενο προς επεξεργασία ανάλογα με τον προσωρινό, μεταβλητό ή σταθερό χαρακτήρα των προτάσεων. Με αφορμή το χώμα και με την αγωνιά της 1 προς 1 υλοποίησης των κατασκευών μας, έχουμε τη δυνατότητα να ανατρέξουμε στην διαδικασία της αρχιτεκτονικής, να βιώσουμε την ομαδική και συνεργατική της φύση, να σκεφτούμε τρόπους κατασκευής με τα διαθέσιμα εργαλεία και μηχανήματα εργαστηρίων της σχολής και έχουμε τη χαρά, τον κόπο και την εμπειρία της χειρωνακτικής εργασίας. Τα ερωτήματα που προκύπτουν: μπορεί να υπάρξει αντίκτυπο στην αρχιτεκτονική μας σκέψη μέσα από τη διαδικασία της κατασκευής από χώμα, είναι το χώμα κατάλληλο υλικό για την εκπαίδευση στην αρχιτεκτονική, ποιες περαιτέρω έννοιες και στοιχεία διερευνούνται μέσα από την έρευνα της λεπτομέρειας για τις κατασκευές από φυσικά υλικά.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: κατασκευές από χώμα, πράξη και αρχιτεκτονική εκπαίδευση, η διαίσθηση της κατασκευής, φυσικά υλικά

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Minke, G. (2006). Building with earth, Design and technology of a sustainable Architecture, Basel, Birkhauser, Publishers for architecture
- [2] Schroeder, H. (2016). Sustainable building with earth, Weimar, Springer.
- [3] Ζάννος, Α. (1978). Το κόμπλεξ της τεχνολογίας στην Αρχιτεκτονική, Εκδόσεις ΕΜΠ
- [4] Heidegger, M. (2019). Κτίζειν, κατοικείν, Σκεπτεσθαι, ΠΛΕΘΡΟΝ

ΤΑ ΕΠΕΙΓΟΝΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

F. Micocci

Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
(fmicocci@uth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, μια σειρά από κρίσεις διαδέχονταν η μία μετά την άλλη (προσφυγική, υγειονομική, ενεργειακή, οικονομική και περιβαλλοντική κρίση). Αυτές οι κρίσεις επηρεάζουν τον τρόπο ζωής μας και την υγεία μας. Ίσως είναι σωστό να ονομάσουμε αυτή την κατάσταση πολυκρίση, όπως την ονόμασε ο Γάλλος θεωρητικός Edgar Morin, που υποδηλώνει την ύπαρξη πολλών κρίσεων που συμβαίνουν ταυτόχρονα οι οποίες δεν μπορούν να λυθούν με ξεχωριστές λύσεις. Όπως επεσήμανε ο πολεοδόμος Patrick Geddes, ενώ υπάρχουν πολλές ασθένειες και αιτίες θανάτου που απαιτούν ad-hoc λύσεις, η δημόσια υγεία είναι μία από αυτές και εξαρτάται από τον σχεδιασμό ενός κατάλληλου δομημένου περιβάλλοντος.

Έτσι, και ο αστικός σχεδιασμός δεν μπορεί να προσφέρει ξεχωριστές απαντήσεις. Ενώ το παράδειγμα της πράσινης πόλης έχει ανακτηθεί ως αναγκαία στρατηγική για τη δημιουργία πιο βιώσιμων και υγιεινών πόλεων, υπάρχουν και άλλα θέματα στην αστική κλίμακα, σαν η παροχή εγκαταστάσεων υγείας και κοινωνικά κέντρα, η ενεργειακή βελτίωση των οικισμών, ο έλεγχος των αστικών θερμικών νησίδων, και άλλα. Ως εκ τούτου, κάτω από τη λέξη υγεία χρειάζεται να συμπεριληφθούν πολυεπίπεδα δίκτυα υποδομών που αλληλεπιδρούν την παροχή βοήθειας, φροντίδας, ευεξίας, υγείας και χαλάρωσης.

Στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση, η χρήση των λέξεων όπως τα κοινά, η φροντίδα, η δημοκρατία και η υγεία αντιπροσωπεύει μια σημαντική στροφή που αναδιαμορφώνει τις αρχές και τις προτεραιότητες με τις οποίες σχεδιάζουμε τους αστικούς χώρους. Στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, μέσα από την οργάνωση μαθημάτων και τη συμμετοχή σε άλλες δραστηριότητες, προσπαθούμε να ενσωματώσουμε τα επείγοντα αστικά ζητήματα στο ακαδημαϊκό μας περιβάλλον.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Υγιείς πόλεις, Αστικά Κοινά, Πράσινη Πόλη, Φροντίδα, Πολυκρίση

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Borasi, G., & Zardini, M. (2014). *Imperfect Health, The Medicalization of 2014. Architecture*. Lars Müller Publishers.
- [2] Corburn, J. (2009). *Toward the Healthy City: People, Places, and the Politics of Urban Planning (Urban and Industrial Environments)*. The MIT Press.
- [3] Fitz, A., & Krasny, E. (2020). *Critical Care: Architecture and Urbanism for a Broken Planet*. The MIT Press.
- [4] Moreno, I. C. (2020). *The Caring City, Health, Economy, and Environment*. Actar.

Β. Ντόβρος

Ακ. Υπότροφος Αρχ. Σχολής, ΠΚ
ΣΕΠ Σχολής Εφαρμοσμένων Τεχνών και Βιώσιμου Σχεδιασμού, ΕΑΠ
(ntovrosvasileios@gmail.com)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διδασκαλία του Αρχιτεκτονικού σχεδιασμού συχνά περιορίζεται σε θεωρητικές συνθετικές ασκήσεις που καλλιεργούν δεξιότητες της οργάνωσης και διαχείριση άυλων νοητικών διεργασιών όπως για παράδειγμα τη σκέψη και φαντασία. Η τροφοδότηση γίνεται μέσω ρασιοναλιστικών εργαλείων, ενώ η πρόσληψη και ενσωμάτωση του περιβάλλοντος, φυσικού και τεχνητού γίνεται κυρίως μέσω της νοητικής αφαίρεσης, με ελάχιστη εφαρμογή εμπειρικών πρακτικών. Η μονοδιάστατη και μονομερής αντιμετώπιση της διδασκαλίας της Αρχιτεκτονικής δεν μπορεί να υποστηρίξει μια πλήρη εκπαιδευτική πρακτική που να οδηγεί στη συνέχεια σε παρεμβάσεις στο περιβάλλον με στόχο τη δημιουργία χωρικών εμπειριών και τόπων.

Στα παραπάνω πλαίσια προτείνεται μία βιωματική διαδικασία διερεύνησης θεμάτων σχεδιασμού και βιωσιμότητας μέσω περιπατητικών διαδρομών σε φυσικά και ανθρωπογενή περιβάλλοντα, που συνοψίζεται στην καρκινική λέξη-τίτλο ΠΑΦΑΠ. Στόχος είναι η ανάγνωση του εκάστοτε διαμορφωμένου περιβάλλοντος που πραγματοποιείται ο περίπατος στο δυναμικό πεδίο της σχέσης μεταξύ αυτού που κατανοείται ως φυσικό τοπίο και ως ανθρώπινη κατασκευή. Σημαντικά εργαλεία προς αυτή την κατεύθυνση είναι η ενεργοποίηση της παρατήρησης, καταγραφής, συζήτησης αλλά και η αναφορά κατά την διάρκεια του περιπάτου αποσπασμάτων από ποίηση, λογοτεχνία, βιολογία, φυτολογία, φυσική δόμηση, ιστορία κ.α

Στην πρώτη ΠΑΦΑΠ τον Μάιο του 2022 επιλέχθηκε η διάσχιση του φαραγγιού Αυλάκι στο Ακρωτήρι Χανίων, με συμμετοχή 27 φοιτητών Αρχιτεκτονικής του Πολυτεχνείου Κρήτης. Σε αυτό το μικρό φαράγγι βρίσκεται μια εγκαταλελειμμένη μονή του 17ου αιώνα, σπηλιές που είχαν μετατραπεί σε ασκητήρια από τον 10ο αιώνα, αλλά και ένας λατομικός χώρος στον όρμο του καθολικού, δίπλα στην θάλασσα. Η διαδρομή από την αφετηρία ως την θάλασσα συνδυάστηκε με ανάγνωση αποσπασμάτων από το ποίημα «Η Γένεσις» του έργου «Αξιον Εστί» του Ο. Ελύτη, αλλά και μεμονωμένων χωρίων με ιστορικό-φυσιολατρικό χαρακτήρα. Στην ολοκλήρωση της διαδρομής πραγματοποιήθηκε μια ανοικτή συζήτηση με ερωτήματα που τέθηκαν με βάση τις προσλαμβάνουσες εμπειρίες και σε σχέση με το πώς ο σύγχρονος αρχιτέκτονας μπορεί να ενσωματώσει στην πρακτική του όχι τα μορφολογικά στοιχεία κατασκευών του παρελθόντος, αλλά κυρίως τις διαδικασίες, τρόπους κατανόησης και διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο εντάσσονται αυτές. Επιπλέον αναδύθηκε μία σημαντική οπτική του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού στην προδιαγραφή και διαχείριση της ύλης, την μεταφορά και μετατροπής της σε δομημένο τεχνητό περιβάλλον στην υπηρεσία ανθρώπινων αναγκών.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Εμπειρία, Τοπίο, Βιωσιμότητα, Περιβάλλον, Αρχιτεκτονικός σχεδιασμός

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΜΟΡΦΗΣ

A. Πάνος¹, I. Βλάχος²

1 Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

2 Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
(apanos@uoi.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η σημειολογία του αρχιτεκτονικού έργου ή αλλιώς η αφηγηματική του δυναμική, βρίσκεται στο επίκεντρο τόσο της σύγχρονης αρχιτεκτονικής έρευνας και παραγωγής, όσο και εκπαίδευσης.

Η εικόνα του έργου, μέσω της οποίας κυρίαρχα διαπιστώνεται η επικοινωνιακή του δυναμική και προβάλλεται η γοητεία του, δεν αποτελεί παρά την στιγμιαία αντανάκλαση της εξωτερικής στοιβάδας του σε έναν ρευστό καθρέπτη. Το στιγμιαίο αποτύπωμα του καθρεπτίσματος της μορφής του έργου στην αντίληψη του παρατηρητή. Η ίδια η μορφή του αρχιτεκτονικού έργου αποτελεί ένα επίπεδο ρευστό και μεταβαλλόμενο, τοποίο δεν προσφέρεται για την σύλληψη και την διαχείριση του έργου. Ένα επίπεδο υλικής αποκρυστάλωσης αναγκαίο, αλλά συνθετικά μη ικανό.

Η διερεύνηση του τόπου αναφοράς και εγκατάστασης του αρχιτεκτονικού έργου, η αποσαφήνιση της στοχοθεσίας του και η συγκρότηση ενός συμπαγούς εννοιολογικού πλαισίου, αποτελούν τις θεμελιώδεις, αφετηριακές παραμέτρους του έργου. Δομή, λειτουργία και υλικότητα αποτελούν τις παραμέτρους διαχείρισης της μορφής του, ως αλληλεπιδρούμενες διάφανες διαστρωματώσεις ανεξάρτητων συστημάτων. Ο μετασχηματισμός του εννοιολογικού πλαισίου σε δομικό-χωροταξικό σύστημα, ορίζει τα στοιχεία του σημειωτικού κώδικα και εγκαθιστά εντός αυτού έναν βασικό συντακτικό κανόνα. Η εφαρμογή του κανόνα αυτού στο σύνολο των υπο-συστημάτων του έργου, ορίζει αυτό που αποκαλούμε «βασική αρχιτεκτονική γραμματική». Η γραμματική αυτή καθίσταται υπεύθυνη για την διασφάλιση της ευθείας αναλογίας μεταξύ μορφής και νοήματος, επιτρέποντας παράλληλα την ορθολογική συνθετική διαχείριση του αρχιτεκτονικού έργου.

Τα ανωτέρω τα οποία αποτελούν θέσεις των συγγραφέων αυτής της περίληψης, ανατροφοδοτούμενες και εξελισσόμενες μέσα από το προσωπικό ερευνητικό και εφαρμοσμένο έργο τους, επιχειρούνται εκπαιδευτικά στο πλαίσιο τριών διαβαθμισμένων επιπέδων αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης, τα οποία αποκαλούμε: Δομή, Αφήγηση και Συνείδηση. Η «βασική αρχιτεκτονική γραμματική», η οποία εκπαιδευτικά εξελίσσεται σε βάθος 15ετίας, αναπτύσσεται μέσω μιας σειράς τριών αυτόνομων εργαστηριακών συνθετικών ασκήσεων και εντάσσεται στο 2ο επίπεδο αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης. Στην πρόσφατη εκδοχή της, εντάσσεται στο συνολικότερο πλαίσιο των μαθησιακών στόχων του Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού 2, του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, υπό την θεματική των σύγχρονων ζητημάτων αστικής κατοίκησης.

Η ανάδειξη της σημασίας της μεθοδολογίας στην αρχιτεκτονική σύνθεση, ως κρίσιμης παραμέτρου μεταφοράς εννοιολογικών και αξιακών πλασίων εντός των χωροταξικών συστημάτων, αποτελεί τη στοχοθεσία αυτού του πολυετούς εκπαιδευτικού πειραματισμού, ενδεικτικά παραδείγματα του οποίου προτείνουμε να παρουσιάσουμε στο πλαίσιο του Πανελληνίου Συνεδρίου

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Δομή, μορφή, σύστημα, αναλογία, μετασχηματισμός

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Angéli, M. (2003). Inchoate an experiment in architectural education. ETH.
- [2] Bertalanffy, L. (1968). General system theory. George Braziller.
- [3] Foucault, M. (1993). Οι λέξεις και τα πράγματα -Μια αρχαιολογία των επιστημών του ανθρώπου-. Γνώση.
- [4] Baudrillard, J. (2019). Ομοιώματα και προσομείωση. Πλέθρον
- [5] Κοτιώνης, Ζ. (2007). Μορφοποιητική- σωματικά ενεργήματα στο τοπίο-. Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας.
- 6. Karsten Harries, The Ethical Function of Architecture, Cambridge Massachusetts, The MIT Press, 1997

Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ. ΜΙΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ

A. Τζομπανάκης¹

1Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνείο Κρήτης
(atzobanakis@tuc.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο (αρχιτεκτονικός/αστικός) σχεδιασμός ενέχει, σήμερα, μια διάσταση θεωρητική/επαισιολογική η οποία αποδεικνύεται, τοις πράγμασι, αναγκαία για την οργάνωση ενός οργανωμένου ερμηνευτικού σχήματος το οποίο θα προσδιορίζει με ακρίβεια το φάσμα των δυνατοτήτων ως στρατηγικών απαντήσεων σε ένα δεδομένο πρόβλημα.

Η πολυπλοκότητα της σύγχρονης συνθήκης οδηγεί στην ανάγκη διερεύνησης ζητημάτων που αφορούν στην πολυπλοκότητα αυτή από διαφορετικές απόψεις: κλίμακα επέμβασης, ευρύτητα εμπλεκόμενων γνωστικών αντικείμενων και βαθμός αλληλοσυσχέτισής τους, ευθύνης του διδάσκοντος αλλά και ευθύνης του «γράφοντος» εν γένει (αρχιτέκτονα ή φοιτητή/τρια αρχιτεκτονικής), έτσι όπως αυτή διαμορφώνεται μέσω της ίδιας της διαδικασίας του σχεδιασμού.

Η εισήγηση θα χαρτογραφήσει κινδύνους και προκλήσεις μέσα από ένα συγκεκριμένο παρατηρητήριο, αυτό της διδασκαλίας των μαθημάτων εκείνων που αποτελούν την αλληλοτομή μεταξύ αρχιτεκτονικού και αστικού σχεδιασμού, καθώς η πόλη αποτελεί το πλέον γόνιμο πεδίο για την διερεύνηση τέτοιων ζητημάτων, καθώς αποτελείται, ολοένα και περισσότερο, από «μέρη» αποσυνδεδεμένα, στο βαθμό που η απώλεια του χαρακτήρα των «τόπων» είναι πλέον, σε μεγάλο βαθμό, δεδομένη.

Η εδαφοποίηση της απομόνωσης μέσω της χωρικής «θυλακοποίησης» (σχετικής με το φύλο, την φυλή, την κοινωνική τάξη) της πόλης και του δημόσιου χώρου, προκαλούν δυσλειτουργίες τέτοιες που τα καθιστούν ιδανικά και προνομιούχα εργαστήρια για τις διερευνήσεις αυτές, όπου θεωρία και πράξη συσχετίζονται αναγκαστικά, καθώς η διαδικασία σχεδιασμού δεν λαμβάνει χώρα εντός ενός πλαισίου εξωραϊσμού και αποστασιοποίησης από τα πράγματα, αλλά μέσω της αναμέτρησης με την πολυπλοκότητα του αστικού χώρου με σκοπό την εύρεση στρατηγικών σχεδιαστικής (και όχι μόνο) διεκδίκησης.

Συνεπώς, η χαρτογράφηση αυτή γίνεται κομβικής σημασίας ενόψει εντεινόμενων κρίσεων σε διάφορα πεδία (κοινωνικο-οικονομικό, προσφυγικό, υγειονομικό, περιβαλλοντικό κ.ά.), με σκοπό να διαπιστωθεί, αν και κατά πόσο οι προβληματισμοί αυτοί φιλτράρονται και παρουσιάζονται ως πεδία προβληματισμού εντός του ακαδημαϊκού χώρου, στο επίπεδο της παρεχόμενης γνώσης όπως αυτή αποτυπώνεται στα «μαθησιακά αποτελέσματα» ενός Προγράμματος Σπουδών, αλλά ακόμη περισσότερο στο επίπεδο της διδασκαλίας ως πρακτική.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Αστικός Σχεδιασμός, Αστικοί Μετασχηματισμοί, Πορώδες, Θυλακοποίηση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[1] Rogers E.N., *Esperienza dell'architettura*, Milano, 1958

Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ «ΣΗΜΕΙΟΥ ΕΚΚΙΝΗΣΗΣ» ΣΤΗΝ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Σοφία Τσιράκη

Καθηγήτρια, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ
(stsiraki@arch.ntua.gr, sofia.architect@gmail.com)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Από που εκκινεί, με ποιο τρόπο παραμένει συνεκτική και πως οδηγεί προς κάποιο στόχο η συνθετική διαδικασία; υπάρχει «σημείο εκκίνησης» που συμπυκνώνει την επιθυμία του δημιουργού να φτιάξει κάτι; με ποιον τρόπο ο δημιουργός συλλαμβάνει ιδέες, τις μετασχηματίζει και τις ενσωματώνει στην κεντρική ιδέα;

Η κεντρική ιδέα –στην οποία θα αναφερθώ με αφορμή θεωρίες του χώρου αλλά και διδακτικές προσεγγίσεις σημαντικών δασκάλων της αρχιτεκτονικής σύνθεσης– αποτελεί, κατά κανόνα, την απαρχή, αλλά και τον συνεκτικό ιστό της συνθετικής διαδικασίας προς το τελικό αποτέλεσμα. Στην ιδεώδη μορφή της απαντά ή οφείλει να απαντά ταυτόχρονα σε όλες τις θεμελιώδεις πλευρές της αρχιτεκτονικής, οφείλει να λειτουργεί ως κινητήρια δύναμη στη δημιουργία, να αποτελεί «γεννήτορα» της συνθετικής διαδικασίας, ενώ ενίοτε, εξειδικεύεται σταδιακά με συνεχείς ανατροπές και αναθεωρήσεις.

Προκειμένου να διερευνηθεί αυτή η αρχή της συνθετικής σκέψης και η διδασκαλία της, η εισήγηση περιγράφει ένα εκπαιδευτικό πείραμα που ερευνά την φύση της συνθετικής διαδικασίας, την σημασία των καταβολών, των αναφορών και των επιρροών, αλλά και την επίδραση των αναπαραστατικών εργαλείων στην αρχική φάση της κεντρικής ιδέας. Το εκπαιδευτικό αυτό πείραμα διερευνά με ποιον τρόπο το «σημείο εκκίνησης» μπορεί να είναι αντικείμενο διδασκαλίας και κριτικής στην σημερινή συνθήκη της πιστής και λεπτομερούς αναπαράστασης και, σε λίγο, της τεχνητής νοημοσύνης. Δηλαδή, με ποια αποτελεσματικά εργαλεία αυτή η πρώτη αρχή μπορεί να ελέγχεται, να αποσαφηνίζεται και να υλοποιείται, ή εντέλει, δεν μπορεί παρά να παραμένει ατελής ως «ιδανική αρχέτυπη ιδέα», επισημαίνοντας το ατελές της ανθρώπινης ύπαρξης αλλά ταυτόχρονα και της ίδιας της αρχιτεκτονικής πράξης;

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ Σημείο εκκίνησης, κεντρική ιδέα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[1] Sennet R. (2008), Ganshirt Chr. (2007), Shoenberg Arn. (2006), Caragonne Al. (1995)

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΣΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ

Δ. Χατζησάββα

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνείο Κρήτης
(dchatzisavva@tuc.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εισήγηση θα εξετάσει τον ρόλο της θεωρητικής σκέψης στην εκπαιδευτική διαδικασία του σχεδιασμού. Θα κινηθεί σε τρεις άξονες :

1 Σχεδιάζοντας με σχέσεις αντί για μορφές

Θα εξετάσει τις μεταβολές που δέχεται ο αστικός σχεδιασμός στη νέα συνθήκη κατανόησης και διαχείρισης της αστικής πολυπλοκότητας. Τη μετάβαση από την κεντρική ή μορφολογική ιδέα στην τοπολογία των ετερογενών και συχνά αόρατων σχέσεων που συνιστούν την αστικότητα και που πρέπει να διαχειριστεί η εκπαιδευτική διαδικασία. Τα νέα εργαλεία σχεδιασμού διαγραμματικά, ψηφιακά και αναλογικά που τίθενται σε χρήση σε αυτή την κατεύθυνση και τις δυνατότητες αλλά και τις δυσχέρειες που προκαλούν.

2 Η σκέψη στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση

Ο δεύτερος άξονας θα διερευνήσει τον ρόλο της σκέψης και της θεωρητικής κατάρτισης στη διαχείριση της σχεδιαστικής διαδικασίας σε πολύπλοκους καιρούς. Την υποτίμηση και την πιθανή επανάκαμψη των ανθρωπιστικών σπουδών στα αρχιτεκτονικά προγράμματα σπουδών και την ανάγκη της κριτικής σκέψης σε περιόδους κρίσης για τη σχέση της θεωρίας με τη σχεδιαστική πράξη.

3 Δασκάλα ή influencer

Οι μετα - covid συνθήκες εκπαίδευσης καθώς και οι νέες ψηφιακές πλατφόρμες παροχής πληροφορίας και οι εφαρμογές παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης έχουν τροποποιήσει την εκπαιδευτική επικοινωνία δασκάλου και φοιτητή για την παροχή γνώσης. Ενίσχυσαν τη ψηφιακή διαμεσολάβηση και τη διανοητική απομόνωση, περιόρισαν την ερευνητική αυτενέργεια και την προσωπική κριτική εμπάθυνση, διαμορφώνοντας επιπρόσθετες δυσκολίες στην εκπαιδευτική διαδικασία με κυριότερες τη διάσπαση προσοχής και τη μεταβολή παραδείγματος στη γνωσιακή εμπειρία. Ποιος είναι συνεπώς ο διδακτικός και ο επιδραστικός ρόλος μας σε αυτό το πλαίσιο;

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: θεωρητική σκέψη, εκπαίδευση, αστικός σχεδιασμός, διδασκαλία, σύγχρονη πολυπλοκότητα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Deleuze, G. (2002 [1972]). «Les Intellectuels et le pouvoir (avec Michel Foucault)», στο (επιμ.). D. Lapoujade, Gilles Deleuze L'île déserte: Textes et entretiens 1953- 1974, Les éditions de minuit, σ. 288-298.
- [2] Hays, K. M. (επιμ.). 1998). Architecture Theory since 1968, Cambridge, MA: MIT Press.
- [3] Leach, N. (επιμ.) (1997). Rethinking Architecture, London, Routledge.
- [4] Solà-Morales, Rubio, Ign. (2003). «Practicas teoricas, practicas historicas, practicas arquitectonicas» στο Incripciones, Editorial Gustavo Gili, σ. 255-268.
- [5] Speaks, M. (2002). «Design Intelligence and the New Economy», στο Architectural Record 190, no. 1, σ. 72-75.
- [6] Φουκώ, Μ. (1987). Εξουσία, γνώση και ηθική, μτφρ. Ζ. Σαρίκας, εκδ. Ύψιλον.
- [7] Χατζησάββα, Δ (2023). Σύγχρονες Αρχιτεκτονικές Θεωρήσεις - Σχέσεις φιλοσοφίας και αρχιτεκτονικής, εκδ. University Studio Press.

ΠΟΛΥ-ΚΡΙΣΗ, ΑΣΤΙΚΟ-ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΤΟΠΙΟ-ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΠΩΣ ΠΑΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ;

Χ.Χριστοδούλου

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
(christodoulou@arch.auth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι πραγματικότητες της «πολύ-κρίσης», της παγκόσμιας αστικοποίησης και «μετάβασης» (αστικής, ενεργειακής, ψηφιακής, τεχνητής νοημοσύνης, ... πολυεπίπεδης και συχνά ραγδαίας), σε συνδυασμό με τις συνεπακόλουθες τοπικές θεσμικές μεταρρυθμίσεις στον σχεδιασμό του χώρου συνιστούν μερικά χαρακτηριστικά μιας ταραχώδους εποχής. Για τις αρχιτεκτονικές σχολές σημαίνουν αμφισβήτηση κάθε κανονιστικής ή τυπικά τακτοποιημένης γνώσης στο αμφιθέατρο και το εργαστήριο, και προβληματισμό για την απαραίτητη σκευή των αρχιτεκτόνων.

Σε αναζήτηση νέων παραδειγμάτων και της απαραίτητης υπέρβασης, για τον 21ο αιώνα, ο (αστικός) σχεδιασμός παρομοιάζεται ως ένα υβρίδιο, ένα μεικτό – διεπιστημονικό πεδίο στο οποίο διασταυρώνονται πολλές πειθαρχίες εγκαταλείποντας τα στεγανά όριά τους: κυρίως, η αρχιτεκτονική, η πολεοδομία και ο χωρικός σχεδιασμός, η αρχιτεκτονική τοπίου, η μηχανική, οι τέχνες, και σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, πολλές διαφορετικές πειθαρχίες όπως της οικολογίας, της αστικής γεωγραφίας, της ανθρωπολογίας και της κοινωνιολογίας, των πολιτικών και οικονομικών επιστημών, κ.ά. Το παγκοσμιοποιημένο πρότυπο (αστικής) ανάπτυξης (το οποίο πλέον αποτελεί πραγματικότητα και στη χώρα μας) προϋποθέτει αυτήν την υβριδικότητα στον σχεδιασμό του χώρου καθώς αναζητά σχεδιαστικές προτάσεις (όχι απαραίτητα ολοκληρωμένες, σχεσιακές ή υπεύθυνες) να δώσουν απαντήσεις ταυτόχρονα σε ζητήματα σε όλες τις κλίμακες και σε όλα τα πεδία, ενώ δεν νοείται σχεδιασμός του χώρου, έξω από τη συζήτηση για την κληρονομιά, το μέλλον και τον ρόλο των πόλεων και των τοπικών κοινωνιών, μη-συνυφασμένος με το μέλλον του πλανήτη.

Σε ποιο βαθμό ανταποκρίνονται οι αρχιτεκτονικές σπουδές στις σύγχρονες προκλήσεις και στη σύγχρονη θεώρηση του σχεδιασμού, πέρα από κλίμακες, ανάμεσα στην αρχιτεκτονική, τη διατήρηση και την πολεοδομία, ανάμεσα στην αρχιτεκτονική, την οικολογία και τον χωρικό σχεδιασμό; Πόσο αγκυρωμένες είναι οι αρχιτεκτονικές σπουδές στη πρωτοκαθεδρία του αρχιτέκτονα του «Μοντέρνου» και στον κατακερματισμό του αντικειμένου της σχεδιαστικής πράξης; Πώς και σε ποιο επίπεδο σπουδών εισάγονται τα ζητήματα της κλίμακας, του σύνθετου περιεχόμενου των σχεδιαστικών προτάσεων και της ίδιας της πολυπλοκότητας της διεπιστημονικής διαδικασίας και διακυβέρνησης του σχεδιασμού; Πώς προετοιμάζεται ο ρόλος των αρχιτεκτόνων στη διαδικασία σύλληψης, διαπραγμάτευσης, διαμόρφωσης, υλοποίησης, χρήσης και διαχείρισης του χώρου, έναντι των σύγχρονων προκλήσεων;

Η εργασία μεταφέρει την εμπειρία διδασκαλίας και τα αποτελέσματα αμοιβαίας εξερευνητικής μάθησης σε εργαστήριο σχεδιασμού του τοπίου, με ένα παραγωγικό «παιχνίδι σχεδιασμού» ως εφελκυστικό εκπαιδευτικό εργαλείο.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: αρχιτεκτονικές σπουδές, παιχνίδια σχεδιασμού, χωρική έρευνα, σχεδιασμός τοπίου, διαδικασία μάθησης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Carmona, M. (2021). Public Places. Urban Spaces. The Dimensions of Urban Design. Routledge.
- [2] Cidre, E. (2016) How emergent is pedagogical practice in urban design?, *Journal of Urban Design*, 21:5, 535-539, <https://doi.org/10.1080/13574809.2016.1220158>
- [3] Madanipour, A. (2013) Researching Space, Transgressing Epistemic Boundaries, *International Planning Studies*, 18:3-4, 372-388, <https://doi.org/10.1080/13563475.2013.833730>

B. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 22: Εργαστήρια Σχεδιασμού, Αρχιτεκτονική Έρευνα και Διάχυση στην Πόλη

Κ. Αβραμίδης¹, Π. Ησαΐας²

1Τμήμα Αρχιτεκτονικής, Πανεπιστήμιο Κύπρου

2 Τμήμα Αρχιτεκτονικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
(avramidis.konstantinos@ucy.ac.cy , platonissaias@arch.auth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το έργο παρουσιάζει το πρότυπο εκπαιδευτικό μοντέλο έρευνας και σχεδιασμού Καισαριανή 22: Ιστορίες και Προτάσεις που αναπτύχθηκε ως συνεργασία του μεταπτυχιακού προγράμματος Projective Cities της Αρχιτεκτονικής Σχολής Architectural Association του Λονδίνου, με το Τμήμα Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Κύπρου. Συνδυάζοντας αρχαική έρευνα («ιστορίες») και σχεδιαστικές προτάσεις («προτάσεις») —τα οποία εκπονήθηκαν παράλληλα στα δύο ιδρύματα— η παρουσίαση εστιάζει στον τρόπο με το οποίο διαρθρώνονται εργαστήρια αρχιτεκτονικού και αστικού σχεδιασμού, σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο. Βασική μεθοδολογία για την παραγωγή γνώσης και εκπαιδευτικού υλικού αποτέλεσε η σύμπλεξη της έρευνας για την αρχιτεκτονική και το αστικό περιβάλλον με την τοπική κοινωνία, ενώ ταυτόχρονα επιχειρεί να διαπραγματευτεί σειρά ευρύτερων σύγχρονων ζητημάτων, όπως αυτά προκύπτουν από την περιβαλλοντική, στεγαστική, οικονομική και κοινωνική κρίση.

Η ευρύτερη πρωτοβουλία Καισαριανή 22 στοχεύει στην ανάπτυξη νέων τυπολογιών κατοίκησης, μοντέλων συντήρησης, αποκατάστασης και ανάδειξης του ιστορικού ιστού και των τυπικών μονάδων της προσφυγικής προνοιακής στέγασης, καθώς και σε προτάσεις νέων συλλογικών υποδομών για το σύνολο της γειτονιάς. Εκπαιδευτικά, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αναπαράσταση με την κατασκευή σειράς συλλογικών σχεδίων τα οποία προωθούν έναν μη-ιεραρχικό, συνεργατικό τρόπο σκέψης ενώ ταυτόχρονα αντικατοπτρίζουν την συλλογική διάσταση της παραγωγής του χώρου της πόλης. Προγραμματικά, οι σχεδιαστικές προτάσεις πραγματεύονται τη δημιουργία μιας «οικολογίας της φροντίδας». Ειδική μέριμνα δίνεται στην ανασκόπηση και προβολή της κληρονομιάς του προσφυγικού πληθυσμού στην κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ιστορία του τόπου, καθώς και της εγγραφής τους σε χωρικά και σχεδιαστικά πρωτόκολλα. Το τριετές ερευνητικό έργο στοχεύει στη διαμόρφωση ενός πιλοτικού προγράμματος, με παραδειγματικό κέντρο τον Δήμο Καισαριανής. Ένα τέτοιο έργο θα μπορούσε να εφαρμοστεί στον πραγματικό χώρο της πόλης, μέσα από σχεδιαστικές προτάσεις κοινωνικής αειφορίας και περιβαλλοντικής δικαιοσύνης και βιωσιμότητας, οι οποίες θα αναδεικνύουν το προσφυγικό χωρικό απόθεμα και τη συμβολή του αρχιτεκτονικού και αστικού σχεδιασμού στην πολιτιστική κληρονομιά των προσφυγικών οικισμών, τόσο τοπικά όσο και εν γένει στον Ελλαδικό χώρο. Οι προτάσεις των φοιτητών/τριων, μαζί με το αρχαικό υλικό και έναν μεγάλο αριθμό από μακέτες επιμελήθηκαν υπό τη μορφή έκθεσης στο Δημαρχείο, η οποία με τη σειρά της προκάλεσε συζητήσεις με την τοπική κοινωνία σχετικά με το μέλλον και την κληρονομιά της γειτονιάς. Σειρά δραστηριοτήτων —π.χ. περίπατοι, ομιλίες και εργαστήρια με τοπικές κοινότητες και σχολεία— τόνισαν τον ανοιχτό χαρακτήρα του έργου, διευκόλυναν τη διάδοσή του ευαισθητοποιώντας τους κατοίκους, ενώ ενθάρρυναν τους σπουδαστές/τριες να συμμετέχουν ενεργά και να συνδιαμορφώσουν, ισότιμα, ως πολίτες, μια διαφορετική πραγματικότητα για την Καισαριανή.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Καισαριανή, προσφυγική ανοικοδόμηση, αναπαράσταση, φροντίδα, εκπαίδευση, αρχιτεκτονικό εργαστήριο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[1] TINA MARINAKI (ed) (2019) IOLAS SHELTER: AN IMAGINARY SHELTER FOR THE LEGENDARY ART COLLECTOR AND GALLERIST ALEXANDER IOLAS available at <https://www.archisearch.gr/architecture/iolas-shelter-an-imaginary-shelter-for-the-legendary-art-collector-and-gallerist-alexander-iolas/>

Μ. Βιδάλη

Σχολή αρχιτεκτονικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, CYA Athens
(vidalimaria@gmail.com)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι στόχοι της έρευνας που θα ακολουθήσει βασίζεται σε μαθήματα που έχω διδάξει, εφαρμόζοντας στον σχεδιασμό τον ισχυρισμό του Gadamer ότι "στη γλώσσα και μόνο σε αυτή, μπορούμε να συναντήσουμε αυτό που δεν "συναντάμε" ποτέ, τον κόσμο. Πιο συγκεκριμένα, με βάση τόσο την παραδοσιακή αρχιτεκτονική ενός ελληνικού χωριού, όσο και τη δομή της πόλης, το μάθημα μέσα από τη δημιουργία αρχείων, τη χρήση και δημιουργία αφηγημάτων και των ερμηνειών τους δημιουργεί μια βάση κατανόησης σημαντική για έναν νέο αρχιτέκτονα πριν φανταστεί και δημιουργήσει ένα νέο αρχιτεκτόνημα στην παραδοσιακή δομή ενός χωριού ή στο σύγχρονο περιβάλλον μιας πόλης. Τι πρέπει να γνωρίζει ένας αρχιτέκτονας πέρα από το δομή ενός κτιρίου προκειμένου να αναλυθεί και να κατανοηθεί σε βάθος μια υπάρχουσα χωρική και κοινωνική κατάσταση; Στην αρχιτεκτονική θεωρία, τα εργαλεία ερμηνείας δίνονται μέσω διαφορετικών προσεγγίσεων, έτσι ώστε η αρχιτεκτονική να μπορεί να γίνει κατανοητή ως ένα σύνολο πρακτικών που χρησιμοποιούνται παραδοσιακά για τη σύνδεση των ανθρώπων με την κοινότητα τους, τον τόπο, τη θρησκεία και το περιβάλλον τους αλλά κυρίως με τον εαυτό τους. Το μάθημα προσκάλεσε τους φοιτητές να κατανοήσουν αυτή τη σχέση ανάμεσα στην παραδοσιακή ή σύγχρονη ζωή και την πολυπλοκότητα της αρχιτεκτονικής, του τόπου και του περιβάλλοντος. Αυτό επιτεύχθηκε και αποκαλύφθηκε μέσα από τη δική τους έρευνα και αφηγήματα ως σύνθεση της ιστορικής, κοινωνικής, ηθικής, χωρικής και αστικής αντίληψής τους για ένα μέρος που δεν είχαν ξανά επισκεφτεί. Η πραγματικότητα αναδύθηκε μέσα από την έρευνα και τα αφηγήματα τους τα οποία τους βοήθησαν να ριζώσουν την εμπειρία τους.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: εμπειρία, αφήγημα, αρχιτεκτονική εκπαίδευση, έρευνα, αρχείο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Casey, E. S. (1993). *Getting back into place. Toward a renewed understanding of the Place-World*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.
- [2] Crossley, N. (2001). *The Social Body. Habit, Identity and Desire*. London: Sage Publications.
- Emmons, P., Fenerstein, M., Dayer, C. (eds) and Phinney, L. (assist. ed.). (2017). *Confabulations: Storytelling in Architecture*. London and New York: Routledge, Taylor Francis Group.
- [3] Frascari, M. (2011). *Eleven Exercises in the Art of Architectural Drawing*. New York: Routledge.
- Gadamer, H. G. (1976). *Philosophical Hermeneutics*. Edited and translated by David E Linge. Berkley, Los Angeles, London: University of California Press.
- [4] Grassi, E. (1980). *Rhetoric as Philosophy. The Humanist Tradition*. University Park, London: The Pennsylvania State University Press.
- [5] Kearney, R. (1988). *The wake of imagination, Ideas of creativity in Western culture*. London, Melbourne, Auckland, Johannesburg: Hutchinson.
- [6] Malpas, J. (ed.) (1999). *Place and Experience: A Philosophical Topography*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [7] Pérez-Gómez, A. (1983). *Architecture and the Crisis of the modern Science*. Cambridge, MA, London, England: The MIT Press.
- [8] Pérez-Gómez, A. (1997). 'Hermeneutics as Architectural Discourse', *History and Theory Graduate Studio 1996-98*. Montreal: McGill University.
- [9] Pérez-Gómez, A. (2016). *Attunement, Architectural Meaning after the Crisis of Modern science*. Cambridge, MA, London, England: The MIT Press.
- [10] Ricoeur, P. (1981). *Hermeneutics and the Human Sciences, Essays on Language, Action and Interpretation* Thompson B., John, (ed. and trans.). Cambridge University Press.
- [11] Ricoeur, P. (2003). *The Rule of Metaphor, The creation of meaning in language*, Czerny, R., McLaughlin K. and Costello SJ J. (trans.), London and New York: Routledge Classics.

WAR_chitecture: ο επαναπροσδιορισμός της ανθρωπιστικής αρχιτεκτονικής μέσα από την προσφυγική κρίση

Δ. Βλασσάκη

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνείο Κρήτης
(dvllassaki@tuc.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι έντονες κοινωνικοπολιτικές μεταβολές, και κυρίως οι πολιτικές συγκρούσεις που λαμβάνουν χώρα τόσο στην Ευρώπη, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, έχουν προκαλέσει μια σημαντική αύξηση του αριθμού των ατόμων που υποχρεούνται να εγκαταλείψουν τον τόπο διαμονής τους. Το 2022, περίπου 35.3 εκατομμύρια άτομα εκτοπίστηκαν παρά τη θέλησή τους, ως πρόσφυγες πολέμου (UNHCR, 2023). Ενώ τα έθνη επαναπροσδιορίζονται από τη συνεχή και αιφνίδια άφιξη των προσφύγων, η επιβράδυνση ή και αποτροπή της αναγκαστικής μετακίνησής τους στα κράτη υποδοχής εξακολουθούν να αποτελούν ένα ανησυχητικό φαινόμενο. Αμφισβητείται διαρκώς ο ορισμός του πρόσφυγα ως ανθρώπινου, τα θεμελιώδη δικαιώματά του - με κυριότερο αυτό της ασφάλειας - καταπατώνται, ενώ βρίσκεται εγκλωβισμένος σε μια κατάσταση «προσωρινής μονιμότητας» (Anderson, 2017). Το πεδίο της αρχιτεκτονικής διασταυρώνεται με την ανθρωπιστική βοήθεια, δημιουργώντας ένα νέο, συνεχώς εξελισσόμενο πεδίο, το οποίο συνδέεται στενά με το προσφυγικό ζήτημα. Η δημιουργία επαρκών δομών υποδοχής και στέγασης προσφύγων πολέμου αποτελεί μια διαρκή πρόκληση για τους αρχιτέκτονες, οι οποίοι καλούνται να γεφυρώσουν το εξής χάσμα: μεταξύ της ουτοπικής αντιμετώπισης, βασισμένης στην αισθητική, που παρουσιάζονται να έχουν οι ίδιοι, και της ρεαλιστικής και «ποσοτικής» προσέγγισης που ενστερνίζονται οι ανθρωπιστές. Και οι δύο τομείς συμβάλουν εξαιρετικά στην αντιμετώπιση των προκλήσεων του σχεδιασμού, γεγονός που καθιστά ιδιαίτερα σημαντική τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των δύο αυτών μεθοδολογικών προσεγγίσεων (Sleiman, 2023). Τον σημαντικότερο κοινό άξονα στο διάλογο μεταξύ των δύο αποτελεί η αναμφισβήτητη παραδοχή ότι τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα οφείλουν να καλυφθούν στο ακέραιο μέσω της δημιουργίας των δομών υποδοχής και στέγασης. Δε θα πρέπει να λειτουργούν ως ζώνες αποκλεισμού, που αντιμετωπίζονται με αδιαφορία από τους αρμόδιους φορείς – φαινόμενο που παρατηρείται υπέρ του δέοντος στις ήδη υφιστάμενες δομές. Η ανθρωπιστική αρχιτεκτονική καλείται να εξετάσει εναλλακτικές λύσεις για τη δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος, με ευνοϊκές συνθήκες διαβίωσης, για την αναζήτηση της ασφάλειας και της αποδοχής που χρειάζονται οι πρόσφυγες πολέμου.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: ανθρωπιστική αρχιτεκτονική, προσφυγική κρίση, πόλεμος, ανθρώπινα δικαιώματα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] UNHCR (2023, June 14). UNHCR's Refugee Population Statistics Database. <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/>
- [2] Anderson, S. (2017, September 8). How architecture can help redefine the refugee crisis. CNN Style. <https://edition.cnn.com/style/article/sean-anderson-moma-refugee-architecture/index.html>
- [3] Sleiman, H. (2023, February 1). The Role of Humanitarian Architecture in Shaping and Assisting Refugees and Displaced Populations. Lebanese American University, School of Arts and Sciences. (<https://soas.lau.edu.lb/news/2023/02/the-role-of-humanitarian-architecture-in-shaping-and.php>)

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΣΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

A. Βούγια

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
(avougia@arch.auth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εισήγηση θα παρουσιάσει μια ιδιαίτερη θεώρηση της οργάνωσης και διδασκαλίας των μαθημάτων της Ιστορίας και της Θεωρίας της Αρχιτεκτονικής εντός του συνεχώς μεταβαλλόμενου εκπαιδευτικού πλαισίου στις απαρχές του 21ου αιώνα. Η θεώρηση αυτή συνδιαλέγεται με τις τρέχουσες τάσεις της διδασκαλίας αντίστοιχων μαθημάτων στο εξωτερικό και προσαρμόζοντας αυτές στις ιδιαίτερες συνθήκες που διέπουν την εκπαιδευτική διαδικασία στα ελληνικά Α.Ε.Ι., επιδιώκει να ενσωματώσει μια έντονα κριτική διάσταση στα μαθήματα της Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής, καθώς και μια άμεση συσχέτιση των μαθησιακών αποτελεσμάτων των μαθημάτων της Ιστορίας και της Θεωρίας της Αρχιτεκτονικής με τη διδασκαλία του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού, διατηρώντας την ίδια στιγμή τον αυτόνομο χαρακτήρα τους.

Η μεθοδολογία που θα παρουσιαστεί προτείνει την οργάνωση των περιεχομένων των εκάστοτε μαθημάτων της Ιστορίας ή/και Θεωρίας της Αρχιτεκτονικής όχι πλέον βάσει μιας ακόμη εξιστόρησης του καθιερωμένου κανόνα αυτής της ιστορίας, αλλά βάσει της αναλυτικής και κριτικής συγκρότησης του ευρύτερου ιστορικού πλαισίου που δύναται να συνθέσει η «παραδειγματική» λειτουργία των αρχιτεκτονικών αντικειμένων – η μεθοδολογία αυτή, δηλαδή, προτείνει τη μετατόπιση της διδασκαλίας της Ιστορίας και Θεωρίας της Αρχιτεκτονικής από τον «Κανόνα» στο (αρχιτεκτονικό) «Παράδειγμα». Στην παρούσα εισήγηση, η κατανόηση της έννοιας του «παραδείγματος» προέρχεται από το σύντομο άρθρο «What is a Paradigm?» του Ιταλού φιλόσοφου Giorgio Agamben, ο οποίος υποστηρίζει σε αυτό ότι η μοναδικότητα του εκάστοτε ιστορικού «παραδείγματος» και η ταυτόχρονη δυνατότητά του να αποκαλύπτει την πολυπλοκότητα του συνολικού ιστορικού συγκειμένου είναι αυτή που τελικά μας βοηθά να κατανοήσουμε την ευρύτητα, την περιπλοκή, το βάθος της ίδιας της ιστορίας με έναν κριτικό τρόπο.

Παράλληλα με την παρουσίαση της ιδιαίτερης αυτής θεώρησης, το κείμενο θα ενσωματώσει μια αναλυτική αναφορά στις τρέχουσες εκπαιδευτικές διαδικασίες των εν λόγω μαθημάτων που απαντώνται στο διεθνές εκπαιδευτικό πλαίσιο (Architectural Association, EPFL, κ.ά.), καθώς και της δομής και μεθοδολογίας των μαθημάτων Ιστορίας και Θεωρίας της Αρχιτεκτονικής της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Α.Π.Θ. κατά τα δύο τελευταία ακαδημαϊκά έτη. Με τον τρόπο αυτό, η εισήγηση θα προσπαθήσει να τεκμηριώσει μια αναθεωρημένη κατανόηση του ρόλου των μαθημάτων Ιστορίας και Θεωρίας που οφείλει να ανταποκρίνεται με κριτικό τρόπο στους διαρκείς κοινωνικούς μετασχηματισμούς που επηρεάζουν άμεσα τη διδασκαλία της αρχιτεκτονικής συνολικά.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Αρχιτεκτονικό παράδειγμα, κριτική θεώρηση, ιστορία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Caetano, I., Santos, L., & Leitao, A. (2019). Computational design in architecture: Defining parametric, generative, and algorithmic design, *Frontiers of Architectural Research* (2020) 9, 287-300
- [2] Carpo, M. (2013). *Twenty Years of Digital Design, The Digital Turn in Architecture, 1992 -2012*, AD reader, Wiley
- [3] Del Monaco, A. (2018), *Computational Methods in Architecture from theories to architectural design*, ICCM 2018 Full Paper Proceedings
- [3] Allen, S. (1997). *Field Conditions, Twenty Years of Digital Design, The Digital Turn in Architecture, 1992 -2012*, AD reader, Wiley
- [4] Schumacher, P. (2018). *Design as Second Nature, Zaha Hadid Architects – Diseno como segunda naturaleza*, Exhibition catalogue: MUAC – El Museo Universitario Arte Contemporaneo, Mexico City

Μ. Δαούτη¹, Ν. Λέκκου²

1 Lecturer, Nottingham Trent University & Ravensbourne University

2 Αρχιτέκτονας ΕΜΠ

(m.daouti@rave.ac.uk; lekkounatasa@gmail.com)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αναγνωρίζοντας τον επείγοντα χαρακτήρα των εξελισσόμενων κρίσεων της κλιματικής αλλαγής και της οικολογικής κατάρρευσης, και ταυτόχρονα τη συντριπτική συμβολή του κτιριακού τομέα στην εξάντληση των πλανητικών πόρων και την εκπομπή ρύπων, τα τελευταία χρόνια έχουν συγκροτηθεί διεθνώς πλήθος ερευνητικών ομάδων και συλλογικοτήτων που μέσω της συνεργασίας, της ανταλλαγής γνώσεων και του δημόσιου διαλόγου, αναλαμβάνουν δράση προκειμένου να συντελεστεί μια ριζική αλλαγή παραδείγματος στην αρχιτεκτονική σκέψη και πρακτική.

Συμβαδίζοντας με αντίστοιχες διεθνείς τάσεις, τα ΚΑΕΝΑ - διαβάζονται κενά ή καινά - είναι μια πρωτοβουλία που ξεκίνησε το 2021 στην Αθήνα, και διερευνά ζητήματα γύρω από τη βιωσιμότητα του ελληνικού δομημένου περιβάλλοντος και των διαδικασιών παραγωγής του μέσω ενός πολιτιστικού προγράμματος εκδηλώσεων. Σκοπός της πρωτοβουλίας είναι να ανοίξει η συζήτηση εντός της αρχιτεκτονικής κοινότητας γύρω από τις αλληλένδετες πτυχές της βιωσιμότητας του δομημένου περιβάλλοντος της Ελλάδας, θίγοντας τις κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές και άλλες πλευρές της μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες.

Το άρθρο εξετάζει το πρόγραμμα ΚΑΕΝΑ ως ένα περιβάλλον άτυπης εκπαίδευσης. Οι δράσεις του προγράμματος αφορούν: συμμετοχικά εργαστήρια για τη συν-διαμόρφωση ενός διαγνωστικού χάρτη που αποτυπώνει τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς γύρω από τη ζητήματα βιωσιμότητας ανάμεσα σε επαγγελματίες του δομημένου περιβάλλοντος (ΚΑΕΝΑ SESSIONS), ανοιχτές ομιλίες και συζητήσεις που φέρνουν στο προσκήνιο βιώσιμες πρακτικές και έργα που διατυπώνουν ένα νέο ρόλο για την αρχιτεκτονική (ΚΑΕΝΑ TALKS), και μια ομάδα ανάγνωσης κριτικών κειμένων γύρω από την αρχιτεκτονική και την κλιματική αλλαγή (READING ROOM). Οι δράσεις αυτές διερευνώνται εδώ ως εκπαιδευτικές διαδικασίες, οι οποίες τοποθετούνται εκτός της τυπικής εκπαίδευσης και απευθύνονται κυρίως σε επαγγελματίες. Τα ΚΑΕΝΑ δημιουργούν ένα προσιτό και μη απαιτητικό πλαίσιο που υποστηρίζει τον κριτικό προβληματισμό και την ενδυνάμωση της κοινότητας πάνω σε θέματα των σύγχρονων περιβαλλοντικών και κοινωνικών κρίσεων. Το άρθρο εστιάζει στη σημασία των κοινωνικών και συνεργατικών δραστηριοτήτων στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, όπως η ενσυναίσθηση, η συμμετοχικότητα και η συνεργασία που θεωρούνται απαραίτητες για την επίτευξη κοινών κοινωνικών στόχων.

Η συγγραφή του άρθρου θα αντλήσει από τη σύγχρονη βιβλιογραφία γύρω από άτυπα περιβάλλοντα μάθησης και σύγχρονες προσεγγίσεις στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση υπό το πρίσμα της κλιματικής κρίσης, αλλά και μέσα από την κριτική αξιολόγηση καταγραφών του προγράμματος των εκδηλώσεων (ηχητικό και οπτικό υλικό).

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: άτυπη εκπαίδευση, βιωσιμότητα, δημόσιος διάλογος

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[1] Making Futures (Ed.). (2022). Making Futures. Spector Books.

Schön, D.A. (1992). The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315237473>

[2] Stein, S. (2019). The Ethical and Ecological Limits of Sustainability: A Decolonial Approach to Climate Change in Higher Education. Australian Journal of Environmental Education, 35(3), 198-212. doi:10.1017/ae.2019.17

[3] Wenger, E. (1998). Communities of Practice: Learning, Meaning, and Identity (Learning in Doing: Social, Cognitive and Computational Perspectives). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511803932

Vygotsky, L. S. (1978). Mind in society: The development of higher psychological processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.

[4] Tschumi B. (1996) Architecture and Disjunction. The MIT Press.

Α. Δημητρακόπουλος,

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
ardim@uoi.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η προτεινόμενη εισήγηση συνδέει την πρώτη θεματική ενότητα, συγκεκριμένα τη «διδασκαλία του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού» και την έμφαση στον κρίσιμο «ρόλο τη θεωρητικής κριτικής σκέψης στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση» με την τρίτη θεματική ως προς τη σημασία που αποδίδει στην υπο-ενότητα «πρόγραμμα σπουδών και σύγχρονες εκπαιδευτικές κατευθύνσεις». Καθώς η κάποτε παρωχημένη ψευδο-μελλοντολογική εμμονή του πεδίου μας στο τεχνολογικώς «επερχόμενο» επανέρχεται με απρόσμενη ένταση και ώθηση – κυρίως μέσω θαυμαστών επιφάσεων περί απόκοσμων αυτοματισμών και μιας καταγιστικής δημοσιογραφικής επωδού περί τεχνητής νοημοσύνης, καθίσταται ταυτόχρονα ολοένα πιο πειστικό το έρεισμα κι έλλειμμα συσχετισμού με το «ιστορικό προηγούμενο» και ειδικότερα με το πρόσφατο παρελθόν της αρχιτεκτονικής σκέψης. Πολλαπλά διδάγματα για τις παγίδες μιας απερίσκεπτης «εξωστρέφειας» της αρχιτεκτονικής πρωτοπορίας, τα οποία κατεγράφησαν κατά το δεύτερο ήμισυ του 20ου αιώνα μέχρι και πρόσφατα, έχουν μυστηριωδώς «παρέλθει» και συναφείς ανησυχίες έχουν ευκόλως εξαλειφθεί αφήνοντας μια δυστοκία κριτικής κατάταξης των εν λόγω σύγχρονων φαινομένων τεχνοκρατικής υπερτίμησης που τείνουν να επαναλάβουν την εποποιία συντριβής μιας αεναώς «μοντέρνας» κενοδοξίας κι υπεραισιοδοξίας. Η εισήγηση αποδίδει έμφαση στη βαρύτητα της «αρχιτεκτονικής διανόησης» και της εξέτασης για προοπτικές «διαχείρισης νοητικών κινδύνων» κι ανεύρεσης εργαλείων εντός του πεδίου μας κι εντός των ιστορικών πλαισίων που δυνάμεθα με ικανό βαθμό τεκμηρίωσης να συμβουλευθούμε.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: κριτική, παρελθόν, μέλλον, μοντέρνο, διανόηση, υπεραισιοδοξία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[1] Rowe, C., & Koetter, F. (1978). Collage city. MIT Press.

[2] Eisenman, P., (1978) 2018. The Formal Basis of Modern Architecture. Lars Mueller Publishers.

[3] Venturi, R., Scott Brown, D., Izenour, S. (1972). Learning from Las Vegas. MIT Press.

Γ. Ζαβολέας

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων | Faculty of Arts, Design and Architecture, University of New South Wales
(*yzavoleas@uoi.gr; yzavoleas@unsw.edu.au)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην αρχιτεκτονική διδασκαλία συχνά υιοθετούνται σκληρές διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα σε διαφορετικές πηγές γνώσης, με επιπτώσεις στη συγκρότηση της σκέψης κατά την ανασύνθεση της πληροφορίας. Ανάλογοι διαχωρισμοί διαπιστώνονται μεταξύ της αρχιτεκτονικής και του ευρύτερου επιστημονικού χώρου, αλλά επεκτείνονται και εσωτερικά του πεδίου όπως ανάμεσα σε έρευνα και πρακτική, αναλογικές και ψηφιακές μεθόδους, τεχνικές και δημιουργικές διαδικασίες, ή ακόμα μεταξύ διαφορετικών Σχολών. Στο Πρόγραμμα Σπουδών συνήθως εκδηλώνονται με την αυτονόμηση μαθημάτων και αντικειμένων, όπου το περιεχόμενο οργανώνεται υπό μια λογική «σιλό», δηλαδή ως γνωστικές περιοχές ανεξάρτητες και χωρίς καμία αλληλεπίδραση μεταξύ τους. Στον αντίποδα, νέες κατευθύνσεις μη ακόμα ορατές στην τρέχουσα αντίληψη αναπτύσσονται συχνά σε γραφεία με διεπιστημονικό ερευνητικό προσανατολισμό εκτός ακαδημαϊκού χώρου, ο οποίος εάν τις υποστήριζε θα διεκδικούσε σαφώς περισσότερη συμμετοχή στην εξέλιξη του επαγγέλματος [1].

Σε αναζήτηση μιας διάθεσης για εξέλιξη στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση, αρχικά τονίζεται η σημασία του εργαστηρίου-studio ως χώρος και θεσμός εξοικείωσης με τρόπους μάθησης βασισμένους στην ανακάλυψη. Μέσω ανοικτών ερευνητικών διαδικασιών η εκπαίδευση υπερβαίνει –χωρίς όμως να υποτιμά– το ισχύον πλαίσιο ταξινόμησης της γνώσης. Η γνώση δε συνιστά σταθερή παρακαταθήκη που μεταδίδεται απaráλλαχτη «από γενιά σε γενιά» [2]. Αντίθετα, προτείνεται η εκπαίδευση να αφορά λιγότερο στο περιεχόμενο και περισσότερο σε ad hoc θεματολογίες όπου η κατακτημένη γνώση ενεργοποιείται μέσω τολμηρών επινοήσεων και συσχετισμών, οδηγώντας σε πρωτότυπες ιδέες.

Η ενσωμάτωση της έρευνας στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση συνηγορεί στην ανάπτυξη νέων ικανοτήτων, παράλληλα με την ανανέωση των στόχων και του ρεπερτορίου των δεξιοτήτων. Μια τέτοια προσέγγιση προάγει τον επίμονο πειραματισμό, καθώς είναι επιφορτισμένη με ρίσκο και την αγωνία της αβεβαιότητας, προτιμώντας το ανακάτεμα, την κριτική, τον εμπλουτισμό και την αναπροσαρμογή αναφορών ή τεχνικών, παρά την αυτούσια εφαρμογή τους [3,4]. Εν μέσω αποτυχιών, αστοχιών, διορθώσεων και τροποποιήσεων προκύπτουν νέες προκλήσεις και καινοτόμες απαντήσεις [5]. Ανάλογα επαναπροσδιορίζονται τα βασικά συστατικά οργάνωσης ενός εργαστηρίου όπως το brief, οι στόχοι και η μεθοδολογία υπό μια οιονει-επιστημονική θεώρηση. Αν η κατοχυρωμένη γνώση αποτελεί προϋπόθεση επάρκειας για την άσκηση του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα, η έρευνα συνιστά μοχλό εξέλιξής του. Η αντιμετώπιση της χρόνιας απαξίωσης στην οποία έχει αυτό περιέλθει, επιτάσσει η γνώση να καλλιεργείται ακαδημαϊκά με τρόπους που να ευνοούν ως και ριζικές υπερβάσεις.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Πρόγραμμα Σπουδών, εργαστήριο, πρακτική, διεπιστημονική έρευνα, feedback

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[1] Mitsogianni, Y. (2015). Failure can be cathartic! In D. Bates, V. Mitsogianni & D. R. Ramirez-Lovering (Eds.), *Studio futures: Changing trajectories in architectural education* (pp. 25-31). Uro Publications.
[2] Samuel, F. (2018). *Why architects matter: Evidencing and communicating the value of architects*. Routledge.
Πανελλήνιο Συνέδριο: Αρχιτεκτονική Εκπαίδευση και Πράξη: οι διεθνείς προκλήσεις και η Ελλάδα
Χανιά 11-12 Νοεμβρίου 2023
[3] Ganshirt, C. (2007). *Tools for ideas: An introduction to architectural design*. Birkhäuser.
[4] Zavoleas, Y. (2020). In the architect's mind: Drawing (,) architecture's future. In N. Gardner, M. H. Haeusler, Y. Zavoleas (Eds.), *Computational design: From promise to practice* (pp. 158-173). Avedition.
[5] Angelil, M. & Hebel, D. (2008). Inchoate deviations: Transformative processes. In M. Angelil, D. Hebel (Eds.), *Deviations: Designing architecture, a manual* (pp. 13-21). Birkhäuser.

ΑΝΑΝΕΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Γ. Ζαβολέας

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων | Faculty of Arts, Design and Architecture, University of New South Wales
(yzavoleas@uoi.gr; yzavoleas@unsw.edu.au)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πρόταση εστιάζει σε τρόπους με τους οποίους τα κατ' επιλογή μαθήματα –επιλογές, ειδικά– δύνανται να συνεισφέρουν στην ανανέωση του περιεχομένου του Προγράμματος Σπουδών μιας αρχιτεκτονικής Σχολής και της έρευνας των διδασκόντων, με απώτερο σκοπό την αλλαγή της φυσιογνωμίας της [1]. Είναι συνήθης διαπίστωση, μαθήματα πέραν του βασικού κορμού να μην υπόκεινται σε κάποιο συνολικό προγραμματισμό, ενώ το θέμα και το αντικείμενό τους δεν ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένους σκοπούς του Προγράμματος, παρά στα ειδικά ενδιαφέροντα των διδασκόντων. Ως συνέπεια, οι εξυπηρετούμενοι στόχοι παραμένουν παράπλευροι και ασαφείς. Καθώς εισάγονται νέα αντικείμενα, το φαινόμενο σταδιακά διογκώνεται, με αποτέλεσμα την απώλεια ελέγχου ως προς τι κατ' επιλογή μαθήματα τελικά προσφέρονται.

Σχετικά, αναλύεται μια πρόσφατη μελέτη για τα κατ' επιλογή μαθήματα της Σχολής Built Environment στο Πανεπιστήμιο Νέας Νότιας Ουαλίας στην Αυστραλία με στόχο τη χάραξη μιας στρατηγικής εξέλιξης του περιεχομένου των Σπουδών μέσα από αυτά. Η μελέτη διεξήχθη στο πλαίσιο ανάθεσης για το συντονισμό των προσφερόμενων επιλογών στη Σχολή. Αφορούσε στην καταγραφή, οργάνωση και σύμπτυξη ενός ιδιαίτερα μεγάλου αριθμού –πλέον των 200– επιλογών κατανεμημένων σε επτά Προγράμματα προπτυχιακού επιπέδου και πέντε μεταπτυχιακού υπό τη γενική ομπρέλα της Σχολής. Από το εύρος και την ανεξάρτητη δομή μεταξύ των Προγραμμάτων κατέστη φανερό ότι η προσφορά επιλογών δεν ακολουθούσε κάποιο γενικό πλάνο. Αρκετές «έτρεχαν» απaráλλαχτες επί σειρά ετών, ενώ διαπιστώθηκαν επικαλύψεις, κάτι που αγνοούσαν οι διδάσκοντες και οι Συντονιστές Προγραμμάτων. Κατά τη Διοίκηση το αποτέλεσμα ήταν χαοτικό ως προς την αποτελεσματική διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού και την εξυπηρέτηση κάποιου σκοπού ωφέλιμου για τη Σχολή.

Σε απάντηση, αρχικά αποσαφηνίζονται οι δυνατότητες που παρέχει ο θεσμός των κατ' επιλογήν μαθημάτων στην εξέλιξη του Προγράμματος Σπουδών μέσω μιας συγκροτημένης οπτικής. Ως στόχος τίθεται η αποτελεσματική διαχείριση των επιλογών υπό το ζητούμενο της καλλιέργειας μιας ερευνητικής συνείδησης για τη Σχολή και το Πρόγραμμα [2], παράλληλα με τον εμπλουτισμό του μέσω επιλεκτικής ανατροφοδότησης από το περιεχόμενό τους υπό μια διαδικασία περιοδικής αποτίμησης, θέτοντας νέες προκλήσεις, προτάσεις και συμπεράσματα [3]. Η ακολουθούμενη στρατηγική είναι κατάλληλη γενικά για Προγράμματα Σπουδών αρχιτεκτονικής, υποστηρίζοντας τη διαρκή ανανέωση του περιεχομένου της διδασκαλίας και της έρευνας προς την αποτελεσματική εκμετάλλευση των πόρων και τον εκσυγχρονισμό του αντικειμένου.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Πρόγραμμα Σπουδών, επιλογές, ειδικά μαθήματα, εκπαίδευση και έρευνα, αρχιτεκτονική εκπαίδευση

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Burke, A. (2015). Curating school cultures: Studios in the context of school agendas. In D. Bates, V. Mitsogianni & D. R. Ramirez-Lovering (Eds.), *Studio futures: Changing trajectories in architectural education* (pp. 9-13). Uro Publications.
- [2] Samuel, F. (2018). *Why architects matter: Evidencing and communicating the value of architects*. Routledge.
- [3] Mitsogianni, V. (2015). Failure can be cathartic! In D. Bates, V. Mitsogianni & D. R. Ramirez-Lovering (Eds.), *Studio futures: Changing trajectories in architectural education* (pp. 25-31). Uro Publications.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ: ΑΦΕΤΗΡΙΕΣ ΦΥΣΙΚΗΣ, ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

Δ. Ζαβράκα

Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Πολυτεχνική Σχολή, ΑΠΘ
(ddzavraka@arch.auth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι καταγωγικοί προβληματισμοί για το τοπίο σχετίζονται τόσο με τη φυσική όσο και με την αστική και πολιτισμική συνοχή και ευρύτητά του. Στο πρίσμα της διδακτικής, αλλά και στην πρακτική της ολοένα διευρυνόμενης τοπιακής εργαλειοθήκης, συζητιούνται καινοτομίες πολλαπλών μεταστροφών που δε συντελούνται μονοδιάστατα, αλλά εγγράφουν και επανεγγράφουν νέους ή και επαναλαμβανόμενους συσχετισμούς ανάμεσα στον επιστημονικό πυρήνα του αντικειμένου της αρχιτεκτονικής τοπίου και στις επιστημονικές διαστολές του αστικού και του πολεοδομικού σχεδιασμού.

Ένα επίπεδο ανάγνωσης των επιχειρημάτων για το αστικό τοπίο, αποτελεί ο κυρίαρχος άξονας της κοινωνικο-αντιληπτικής προσέγγισης που συγκεντρώνει κυρίαρχους προβληματισμούς για τη μεθοδολογία του σχεδιασμού του. Ωστόσο, είναι στη μεταστροφή από προγενέστερες θεωρίες του κενού και του πλήρους, σε θεωρίες του τοπίου για την κατανόηση, την ερμηνεία και την προοπτική του αστικού υπαίθριου χώρου που το τοπίο συμβάλλει και εξελίσσεται διαχρονικά. Με επίκεντρο την κοινωνικο-αντιληπτική προσέγγιση συζητιούνται εδώ διερευνητικές συνθετικές προσεγγίσεις, δημιουργικές μετατοπίσεις και εννοιολογικές μεταβάσεις. Πειραματικά προπλάσματα υλικότητας, σενάρια παρεμβάσεων σε αστικά ρέματα, και διευρυμένα πεδία δημόσιου χώρου αποτελούν τα παραδείγματα που πρόκειται να συζητηθούν. Είναι σε εργασίες συνθετικών μαθημάτων (συνθετικά εργαστήρια: εισαγωγή στη σύνθεση, σχεδιασμός αστικών υπαίθριων χώρων) και σε στιγμές συμμετοχών σε αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς που η τοπιακή εργαλειοθήκη διαστέλλεται προς νέες χωρικές και όχι μόνο επινοήσεις. Μέσα από φαινομενολογικές αναφορές και αναγνώσεις του υβριδικού αντικειμένου του landscape urbanism, ο κύριος στόχος της εισήγησης είναι να φωτίσει τη συμβολή της πυρηνικής μεθοδολογίας του σχεδιασμού του τοπίου στο δημόσιο χώρο, αλλά και τις εκλεκτικές συγγενείες του.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Αρχιτεκτονικός σχεδιασμός, Εκπαίδευση, Τοπίο, Δημόσιος Χώρος

Ι.Δ. Καραχρήστου

Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
(ikarachristou@uth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ψυχολογία ως εφαρμοσμένη επιστήμη παρουσιάζει ένα διαχρονικό ενδιαφέρον για τη σχέση του ανθρώπου με το δομημένο περιβάλλον. Μέσα από αυτό το ενδιαφέρον αναδύθηκε κατά τις δεκαετίες του 1920 και 1930 ο κλάδος της αρχιτεκτονικής ψυχολογίας ο οποίος είχε ως στόχο την πειραματική μελέτη των κτιριακών παραγόντων που καθιστούν πιο αποδοτικούς τους εργαζόμενους στους νέους εκβιομηχανισμένους χώρους εργασίας. Έκτοτε διάφοροι τομείς της ψυχολογίας έχουν αναδείξει τη σημασία του δομημένου/κτιριακού περιβάλλοντος ως κύρια επίδραση στην ανάπτυξη και τη λειτουργία των ψυχολογικών παραγόντων: νόηση, συναίσθημα, συμπεριφορά και ψυχική υγεία. Κατ' επέκταση, σήμερα, η έρευνα στο πεδίο προσανατολίζεται στους τρόπους με τους οποίους ο σχεδιασμός θα μπορούσε να προάγει την ψυχολογική λειτουργικότητα του ανθρώπου αλλά και να χρησιμοποιήσει δεδομένα της ψυχολογικής έρευνας στην επίλυση προβλημάτων. Ένα από αυτά είναι η διαχείριση επειγουσών καταστάσεων, στα οποία κύριο ρόλο διαδραματίζουν πολύπλοκα αντιληπτικά και κοινωνιοψυχολογικά φαινόμενα τα οποία μπορούν να συνεισφέρουν σημαντικά στη σχεδίαση (Philip, 2001).

Με την εξέλιξη των της ερευνητικής μεθοδολογίας της ψυχολογίας πλέον έχουμε ολοένα και περισσότερα δεδομένα για την επίδραση των παραγόντων του χώρου στην ανθρώπινη νόηση. Για παράδειγμα, είμαστε σε θέση να μπορούμε να προσδιορίσουμε σε τι συνίσταται η «αρχιτεκτονική εμπειρία» και ποιες είναι οι νευρωνικές υπογραφές της (Gregorians et al., 2022; Khaleghimoghaddam et al., 2022), ή πώς επηρεάζει τη μνήμη των παιδιών ο σχεδιασμός της σχολικής τους τάξης (Llorens-Gámez et al., 2022). Το ενδιαφέρον της ψυχολογίας επεκτάθηκε στις αλληλεπιδράσεις και στους παράγοντες ευχρηστίας συστημάτων για την ανάπτυξη ψηφιακών διεπαφών χρήση (Sun et al., 2022). Η διεπιστημονικότητα και η σύμπλευση της ψυχολογίας με την πληροφορική και την επιστήμη δεδομένων μας επιτρέπει να επαναφέρουμε το ερώτημα του πώς μπορεί το κτίριο να συμβάλλει στην ψυχική υγεία και στη διαχείριση επειγουσών καταστάσεων στο γενικό πληθυσμό (Wang et al., 2021; Zhu et al., 2020) ή και σε α-τυπικούς πληθυσμούς, όπως τα ΑμεΑ, ή οι ηλικιωμένοι (Natarov et al., 2022; Fu et al., 2022).

Σήμερα η δημιουργία έξυπνων σπιτιών μας επιτρέπει να εξετάσουμε νέα πεδία συνεργασίας μεταξύ ψυχολογίας και αρχιτεκτονικής στην επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων του γενικού αλλά και των ειδικών πληθυσμών (ΑμεΑ, ηλικιωμένοι, κλπ) (Mulder, 2022). Η πολυαισθητηριακή προσέγγιση στο σχεδιασμό συμπεριληπτικών και προσβάσιμων κτιρίων και διεπαφών (Coburn et al., 2020).

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Ψυχολογία, συμπεριληπτικότητα, διαχείριση, ευχρηστία, αυτοματισμοί

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Coburn, A., Vartanian, O., Kenett, Y. N., Nadal, M., Hartung, F., Hayn-Leichsenring, G., Navarrete, G., González-Mora, J. L., & Chatterjee, A. (2020). Psychological and neural responses to architectural interiors. *Cortex*, 126, 217–241. <https://doi.org/10.1016/j.cortex.2020.01.009>
- [2] Fu, L., Qin, H., Shi, Q., Zhang, Y., & Shi, Y. (2022). An experimental study on evacuation dynamics including individuals with simulated disabilities. *Safety Science*, 155(February), 105878. <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2022.105878>
- [3] Gregorians, L., Velasco, P. F., Zisch, F., & Spiers, H. J. (2022). Architectural experience: Clarifying its central components and their relation to core affect with a set of first-person-view videos. *Journal of Environmental Psychology*, 82(June). <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2022.101841>
- [4] Khaleghimoghaddam, N., Bala, H. A., Özmen, G., & Öztürk, Ş. (2022). Neuroscience and architecture: What does the brain tell to an emotional experience of architecture via a functional MR study? *Frontiers of Architectural Research*, 11(5), 877–890. <https://doi.org/10.1016/j.foar.2022.02.007>

Δ. Κατσώτα¹, Α. Πρωίμου² *

¹Καθηγήτρια, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστημίου Πατρών

² Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστημίου Πατρών
(*katsota@upatras.gr, aproimou@upatras.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Αρχείο του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Πατρών δημιουργείται με την ευκαιρία της επετείου των 20 χρόνων λειτουργίας του το 2019. Το αρχείο δομείται ως πραγματικός και διαδικτυακός τόπος τεκμηρίωσης, διασύνδεσης και προβολής της αρχιτεκτονικής και της παιδαγωγικής της, της έρευνας και του έργου των ανθρώπων του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Πανεπιστημίου Πατρών καθώς και των δράσεων, της ζωής, εντός και εκτός αυτού.

Μια ερευνητική ομάδα από καθηγητές και φοιτητές αναλαμβάνει να χαρτογραφήσει την πορεία του Τμήματος μέσα από τα πρόγραμμα σπουδών, τις διαλέξεις την έρευνα, τις δράσεις, τα εντατικά εργαστήρια, τα συνέδρια, τις εκπαιδευτικές εκδρομές, τους διδάσκοντες, τους φοιτητές, τους αποφοίτους, τους ομιλητές, τις εκδόσεις, τα πάρτι, τις αναταραχές, τις κτιριακές υποδομές, τους θεσμούς, τις κοινωνικές και νομοθετικές αλλαγές και την καθημερινότητα του Τμήματος όλα αυτά τα χρόνια.

Τα μέσα χαρτογράφησης αφορούν τη συλλογή όλων των περιγραφών των μαθημάτων – εργαστηριακών και θεωρητικών – τη καταγραφή των αποφοίτων και της επαγγελματικής πορείας τους, τη διερεύνηση των αλλαγών στα προγράμματα σπουδών μέσα στα χρόνια, και τη διάδραση αυτών σε σχέση με το ανθρώπινο δυναμικό του Τμήματος, και την ανάλυση και συσχέτιση των θεωρήσεων, σχεδιαστικών διαδικασιών και συμβάντων μέσα στο / από το Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Πατρών σε σχέση με την πόλη και την κοινωνία.

Το αποτέλεσμα της ερευνητικής διαδικασίας αποτυπώνεται σε τρία σκέλη: το πρώτο σκέλος αφορά τη συστηματική συλλογή, καταγραφή και ταξινόμηση σε ένα αρχείο όλων όσων έχουν λάβει χώρα στο Τμήμα από το 1999 ως το 2019. Το δεύτερο σκέλος αφορά την οπτικοποίηση των δεδομένων που προκύπτουν μέσω διαγραμμάτων και χαρτών. Το τρίτο σκέλος αφορά τη δημιουργία ενός καταλόγου αρχιτεκτονικού έργου, στην Ελλάδα και τον κόσμο, μέσα από το επαγγελματικό έργο των αποφοίτων του Τμήματος που ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα του Αρχείου ΤΑΜΠΠ.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Αρχείο, αποθετήριο, πρόγραμμα σπουδών, απόφοιτοι, χάρτης, διάγραμμα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[1] Charles Jencks, Evolutionary Tree to the year 2000, Architecture 2000: Predictions and Methods, 1971

[2] Charles Jencks, Jencks' Theory of Evolution Diagram, Architectural Review July 2000

[3] Jeremy Till, Architecture Research: three Myths and one Model, Collected Writings, RIBA, 2007

[4] Alejandro Zaera-Polo & Guillermo Fernandez-Abascal, Taxonomy of emerging practices, El Croquis 187, 2016

ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΚΑΙ Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ. Η ΕΠΙΡΡΟΗ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ.

N. Κεφαλογιάννης¹

1Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνείο Κρήτης
(nkefalogiannis@tuc.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ένα από τα πιο μαζικά φαινόμενα της σημερινής εποχής, της μαζικοδημοκρατικής εποχής κατά τον Έλληνα φιλόσοφο Παναγιώτη Κονδύλη, είναι ο τουρισμός. Επηρεάζει κάθε περιοχή και χώρα, ιδιαίτερα όμως την Μεσόγειο (αν θέλουμε να περιοριστούμε στην ευρωπαϊκή ήπειρο). Για την Ελλάδα και για τα Χανιά δεν χρειάζεται να κουραστούμε ιδιαίτερα για να υποστηρίξουμε ότι ο τουρισμός επηρεάζει το δομημένο περιβάλλον μέσα στο οποίο ζούμε αλλά και τον τρόπο ζωής και εργασίας μας.

Ο τουρισμός ως ένα σύγχρονο φαινόμενο οφείλει να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζουμε αλλά και διδάσκουμε το σχεδιασμό. Δεν θα αναφερθούμε στο σχεδιασμό των πολιτικών που θα πρέπει να λάβουν χώρα. Ούτε και στο σχεδιασμό μεγάλης κλίμακας που είναι απαραίτητος για να μπορέσει ο τουρισμός να είναι λειτουργικός αλλά και αποδοτικός (πχ ειδικά χωροταξικά σχέδια, κλπ). Θα αναφερθούμε στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό μέσα από τα μαθήματα που διαθέτει το πρόγραμμα ενός ελληνικού Τμήματος ή Σχολής Αρχιτεκτονικής.

Είτε η περιοχή σχεδιασμού αφορά το κέντρο μιας περιφερειακής πόλης με έντονο τουρισμό (πχ Χανιά ή Ηράκλειο), είτε αφορά στα προάστια και στο παράκτιο μέτωπο που συνήθως φέρει το σημαντικότερο τουριστικό φορτίο (πχ Πλατανιάς ή Σταλίδα, αντίστοιχα), τα σχεδιαστικά ζητήματα που τίθενται είναι έντονα επηρεασμένα από τον τουρισμό. Θα επιχειρήσουμε να αναφερθούμε στην έλλειψη δημόσιου χώρου και πως οι νέες χωρικές συνθήκες (αστική διάχυση -urban sprawl στις περιοχές μελέτης μας εκτός των ιστορικών κέντρων) καθορίζουν ένα νέο μοντέλο δημόσιου χώρου. Πέρα από τον ανοικτό δημόσιο χώρο, τίθενται θέματα χρήσεων, με έμφαση τις δημόσιες πολιτιστικές χρήσεις, που δίνουν χρώμα και χαρακτήρα σε μια περιοχή, συγκροτούν την ταυτότητά της. Και όλοι αυτοί οι παράγοντες με ποιο τρόπο επηρεάζουν τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό (διαφόρων κλιμάκων, από τη μικρή κλίμακα μέχρι τον αστικό σχεδιασμό) και τη διδασκαλία του σε μια Σχολή Αρχιτεκτονικής που φιλοξενείται σε μια πόλη (και ευρύτερη περιοχή) που κατεξοχήν χαρακτηρίζεται ως τουριστική.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Τουρισμός, Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός, Διδασκαλία, Αστική Διάχυση, Μαζικότητα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Κονδύλης, Π. (2000). Η παρακμή του Αστικού Πολιτισμού, από τη μοντέρνα στη μεταμοντέρνα εποχή και από το φιλελευθερισμό στη μαζική δημοκρατία. Αθήνα: εκδόσεις Θεμέλιο.
- [2] Σημαιοφορίδης, Γ. (2005). Διελεύσεις: Κείμενα για την Αρχιτεκτονική και την Μετάπολη. Αθήνα: Metropolis Press.
- [3] Bru, E. (1999). Coming from the South. Barcelona: Actar editions.
- [4] Gausa, M. (2010). Open: Arquitectura y ciudad contemporánea. Teoría e Historia de un cambio. Barcelona: Actar editions.
- [5] Sancho Pou, E. (2012). Architectural strategies: marketing, icon, politics, masses, developer, no1. Barcelona: Peninsula.

Η ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ

Ε. Κίτσου^{1*}, Α-Ε. Κουκουνούρη²

1Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πατρών
2 Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
(*irenekit118@gmail.com)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αρχιτεκτονική διδασκαλία και εκπαίδευση συνδυάζουν ένα σύνολο διαφορετικών πρακτικών προκειμένου να προσεγγίσουν την αρχιτεκτονική σπουδή. Η θεωρητική και πρακτική γνώση, που αποκτάται μέσω της μελέτης κειμένων και συνεχών δοκιμών σε συνθετικό επίπεδο, αποτελεί το θεμέλιο της αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης. Ωστόσο, η ουσία της αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης έγκειται στην ενσώματη εμπειρία.

Μέσω του ταξιδιού, ο νέος αρχιτέκτονας συνδιαλέγεται για πρώτη φορά με τον χώρο, τον τόπο και το οικοδόμημα. Η εικόνα και το κείμενο που μιλούν για ένα κτήριο μετατρέπονται σε αντικείμενο σε έναν συγκεκριμένο χώρο, αποκτώντας διαστάσεις, κλίμακα και σχέση με το γύρω περιβάλλον. Πλησιάζοντας το κτήριο, αυτό γίνεται αντιληπτό στην ολότητά του, φέρνοντας στην επιφάνεια μη γνωστά στοιχεία, εξασκώντας και εντείνοντας το βλέμμα και την αφή. Μέσα από την παρατήρηση και το βίωμα ενεργοποιείται η κριτική ματιά οδηγώντας στη νέα γνώση η οποία συμβάλλει στην εκπαίδευση του αρχιτέκτονα και διαμορφώνει τις σκέψεις και το έργο του. Όπως τονίζει ο Pallasmaa, η αρχιτεκτονική εμπειρία είναι ολιστική, περιλαμβάνοντας συναισθήματα, αισθήσεις και αναμνήσεις, τα οποία μπορούν να γίνουν αντιληπτά μόνο με τη φυσική παρουσία ενός κτηρίου. «Με αυτήν την έννοια το ταξίδι έχει μια απελευθερωτική δύναμη που μπορεί να προκαλέσει ανατροπές», όπως σχολιάζει ο Τουρνικιώτης για την εμπειρία των ταξιδιών του Le Corbusier.

Η διαχρονική σημασία του αρχιτεκτονικού ταξιδιού και ο εκπαιδευτικός του χαρακτήρας επιβεβαιώνεται από τον θεσμό του "Prix de Rome". Πρόκειται για βραβείο το οποίο απονεμόταν στον καλύτερο φοιτητή του κάθε έτους της "École des Beaux-Arts" από το 1663 για ζωγράφους και γλύπτες και επεκτάθηκε στον κλάδο της αρχιτεκτονικής το 1720. Σκοπός του βραβείου ήταν να φέρει τους φοιτητές σε άμεση επαφή με την αρχαιότητα και τα κλασσικά έργα. Οι νικητές του διαγωνισμού είχαν την ευκαιρία να μείνουν στη Villa Medici, στη Ρώμη για μια χρονική περίοδο με τη δυνατότητα να μελετήσουν, να εμπνευστούν από τον τόπο που βρισκόταν, να καταγράψουν και να δημιουργήσουν. Στις αρχιτεκτονικές σχολές της Ελλάδας υπάρχουν μαθήματα που περιλαμβάνουν επίσκεψη και μελέτη μιας περιοχής ή κτηρίου όπως τα μαθήματα αποτύπωσης που ενθαρρύνουν το αρχιτεκτονικό ταξίδι ως εκπαιδευτικό εργαλείο. Μέσω της μελέτης πρακτικών που περιλαμβάνουν το ταξίδι ως μέθοδο εκπαίδευσης προτείνεται η περαιτέρω ενίσχυση του στην αρχιτεκτονική διδασκαλία.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: αρχιτεκτονικό ταξίδι, βίωμα, ενσώματη εμπειρία, Prix de Rome, αρχιτεκτονική εκπαίδευση

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Corbusier, L. (1987). *Le voyage d'Orient*. Editions Parenthèses.
- [2] Pallasmaa, J. (2005). *The Eyes of the Skin: Architecture and the Senses*. John Wiley & Sons.
- [3] Τουρνικιώτης, Π. (2005). *Δυο Ταξίδια στον Le Corbusier*. Futura
- [4] Χαριτωνίδου, Μ. (2020). Ξεδιπλώνοντας την «εικόνα» της Ελλάδας μεταξύ φύσης και αρχαιότητας: Οι μετασχηματισμοί της ελληνοκεντρικής προσέγγισης. Διαθέσιμο στο: <https://www.archetype.gr/blog/arthro/xediplonontas-tin-ikona-tis-elladas-metaxi-fisis-kai-archaiotitas-i-metashchimatismi-tis-ellinokentrikis-proseggisis>

**Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ:
ΜΑΘΑΙΝΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΔΙΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ
ΒΙΩΜΑΤΑ**

Λ. Κουτσομπός

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΕΜΠ
(lkoutsoumpos@mail.ntua.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εισήγηση αφορά την παρουσίαση ενός μαθήματος που διαπραγματεύτηκε την έννοια της δυσκολίας σε σχέση με τον αρχιτεκτονικό χώρο. Το συγκεκριμένο μάθημα εντάσσεται σε μια ευρύτερη θεματική που από το 2016 διερευνά τη σχέση λειτουργίας και χρήσης στην αρχιτεκτονική και διδάσκεται ως μάθημα επιλογής στο 6ο εξάμηνο σπουδών της σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ.

Την ακαδημαϊκή χρονιά 2022-2023, το μάθημα εστίασε στην προσεκτική παρατήρηση και ανάλυση, προσωπικών χώρων που σχετίζονται με τη συναισθηματική κατάσταση της δυσκολίας. Στα πλαίσια του μαθήματος οι συμμετέχοντες φοιτητές κλήθηκαν να διερευνήσουν τους τρόπους με τους οποίους η αρχιτεκτονική και ο χώρος γενικότερα συμμετέχουν στη δημιουργία και την διαχείριση των ανθρώπινων συναισθημάτων. Συζητήθηκε διεξοδικά το πως η αρχιτεκτονική γεννά συναισθήματα, καθώς δημιουργεί ατμόσφαιρες που επηρεάζουν τη διάθεση μας. Τέλος, στα πλαίσια του μαθήματος οι φοιτητές κλήθηκαν να εκπονήσουν άσκηση λεπτομερειακής καταγραφής και ανάλυσης δυο χώρων με στόχο να μελετηθούν οι αρχιτεκτονικές ποιότητες που γεννούν αυτά τα συναισθήματα. Εξετάστηκαν δύο είδη χώρων: χώρους που προκαλούν σε κάποιον δυσκολία (δύσκολους χώρους που μας κάνουν να νιώθουμε άβολα) και χώρους στους οποίους καταφεύγει κανείς όταν είναι δυσκολεμένος (χώρους καταφύγιο). Η καταγραφή πραγματοποιήθηκε τόσο σχεδιαστικά, όσο και σε μορφή κειμένου. Διερευνήθηκε έτσι η σχέση της αρχιτεκτονικής με τα συναισθήματα που προκαλεί, είτε δυσκολεύοντας τους ανθρώπους, είτε διευκολύνοντάς τους.

Η προσωπική αυτή διερεύνηση της αρχιτεκτονικής, δεν προτείνει σε καμία περίπτωση ως πανάκεια τη δημιουργία απομονωμένων προσωπικών χώρων-κουκούλια, χώρους απομόνωσης και έλλειψης επικοινωνίας με τους άλλους. Αντιθέτως, ο κύριος στόχος του μαθήματος αφορούσε τη διυποκειμενική αναζήτηση του τρόπου με τον οποίο η αρχιτεκτονική γεννά και επηρεάζει τα συναισθήματα των ανθρώπων. Ξεκινά από το προσωπικό για να καταλάβει το γενικό, το κοινό και το κύριο, αυτό που αφορά όλους τους ανθρώπους. Άρα το νόημα του μαθήματος έγκειται στο να ευαισθητοποιήσει τους φοιτητές στο το πως θα σχεδιάζουν από εδώ και πέρα, έχοντας στο νου τον τρόπο με τον οποίο η αρχιτεκτονική μπορεί να επηρεάζει τους ανθρώπους και σε προσωπικό επίπεδο.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Δυσκολία, συναισθήματα, αρχιτεκτονική, καταφύγιο, ατμόσφαιρα, διυποκειμενικότητα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Ellison, D., & Leach, A. (Eds.). (2018). On Discomfort: Moments in a Modern History of Architectural Culture. Routledge, Taylor & Francis Group. <https://www.routledge.com/On-Discomfort-Moments-in-a-Modern-History-of-Architectural-Culture/Ellison-Leach/p/book/9781138601543>
- [2] Kwinter, S. (n.d.). Concepts: The Architecture of Hope; On Difficulty and Innovation. Harvard Design Magazine, 19. Retrieved April 24, 2023, from <https://www.harvarddesignmagazine.org/issues/19/concepts-the-architecture-of-hope-on-difficulty-and-innovation>
- [3] Pallasmaa, J. (2021). Δώδεκα Δοκίμια για τον Άνθρωπο την Τέχνη και την Αρχιτεκτονική (Π. Σουλτάνης, Ed.; Α.-Σ. Λαδά & Κ. Ξανθόπουλος, Trans.; Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης).

**ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ
ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΩΡΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Δ. Κωνσταντινίδου, Χ.Χριστοδούλου

Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΑΠΘ
(dimkon@arch.auth.gr; christodoulou@arch.auth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι διαδικασίες πιστοποίησης των αρχιτεκτονικών σπουδών στην Ελλάδα έχουν ολοκληρωθεί σε πέντε από τα επτά ιδρύματα (2020-21). Τα κριτήρια αφορούσαν στις διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας και μάθησης, στο πρόγραμμα σπουδών, στο διδακτικό προσωπικό κ.ά. Η αξιολόγηση ολοκληρώθηκε από επιτροπές επίλεκτων εξωτερικών αξιολογητών/ριών από την αλλοδαπή. Οι εκθέσεις αξιολόγησης είναι διαθέσιμες για το κοινό που ενδιαφέρεται να εξάγει συμπεράσματα για κάθε σχολή ξεχωριστά. Ωστόσο, λείπει μια συνολική εικόνα για το ποια είναι η θέση των σχολών στην Ελλάδα μεταξύ του συνόλου των ανάλογών τους στην Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΧΑΕ). Ταυτόχρονα, στο ευρωπαϊκό πλαίσιο συζήτησης των αρχιτεκτονικών σπουδών, ανακύπτουν και μια σειρά από ζητήματα στο κατά πόσο εφαρμόζονται οι προτεινόμενες από τη Διακήρυξη της Μπολόνια αλλαγές στην Ελλάδα π.χ. υιοθέτηση του Πλαισίου Επαγγελματικών Προσόντων, αναγνώριση τίτλων σπουδών κ.ά. Η εργασία αναφέρεται στα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά των αρχιτεκτονικών σχολών στον ΕΧΑΕ όπως δηλώνονται από τις ίδιες τις σχολές, συνιστούν μέρος της φυσιογνωμίας τους και συμβάλλουν στην ποιότητα των σπουδών που προσφέρουν. Επίσης, αναφέρεται στα χαρακτηριστικά των σχολών οι οποίες προσελκύουν φοιτητές/τριες από άλλες πόλεις/χώρες. Διερευνά τα δεδομένα κινητικότητας μεταξύ των ευρωπαϊκών ΑΕΙ, όπως τα δήλωσαν μεταπτυχιακοί φοιτητ(ρι)ές αρχιτέκτονες με σπουδές 1ου κύκλου (bachelor) που αναζήτησαν ιδρύματα για τη συνέχιση των σπουδών τους σε 2ο κύκλο (master). Αποτιμάται έτσι η βαρύτητα χαρακτηριστικών κριτηρίων των σχολών όπως οι εφαρμοζόμενοι κύκλοι σπουδών, το πρόγραμμα σπουδών, ο λόγος φοιτών/τριών ανά διδάσκοντα/ουσα, το κόστος των σπουδών, η «φήμη» του ιδρύματος, οι τόποι/πόλεις όπου βρίσκονται κ.ά.

Η εργασία θέτει ένα πλαίσιο συζήτησης της ποιότητας των αρχιτεκτονικών σπουδών πέρα από αυτό καθ' αυτό το αντικείμενό τους. Αξιοποιεί δεδομένα από πρωτότυπη έρευνα που διενεργήθηκε στο πλαίσιο εκπόνησης διδακτορικής διατριβής σχετικά με την Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική πολιτική και την κινητικότητα στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης με μελέτη περίπτωσης τις σχολές αρχιτεκτονικής. Επιχειρεί μία συγκριτική θεώρηση των στοιχείων της έρευνας αυτής (σε σύνολο δεκάδων σχολών αρχιτεκτονικής) με τις αρχιτεκτονικές σχολές στην Ελλάδα.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: κινητικότητα στις σπουδές, Διακήρυξη της Μπολόνια, χαρακτηριστικά σχολών, αρχιτεκτονικές σπουδές

ΣΚΙΑΓΡΑΦΩΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΑΤΥΠΟΥΣ ΚΑΙ ΜΗ ΤΥΠΙΚΟΥΣ ΤΡΟΠΟΥΣ ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΪΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

Ε.Μαντζουνέας

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνείο Κρήτης
(lemantzou@gmail.com)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με αφορμή τους τρόπους εκμάθησης εν μέσω της πανδημίας του SARS-CoV-2 και των κατά κοινή ομολογία αρνητικών αποτελεσμάτων τους, σε σχέση με τους «παραδοσιακούς» τρόπους εκμάθησης, άρχισαν να τίθενται αρκετά ερωτήματα και να γεννιούνται προβληματισμοί. Ένα ερώτημα που ξεχωρίσαμε και κέντρισε τη περιέργεια μας είναι το τι στερήθηκαν οι εκπαιδευόμενοι κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως διδακτικής διαδικασίας; Είναι προφανές πως οι απαντήσεις εδώ θα μπορούσαν να είναι πολλές και ποικίλες. Μια απάντηση που θεωρούμε πως έχει ερευνητικό ενδιαφέρον βρίσκεται στις άτυπες και μη τυπικές διαδικασίες εκμάθησης που λαμβάνουν χώρα στα πλαίσια ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος. Όλα εκείνα τα ανεπίσημα, μικρά ή μεγάλα συμβάντα που δεν είναι προσχεδιασμένα, δεν είναι ενταγμένα στα προγράμματα σπουδών παρ' ολ' αυτά συμβαίνουν αναπόφευκτα όταν οι άνθρωποι είναι μαζί και εμπλέκονται σε διαδικασίες μοιράσματος. Για να ρίξουμε λίγο φως σε αυτές τις διαδικασίες θα μελετήσουμε το παράδειγμα της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πολυτεχνείου της Κρήτης κατά τη διάρκεια της στέγασης της στο κτήριο της πρώην Γαλλικής Σχολής στα Χανιά. Για να καταγραφούν οι άτυπες και μη τυπικές διαδικασίες εκμάθησης επιλέξαμε το μεθοδολογικό εργαλείο των προσωπικών συνεντεύξεων με ημιδομημένο ερωτηματολόγιο. Έτσι έγιναν συνεντεύξεις με τους ίδιους τους φοιτητές και τις φοιτήτριες που λάμβαναν πρωταγωνιστικό ρόλο σε αυτές τις διαδικασίες ώστε να αναδείξουμε τις δικές τους εμπειρίες χωρίς διαμεσολαβημένες ματιές. Κατά τις συνεντεύξεις τέθηκαν ερωτήματα ώστε να σκιαγραφήσουμε τις κατηγορίες και τις μορφές που λαμβάνουν αυτές οι άτυπες και μη τυπικές διαδικασίες. Ακόμα αναζητήσαμε το ρόλο τους στο σύνολο των εκπαιδευτικών διαδικασιών και την αξία τους στην ανάπτυξη των γνώσεων και ικανοτήτων των εκπαιδευόμενων. Τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων αξιολογήθηκαν, κατηγοριοποιήθηκαν και παρουσιάζονται συνεπτυγμένα. Απώτερος σκοπός μας είναι να αναδείξουμε τη συνεισφορά των άτυπων και μη τυπικών διαδικασιών εκμάθησης στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση και αν αυτή είναι θετική, πως μπορούμε να την ενισχύσουμε για να αποκομίσουμε μια πιο αποτελεσματική και καρποφόρα εκπαιδευτική διαδικασία.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Άτυπη Εκμάθηση, Μη-τυπική Εκμάθηση, Αρχιτεκτονική Εκπαίδευση, Προφορική Ιστορία

**PROJECTED ORIGIN: Ο ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ ΤΗΣ
(ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ) ΥΠΑΙΘΡΟΥ**

A. Νικολοβγένης

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πατρών, Υποψήφιος διδάκτορας
(anikolovgenis@uoi.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ύπαιθρος παγκοσμίως μεταβάλλεται. Ιδιαίτερα μετά τις πρόσφατες παγκόσμιες πιέσεις της πανδημίας αλλά κυριότερα του πολέμου, τίθεται ως επείγον το θέμα των αποθεμάτων και της αυτάρκειας σε τρόφιμα και ενέργεια. Η εισαγωγή νέων προγραμμάτων αποθήκευσης (logistics) και παραγωγής ενέργειας (όπως τα μεγάλα φωτοβολταϊκά πάρκα και οι ανεμογεννήτριες) μετασχηματίζουν τη δομή και τη μορφή του παραγωγικού τοπίου. Ενώ στον μετασχηματισμό αυτό συμμετέχει μια ευρεία ομάδα επιστημόνων και επιχειρηματιών, ο σχεδιασμός απουσιάζει, ακόμη και στα πιο ώριμα παραδείγματα. Το αποτύπωμα όμως του μετασχηματισμού, οπωσδήποτε οικονομικό, είναι πρωτίστως μορφολογικό. Η Ελλάδα δεν έχει διακεκριμένη ύπαιθρο. Οικισμοί και καλλιεργητικό τοπίο αναμειγνύονται παράγοντας τη διάχυτη εικόνα της ελληνικής υπαίθρου και επηρεάζοντας αναμφισβήτητα τον πολιτισμό που δεν είναι αμιγώς αστικός ή αγροτικός. Η ελληνική παραγωγική ύπαιθρος ακολουθεί τον διεθνή μετασχηματισμό αλλά με πολύ αργούς ρυθμούς, λόγω ακριβώς του μεικτού χαρακτήρα της χώρας που μειώνει τις πιέσεις της ζήτησης – οι περισσότεροι έχουν άμεση ή έμμεση πρόσβαση στον πρωτογενή τομέα. Το τοπίο της ελληνικής παραγωγικής υπαίθρου δεν είναι το δημοσιευμένο, τουριστικό, ειδυλλιακό τοπίο των νησιών και των ορέων αλλά μια δίκαιη εικόνα της ελληνικής επαρχίας, ούτε γραφική ούτε εκσυγχρονισμένη, που αναμένει να ανακτηθεί.

Η ελληνική αγροτική παραγωγή λόγω κλίμακας και γεωγραφίας δεν μπορεί εγείρει αξιώσεις για ποσοτική αυτάρκεια αλλά μπορεί να στοχεύσει σε ποιοτική παραγωγή. Η ανακοίνωση θα παρουσιάσει τη μέθοδο και τα αποτελέσματα εργαστηρίων αρχιτεκτονικού σχεδιασμού και διπλωματικών εργασιών με θέμα την ανάκτηση περιοχών στην Ελλάδα που παράγουν (ή παρήγαγαν κατά το παρελθόν) υψηλής ποιότητας αγροτικά προϊόντα, συχνά ΠΟΠ ή ΠΓΕ, με διεθνή απήχηση. Ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός συλλαμβάνεται και διδάσκεται ως το εργαλείο εκείνο που μπορεί να συνθέσει τα ποικίλα τρέχοντα δεδομένα με το context (που περιλαμβάνει από λειτουργικά μέχρι συμβολικά θέματα) για τη δημιουργία της νέας μορφής του τοπίου της υπαίθρου. Τα παραδείγματα αποδεικνύουν εξάλλου τη δύναμη της αρχιτεκτονικής να αντιμετωπίσει μεγαλύτερες κλίμακες που ξεπερνούν το μεμονωμένο κτίριο ή την πόλη και επεκτείνονται σε γεωγραφικές επικράτειες.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Ύπαιθρος, παραγωγή, ονομασία προέλευσης, σχεδιασμός, επικράτεια

Αστικό τοπίο ή αστικό πορτραίτο Το smartphone ως σημειωματάριο των πρωτοετών της αρχιτεκτονικής

Α. Παπαγεωργίου

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
(angrapag@uoi.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μεγαλύτερη φροντίδα μας στα πρώτα έτη των αρχιτεκτονικών σπουδών αφορά στην ανατροπή των στερεότυπων, κυρίως του σχεδίου και δευτερευόντως του τρόπου έκφρασης των φοιτητών. Η δευτερεύουσα σημασία του λόγου έναντι της εικόνας ή πιο απλά της λεζάντας έναντι της φωτογραφίας έχει ήδη ανατραπεί από τις μηχανές αναζήτησης, όπως παραδόξως, υπέρ της λεζάντας. Μια λέξη αποκαλύπτει στην οθόνη μας χιλιάδες εικόνες. Στο εισαγωγικό μάθημα θεωρίας του πρώτου εξαμήνου η προσπάθεια ανατροπής της ρήσης «μια εικόνα χίλιες λέξεις» φαίνεται πως αποδίδει φοιτήτριες και φοιτητές αρκούντως δεκτικούς στο πρώτο συστατικό παραγωγής θεωρητικού λόγου που είναι η στοχευμένη παρατήρηση.

Το επόμενο βήμα γίνεται στο μάθημα "Εισαγωγή στην αρχιτεκτονική θεωρία 2", του δεύτερου εξαμήνου, με τις ασκήσεις εκτενούς περιγραφής του κατ' εξοχήν ανθρωπογενούς πεδίου εφαρμογής της αρχιτεκτονικής, δηλαδή την πόλη.

Ο κινηματογράφος, η κινούμενη εικόνα και το σενάριο, ο λόγος δηλαδή του σκηνοθέτη, με την στενή σε πρώτη προσέγγιση και την ευρύτερη αργότερα έννοια, προβάλλονται και αναλύονται ως εργαλεία περιγραφής του αστικού φαινομένου.

Ευτυχώς η κάμερα του smartphone έχει εμπλουτίσει με ιλιγγιώδεις ποσότητες πληροφορίας την καθημερινή μας εμπειρία. Προφανώς πρόκειται για αυταπάτη, η πληροφορία δεν αποτελεί εμπειρία.

Δυστυχώς όλο και λιγότερα σημειωματάρια θα βρούμε στην καθημερινή αποσκευή των φοιτητών. Στόχος του μαθήματος είναι η παραγωγή μικρών, στοχευμένων, videos προκειμένου το κινητό τηλέφωνο να καταστεί σύγχρονο σημειωματάριό μας.

Landscape ή Portrait?

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ:

τοπίο, πορτραίτο, smartphone, σημειωματάριο, νεωτερικότητα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[1] Wenders W., Kolthoff H. (1993). Μια συζήτηση για την πόλη. Ανεπίκαιρες Εκδόσεις.

[2] Baudelaire C. (1988). Αποφθέγματα παρηγοριάς για τον έρωτα. Ερατώ.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ. Η ΝΕΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΣΣΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ.

Σ. Παπαδημητρίου

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, ΑΠΘ
(sip@arch.auth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η νέα γενιά, όπως την περιγράφει ο Michele Serres στο βιβλίο του με τίτλο «η κοντορεβιθούλα», είναι η γενιά «του αντίχειρα», αναφερόμενος στην επιδεξιότητα που έχουν σήμερα οι νέοι να χειρίζονται με τις άκρες των δακτύλων τους, πληκτρολόγια, οθόνες αφής και τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας. Πριν διδάξει κανείς οτιδήποτε σε οποιονδήποτε, οφείλει τουλάχιστον πρώτα να τον γνωρίσει. Ποια είναι αυτή που πηγαίνει σήμερα στο πανεπιστήμιο;

Παραφράζοντας τον Michel Serres, η αρχιτεκτόνισσα του αντίχειρα και των ακροδακτύλων ανοίγοντας τον υπολογιστή, έχει εμπρός της, ανάμεσα στα χέρια της, ένα πελώριο απόθεμα πληροφοριών. Οι μηχανές αναζήτησης ενεργοποιούν κατά βούληση κείμενα και εικόνες, και πολλαπλά λογισμικά μπορούν να διαχειριστούν αμέτρητα δεδομένα πολύ πιο γρήγορα από ότι θα μπορούσε η ίδια να κάνει. Βαστάει εκεί έξω από αυτήν τη γνώση της, η οποία παλιότερα ήταν μέσα της. Ανάμεσα στα χέρια της η συσκευή του υπολογιστή περιέχει και θέτει σε λειτουργία όλα αυτά που παλιότερα αποκαλούσαμε δεξιότητες και ικανότητες. Έχει μια μνήμη χίλιες φορές ισχυρότερη από τη δική μας, μια φαντασία ενισχυμένη και στολισμένη με ατελείωτες εικόνες. Μια λογική ακόμη πιο ευρηματική, καθώς ποικίλα λογισμικά μπορούν να λύσουν πολλαπλά προβλήματα, που από μόνη της δεν υπήρχε περίπτωση να επιλύσει.

Αν μέσα σε αυτό το μικρό κουτί εντάχθηκε όλη η μαθητεία, αναδύεται το ερώτημα του τι μένει; Ποιος είναι ο ρόλος του αρχιτεκτονικού εργαστηρίου στην εκπαίδευση της νέας αρχιτεκτόνισσας και πως αυτό διαμορφώνεται για να ανταποκριθεί στο νέο ον το οποίο αναδύθηκε μέσα από την εποχή της πληροφορίας και της προσομοίωσης; Η νέα αρχιτεκτόνισσα αντί να είναι στην κορυφή μιας πυραμίδας επιλογών, για τον έλεγχο και την ιεράρχηση, πλέον αναζητά μια εξελικτική πορεία και μια σχεδιαστική διαδικασία εντός αλληλένδετων επιλογών. Βιώνουμε ένα είδος παραγωγικότητας που δεν είναι πλέον συνδεδεμένο με την αντιγραφή ενός αντικειμένου σε μια σειριακότητα αλλά σε μια αντίθετη διαδικασία της συνεχούς μετάλλαξης των πληροφοριών, της άμεσης ανταπόκρισης και της αναγνώρισης της ατομικής δημιουργικότητας, της εξατομίκευσης και της προσωποποίησης. Όχι γιατί αυτό είναι απαραίτητα αυτό που θέλουμε, αλλά επειδή δεν μπορούμε να το αποφύγουμε, προκειμένου να συνεχίσουμε να ζούμε στην νέα αυτή συνθήκη.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: προσομοίωση, πληροφοριακά μοντέλα, τεχνικές εικόνες, εργαστήριο σχεδιασμού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Baudrillard J. (2019). Ομοιώματα και προσομοίωση. Πλέθρον.
- [2] Gleiniger, A., Vrachliotis G. (2008). Simulation: presentation technique and cognitive method. Birkhäuser Basel.
- [3] Oxman R. (2014). Theories of the digital in architecture. Routledge.
- [4] Saggio, A. (2013). The It Revolution in Architecture. Thoughts on a Paradigm Shift. ITOOLS.
- [5] Serres M. (2013). Η κοντορεβιθούλα. Ποταμός.

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΩΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Κ. Β. Πρώιμος

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πατρών
cvproimos@upatras.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ιδέα της αρχιτεκτονικής ως ανθρωπιστικής επιστήμης προέρχεται από το διάσημο κείμενο του Erwin Panofsky για την ιστορία της τέχνης ως ανθρωπιστική επιστήμη που εμφανίστηκε το 1939 στο βιβλίο του *Studies in Iconology*. Στο καταστατικό αυτό κείμενο για την ιστορία της τέχνης μπορεί κανείς να αποκτήσει μια εμπειριστατωμένη άποψη για την έννοια της ανθρωπιστικής επιστήμης που «μεταβάλλει τη χαοτική ποικιλία των ανθρώπινων δεδομένων στον κόσμο της κουλτούρας (...) και αναζωογονεί ό,τι ειδάλλως θα έμενε νεκρό». Αυτή την έννοια της ανθρωπιστικής επιστήμης χρησιμοποιώ κι εγώ στο δικό μου νοητικό πείραμα που σκοπεύει να εξετάσει κατά πόσο μπορούμε να θεωρήσουμε την αρχιτεκτονική ως ανθρωπιστική επιστήμη. Από το 1972 που οι Venturi, Scott-Brown και Izenour δημοσίευσαν το εμβληματικό *Learning from Las Vegas*, μετατόπισαν την έννοια της αρχιτεκτονικής από μια δομική, κατασκευαστική σε μια γλωσσολογική και επικοινωνιακή επιστήμη, προτρέποντας ταυτόχρονα τους αρχιτέκτονες να αποδέχονται περισσότερο το υπάρχον και να δουλεύουν με αυτό, χωρίς να αισθάνονται υποχρεωμένοι να του ασκήσουν καταλυτική κριτική, του τύπου που άσκησε ο Le Corbusier στη δεξιά όχθη του Σηκουάνα στο Παρίσι με το *Plan Voisin*. Παρά τις κριτικές που δέχτηκαν ότι το *Las Vegas* δεν αξίζει να μελετηθεί επιστημονικά και ότι η μη κριτική, ουδέτερη προσέγγισή τους οδηγεί στην παθητικότητα από πολύ σοβαρούς θεωρητικούς όπως ο Manfredo Tafuri, οι Venturi, Scott Brown και Izenour άνοιξαν το δρόμο σε θεωρήσεις της αρχιτεκτονικής ως ανθρωπιστικής επιστήμης, προβάλλοντας εκ νέου το ηθικό της διακύβευμα και σημασία και την ανάγκη υπαγωγής της σε κοινωνικές ρυθμίσεις όπως η ιατρική. Στο βαθμό που αποδεχόμαστε μια τέτοια έννοια της αρχιτεκτονικής, τότε οφείλουμε να παραδεχτούμε ότι η εκτίμηση και αξιολόγησή της διαμεσολαβείται από μια σειρά κοινωνικών επιστημών όπως για παράδειγμα η ανθρωπολογία, η φιλοσοφία, η κοινωνιολογία, η ψυχολογία, η γεωγραφία και άλλες. Το παραπάνω γεγονός οδηγεί αναπόφευκτα σε μια αναδιάρθρωση των αρχιτεκτονικών σπουδών εντός του πανεπιστημίου, με έμφαση στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες που μπορούν να διαυγάσουν το αρχιτεκτονικό διακύβευμα αλλά και το ζήτημα του χώρου γενικότερα, κάθε μία από τη δική της πλευρά.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: αρχιτεκτονική, ανθρωπισμός, επιστήμη, κοινωνικές επιστήμες, Erwin Panofsky

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Erwin Panofsky, *Meaning in the Visual Arts. Papers in and on Art History*, Woodstock, The Overlook Press, 1974
- [2] Robert Venturi, Denise Scott Brown and Steven Izenour, *Learning from Las Vegas*, Cambridge Massachusetts, The MIT Press, 1972
- [3] Le Corbusier, *Vers une architecture*, Paris, Flammarion, 2008
- [4] Douglas Jones, "Architecture as a Discipline of the Humanities" *JAE*, vol. 34, no 4, 1981, pp. 18-23.
- [5] Roger Scruton, *The Aesthetics of Architecture*, Princeton, NJ, Princeton University Press, 2013
- [6] Karsten Harries, *The Ethical Function of Architecture*, Cambridge Massachusetts, The MIT Press, 1997

ΑΝΤΙ ΣΧΟΛΗΣ, ΕΝΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

I. Ρήγος

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνείο Κρήτης
(rigosj@otenet.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Επικεντρώνομαι στα θέματα εκείνα που πειραματικά εφάρμοσα κατά την δεκατετράχρονη διδασκαλία μου στο Πολυτεχνείο Κρήτης. Επεδίωξα, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, να διατηρήσω μία βιωματική μάθηση, μέσω ενός εργαστηριακού μαθήματος που να συνδέει τον Σχεδιασμό με την Κατασκευή. Επαφή με απλά, πανάρχαια, εύχρηστα υλικά, θέμα, σχεδίαση, κατασκευή μακέτας, εφαρμογή σε κλίμακα ένα προς ένα. Επίσης εφαρμογές σε καινοτόμα και προωθημένα συστήματα εφελκόμενων κατασκευών και συστημάτων στατικής και δυναμικής ισορροπίας. Τα προς ανάλυση παραδείγματα επιλέγονται από εκείνα τα αρχιτεκτονικά έργα και τους δημιουργούς των, που ήταν καινοτόμα και συνέτειναν στην ανανέωση της αρχιτεκτονικής σκέψης και πράξης. Ο τίτλος του μαθήματος "Ελαφρές Κατασκευές" δηλώνει και την ευρύτητα του αντικειμένου ως προς την κλίμακα και το μέγεθος, συνδέοντας το αρχιτεκτονικό έργο με τον βιομηχανικό σχεδιασμό, το design, μια διεθνώς προ πολλού υφιστάμενη πραγματικότητα.

Οι συνθήκες στις Σχολές της Χώρας υπολείπονται κατά πολύ των αντιστοιχών του διεθνούς συναγωνισμού. Περισσότερο από τις κτηριακές εγκαταστάσεις, τα προγράμματα σπουδών χρήζουν εκ βάθρων βελτίωσης. Υπάρχουν βασικοί κανόνες, που έχουν σχέση με τις αριθμητικές αναλογίες, τα χρονικά όρια, την εσωτερική αξιολόγηση, την αυτονομία σχολής έναντι κεντρικών κρατικών αποφάσεων και ελέγχου βάσει ενός προκρούστειου τρόπου σκέψης και διαχείρισης. Η εκάστοτε κοινωνία διαμορφώνει το "επιθυμητό" για αυτήν σύστημα εκπαίδευσης, που περιλαμβάνει φυσικά και τις τρεις βαθμίδες. Η δική μας κοινωνία δεν έχει ακόμα τοποθετήσει την παιδεία στις προτεραιότητές της.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: βιωματική μάθηση, ελαφρές κατασκευές, βιομηχανικός σχεδιασμός, design, πρόγραμμα σπουδών, tensegrity εφελκόμενες κατασκευές, καμπύλες επιφάνειες

N. Σαμαράς

1Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
(nxsamaras@uth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το φιλόδοξο εγχείρημα της διδιάστατης σχεδίασης, με όρους τήρησης των γεωμετρικών κανόνων, υφιστάμενων ή προτεινόμενων αντικειμένων, προϋποθέτει την κατανόησή τους στον τριδιάστατο χώρο. Σ’ αυτή την επιδίωξη, απαραίτητες είναι βασικές γνώσεις γεωμετρίας, τόσο του επιπέδου όσο και του χώρου. Ο σκοπός της διδασκαλίας της γεωμετρίας, στο πλαίσιο της αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης, δεν περιορίζεται στην πρακτική της χρησιμότητα για την επιτυχή διεκπεραίωση του σχεδίου, αλλά, όπως σημείωνε ο Π. Λαδόπουλος, επίσης αφορά την γενικότερη καλλιέργεια του νου και την προαγωγή του στην ικανότητα να κατανοήσει και να συνειδητοποιήσει τις σχέσεις μεταξύ των στοιχείων του γεωμετρικού χώρου, των μορφών και των ιδιοτήτων των σχημάτων του, καθαυτών και σε σύνθεση μεταξύ τους.

Το σχέδιο, εξάλλου, δεν είναι απλώς το εργαλείο με το οποίο, μέσω μιας διεκπεραιωτικής διαδικασίας, θα παρουσιαστούν τα στοιχεία μιας προηγηθείσας και πάντως τετελεσμένης νοητικής διαδικασίας, αυτής του σχεδιασμού, αλλά το υπόβαθρο για να διατυπωθούν και να αναπτυχθούν οι ιδέες, το όχημα για να εξελιχθούν και να αναθεωρηθούν οι προτάσεις, πολύ περισσότερο ο τρόπος με τον οποίο οι σχεδιαστές αντιλαμβάνονται τον κόσμο και επικοινωνούν μαζί του.

Είναι γεγονός πως η ισχύουσα, εδώ και πάνω από πέντε δεκαετίες, εξέταση των υποψηφίων μαθητών στο ειδικό μάθημα του σχεδίου, στο πλαίσιο των Πανελλαδικών Εξετάσεων, εξασφαλίζει ένα *minimum* γνώσεων και σχετικών δεξιοτήτων στους πρωτοετείς φοιτητές των Αρχιτεκτονικών Σχολών. Γεννά, όμως, προβληματισμό το γεγονός πως οι σχετικές γνώσεις και δεξιότητες έχουν αποκτηθεί στο πλαίσιο της προετοιμασίας με αποκλειστική στόχευση την επιτυχία στις εξετάσεις, με αμφίβολης εγκυρότητας διαδικασίες -κατά κύριο λόγο μέσω της μετατροπής σχεδίων από μία κλίμακα σε άλλη κλίμακα- και, κυρίως, αυτονομώντας το σχέδιο και τη λειτουργία του ως εργαλείο, αποκομμένο από την οργανική του σχέση με τον σχεδιασμό.

Γεωμετρία – Σχέδιο – Σχεδιασμός, αποτελούν διακριτά πεδία, χωρίς όμως στεγανά όρια μεταξύ τους, με διαρκή αλληλεπίδραση και αλληλοϋποστήριξη, τόσο στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση, όσο και στην αρχιτεκτονική πράξη.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Γεωμετρία – Σχέδιο – Σχεδιασμός – Αρχιτεκτονική Εκπαίδευση – Αρχιτεκτονική Πράξη

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Allen, S., Agrest, D. (2000), *Practice: Architecture, Technique and Representation*, Psychology Press.
- [2] Λαδόπουλος, Δ. Π. (1976), *Στοιχεία Παραστατικής Γεωμετρίας*, Ελληνική Μαθηματική Βιβλιοθήκη.
- [3] Σαμαράς, Ν. (2022), *Τεχνικό Σχέδιο, Προπομπός*.
- [4] Τζώνος, Π. (1996), *Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός. Τι είναι αυτό; Ο πειρασμός μιας θεωρίας*, Παπασωτηρίου.
- [5] Τροβά, Β., Μανωλίδης, Κ. & Παπακωνσταντίνου, Γ., (επ.) (2006), *Η Αναπαράσταση ως Όχημα Αρχιτεκτονικής Σκέψης*, Πρακτικά Συνεδρίου, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Βόλος 21-23/10/2005, Futura.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

Ι. Συμεωνίδου

Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
(symeonidou@uth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αρχιτεκτονική εκπαίδευση έχει συσχετιστεί διαχρονικά με την βιωματική μάθηση, η οποία σε παλαιότερες εποχές είχε τη μορφή της μαθητείας κοντά σε κάποιον εμπειρότερο αρχιτέκτονα ή τεχνίτη και σταδιακά εξελίχθηκε στη συστηματική μελέτη μέσα σε πανεπιστημιακά στούντιο σχεδιασμού, η οποία μέχρι σήμερα θεωρείται ως η κύρια παιδαγωγική της αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης, δίνοντας έμφαση στη συνεργασία, την αλληλοτροφοδότηση, την κατασκευή μακέτας και σχεδιαστικών μοντέλων (αναλογικών και ψηφιακών) και την ισχυρή σύνδεση με τα εκάστοτε μέσα βιομηχανικής παραγωγής. Μεταξύ των εκπαιδευτικών προσεγγίσεων στην αρχιτεκτονική, ξεχωρίζει η παιδαγωγική του BAUHAUS, που ήταν μια απάντηση στην 1η Βιομηχανική Επανάσταση, εισάγοντας εργαστήρια για τη βιομηχανική παραγωγή αντικειμένων σε ποικίλες κλίμακες, από έπιπλα μέχρι κεραμικά, μεταλλοτεχνία και υφαντική, τα οποία είχαν ως στόχο να εκπαιδεύσουν τους σπουδαστές σε σχέση με τις μεθόδους κατασκευής εκείνης της εποχής. Ο Gropius υπογράμμισε εμφατικά την ανάγκη εκπαίδευσης “μιας νέας γενιάς αρχιτεκτόνων σε στενή επαφή με τα σύγχρονα μέσα παραγωγής” (Gropius, 1962), εξυψώνοντας τα οφέλη της τυποποίησης και της μαζικής παραγωγής. Αντιστοίχως, η 4η Βιομηχανική Επανάσταση χαρακτηρίζεται από την αυξανόμενη διασύνδεση των εργαλείων και των διαδικασιών, την αυτοματοποίηση των διαδικασιών, ενώ η τυποποίηση αντικαθίσταται από τη εξατομίκευση και παραμετροποίηση, με στόχο την εξοικονόμηση πόρων, την περιβαλλοντική απόδοση και την γενικότερη βελτιστοποίηση ως προς τα εκάστοτε σχεδιαστικά κριτήρια (Barberio et al., 2023). Το διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον για την ψηφιακή πραγματικότητα έχει σαφώς διεπιστημονική βάση και κερδίζει έδαφος στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση και έρευνα, προετοιμάζοντας την επόμενη γενιά αρχιτεκτόνων για τον προκλητικό και συνάμα αναζωογονητικό ρόλο του “νέου υβριδικού επαγγελματία - ένα είδος αρχιτέκτονα-μηχανικού της ψηφιακής εποχής” (Leach et al., 2004). Ποτέ άλλοτε στην ιστορία της αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης δεν υπήρξε μια τόσο δραστηκή αλλαγή στον τρόπο που σχεδιάζουμε και κατασκευάζουμε, και επιπλέον στον τρόπο που σκεφτόμαστε. Η επόμενη γενιά αρχιτεκτόνων, η οποία εκπαιδεύεται σήμερα στις αρχιτεκτονικές σχολές, είναι μια εντελώς διαφορετική γενιά. Ο Marc Prensky αναφέρεται σε αυτούς ως ψηφιακούς ιθαγενείς, ενώ οι εκπαιδευτές τους είναι αναμφίβολα η τελευταία γενιά ψηφιακών μεταναστών. Διανύουμε λοιπόν μια στιγμή “μοναδικότητας - ένα γεγονός που αλλάζει τα πράγματα τόσο ριζικά που δεν υπάρχει απολύτως καμία επιστροφή” (Prensky, 2001), και αυτό σηματοδοτείται από την άφιξη και την ταχεία διάδοση των ψηφιακών εργαλείων σχεδιασμού. Το ερώτημα που θέτει η παρούσα εισήγηση είναι πώς προετοιμάζουμε τους μελλοντικούς αρχιτέκτονες για τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες της Βιομηχανίας 4.0.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Αρχιτεκτονική εκπαίδευση, Βιομηχανία 4.0, ψηφιακά μέσα παραγωγής, ψηφιακός – αναλογικός σχεδιασμός

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Barberio, M., Colella, M., Figliola, A., & Battisti, A. (Eds.). (2023). *Architecture and Design for Industry 4.0*. Springer.
- [2] Gropius, W. (1962). *Scope of Total Architecture* (1st THUS edition). Collier Books.
- [3] Leach, N., Turnbull, D., & Williams, C. (Eds.). (2004). *Digital Tectonics* (1 edition). Academy Press.
- [4] Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants part 1. *On the Horizon*, 9(5), 1–6.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ: Η ΜΑΥΡΗ ΤΡΥΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΙ Η ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Χ. Τέσσας

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνείο Κρήτης
(ctessas@tuc.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ενημέρωση των φοιτητών αρχιτεκτονικής σχετικά με τα αξιολογικά κτισμένα έργα αποτελεί βασική προϋπόθεση της ακαδημαϊκής εκπαιδευτικής διαδικασίας. Κατά τη διάρκεια των σπουδών, η έρευνα, η ανάλυση και οι αναφορές σε πραγματοποιημένα κτίρια, τα λεγόμενα «αρχιτεκτονικά προηγούμενα», χρησιμεύουν ως εργαλείο μάθησης της τέχνης και της επιστήμης της αρχιτεκτονικής αλλά και της σημαντικής πολιτισμικής της αξίας.

Μέχρι τα τέλη της πρώτης δεκαετίας του αιώνα μας ο πιο διαδεδομένος τρόπος για την μελέτη των κτιρίων αυτών γινόταν κυρίως μέσω του περιοδικού τύπου. Έντυπα όπως το Casabella, το Domus, το Architectural Review, το El Croquis, το 2G, το The Plan, το Architecture d'Aujourd'hui -μεταξύ άλλων- έπαιζαν καθοριστικό ρόλο στην ανάδειξη νέων αρχιτεκτονικών προσεγγίσεων αλλά και στις αναζητήσεις ένταξης των νέων κτιρίων σε ιστορικά ή και οικολογικά ευαίσθητα περιβάλλοντα.

Πέραν της παρουσίας των σχεδίων και των φωτογραφιών του εκάστοτε έργου, δυο χαρακτηριστικά σημεία του περιοδικού αρχιτεκτονικού τύπου είναι τα εξής: (α) τα συνοδευτικά κείμενα που αναλύουν τα δημοσιευμένα κτίρια είναι γραμμένα από κριτικούς αρχιτεκτονικής και όχι από τους δημιουργούς των εν λόγω έργων και (β) η επιλογή των λιγοστών αρχιτεκτονικών έργων που δημοσιεύονται στο κάθε τεύχος είναι προϊόν μια αυστηρής επιλογής από έμπειρους και υψηλού επιπέδου επιμελητές.

Ωστόσο, την τελευταία δεκαετία λαμβάνει χώρα μια σημαντική αλλαγή στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση που ανατρέπει την παραπάνω συνθήκη. Η ταχεία διάδοση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και των ιστότοπων αρχιτεκτονικής ενημέρωσης διαμορφώνει νέα δεδομένα στην πρόσληψη του αρχιτεκτονικού έργου. Πιο συγκεκριμένα παρατηρούμε πληθώρα δημοσιεύσεων που δεν αντιστοιχεί σε αρχιτεκτονική αξία αλλά κυρίως έχει ως σκοπό να τροφοδοτήσει με άναο «ψηφιακό περιεχόμενο» την αδηφάγο μαύρη τρύπα του διαδικτύου. Επιπρόσθετα, σε αρκετές ψηφιακές αρχιτεκτονικές πλατφόρμες, η γκρι διαφήμιση έχει εισχωρήσει σε μεγάλο βαθμό. Τα έργα που δημοσιεύονται δεν επιλέγονται απαραίτητα με αρχιτεκτονικά κριτήρια αξιολόγησης αλλά αντίθετα αποτελούν επί πληρωμή «προώθηση προϊόντων» χωρίς όμως σχετικές αναφορές για τις εν λόγω εμπορικές συνδιαλλαγές προς ενημέρωση των χρηστών. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον υπερπληροφόρησης και ασάφειας οι νέοι φοιτητές ουσιαστικά δεν έχουν έγκυρη ενημέρωση. Στον κόσμο του διαδικτύου, οι αναλύσεις των κριτικών και των θεωρητικών της αρχιτεκτονικής αντικαθίστανται από το κείμενο που γράφουν οι αρχιτέκτονες για τους εαυτούς τους ενώ οι δημιουργικές επιλογές των επιμελητών των έντυπων περιοδικών αντικαθίστανται από την μονότονη προβλεψιμότητα του αλγορίθμου.

Ποιοι είναι οι εκπαιδευτικοί μηχανισμοί αντίστασης σε αυτή την εμπορευματοποίηση της αρχιτεκτονικής; Πώς μπορούν οι φοιτητές μας να θωρακιστούν από την αγοραία και επιφανειακή κατανάλωση εικόνων και να αποκτήσουν επιλεκτική ματιά και υψηλά κριτήρια αξιολόγησης; Οι απαντήσεις φαίνεται να προτάσσουν μια υβριδική προσέγγιση όπου ο έντυπος επιμελημένος περιοδικός τύπος γίνεται το εργαλείο αναφοράς για μια δημιουργική χαλιναγωγήση αλλά και οργάνωση της διαδικτυακής πλειοδοσίας.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Αρχιτεκτονική, κριτική, περιοδικά, κοινωνικά δίκτυα, διαδίκτυο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Benjamin, W. (2013), Για το έργο τέχνης, Τρία Δοκίμια. Πλέθρον.
- [2] Ferando, D. T. (2014), Architecture Criticism in the Age of Social Networks: Preliminary Thoughts on how Web and Social Media can Change Critical Practice for the Better, In Critic|all I International Conference on Architectural Design & Criticism. Madrid 12-14 June 2014. Digital Proceedings.
- [3] Ferando, D. T. (2017), Gifs on the Wing, On the current condition of the architectural image. In COCA. I international conference on architectural communication. 17-19 June 2017. Digital proceedings.
- [4] Helen, L. (2013), The Architectural Blog: A study of a new typology in architectural discourse. School of Architecture, Landscape, and Civil Engineering, University College Dublin.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ

Β. Τσακαλίδου

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
(vtsakalidou@arch.auth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Μπορεί κανείς να μάθει καλά μια 'γλώσσα', τους πρωταγωνιστές της και τα εργαλεία της, αν δεν εκτεθεί παράλληλα και σε άλλες 'γλώσσες';

Κατά τη διάρκεια των αρχιτεκτονικών σπουδών, είναι σημαντικό να βρεθεί κανείς σε τουλάχιστον δύο σχολές αρχιτεκτονικής, να εργαστεί σε τουλάχιστον δύο χώρες (Cook, 2015)¹, να γνωρίσει διαφορετικές αρχιτεκτονικές 'γλώσσες', να εκτεθεί στον τρόπο και τα εργαλεία διδασκαλίας της αρχιτεκτονικής σύνθεσης σε studios διαφορετικών προγραμμάτων σπουδών, να ταξιδέψει και να περιπλανηθεί σε πόλεις και περιαστικά τοπία, εξερευνώντας αξιόλογα έργα αρχιτεκτονικής και δημόσιους χώρους διαφορετικών ιστορικών περιόδων.

Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει τις ευκαιρίες κινητικότητας και ανταλλαγής γνώσεων και δεξιοτήτων, που προσφέρει στους φοιτητές του το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, σε συνεργασία με σχολές αρχιτεκτονικής του εξωτερικού, σε μια κριτική αποτίμηση, τόσο ποσοτική όσο και ποιοτική, για το διάστημα των τελευταίων πέντε ακαδημαϊκών ετών [2018-2023].

Οι ευκαιρίες αυτές περιλαμβάνουν, κατά κύριο λόγο, προσφερόμενα προγράμματα διεθνούς κινητικότητας Erasmus+ για σπουδές και για πρακτική άσκηση, σε χώρες εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προσφερόμενα μαθήματα με το πρόγραμμα Ericur, καθώς και διεθνή εντατικά εργαστήρια, που οργανώνονται στο πλαίσιο ερευνητικών προγραμμάτων ή συμφωνιών μεταξύ ιδρυμάτων διαφορετικών χωρών. Δευτερευόντως, αναφέρονται στο εξωστρεφές προφίλ μιας σχολής, η οποία διοργανώνει διαλέξεις με διεθνείς προσκεκλημένους ομιλητές, είτε στο πλαίσιο του πτυχιακού είτε των μεταπτυχιακών κύκλων σπουδών, εκπαιδευτικά ταξίδια σε αρχιτεκτονικούς προορισμούς του εξωτερικού και η οποία συμμετέχει σε διεθνείς διαγωνισμούς βραβείων για φοιτητικές εργασίες ή προσφέρει πτυχιακά μαθήματα εμβάθυνσης στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό με θέμα σύνθετους διεθνείς διαγωνισμούς.

Το πλήθος αυτών των ενεργειών και άλλων πρωτοβουλιών οικοδομεί σταδιακά έναν ακαδημαϊκό χώρο με διεθνή εμβέλεια, που στοχεύει αφενός στην ενίσχυση των δεσμών μεταξύ εκπαίδευσης και έρευνας, αφετέρου στη συνεργασία, τη συμμετοχή, την κοινωνική ένταξη, την καινοτομία και τη βιωσιμότητα.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ:

Διεθνής κινητικότητα, ανταλλαγή, συνεργασία, εντατικά εργαστήρια, συμμετοχή

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[1] Cook, P. (2015). Architecture is what you do with the potential of life: Sir Peter Cook. Indian Express.

[2] Carpo, M. (2011). The Alphabet and the Algorithm. MIT Press.

[3] Crawford, K. (2022). Atlas of AI: Power, politics, and the planetary costs of Artificial Intelligence. Yale University Press.

[4] Goodfellow, I., & Research Scientist, O. (n.d.). Generative Adversarial Networks (GANs).

Η ΒΙΩΜΑΤΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ ΩΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Κ. Χαδιώ

Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
(kchadio@uowm.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εστιάζοντας στις δυνατότητες εφαρμογής εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας, πέραν του «παραδοσιακού» τρόπου διδασκαλίας, η παρούσα μελέτη εξετάζει τα οφέλη του συνδυασμού της θεωρητικής προσέγγισης και της πρακτικής εφαρμογής μέσα από την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η βιωματική μάθηση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Κύριο στόχο αποτελεί η τοποθέτηση των φοιτητών, και όχι του διδάσκοντα, στο επίκεντρο, δίνοντάς τους πρωταγωνιστικό ρόλο. Η πρακτική εφαρμογή πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος «Σχεδίαση / Οργάνωση Εκθέσεων και Εσωτερική Διακόσμηση», του τμήματος Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων & Συστημάτων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Το μάθημα πραγματεύεται τα στοιχεία εκείνα που συνθέτουν το θεωρητικό και πρακτικό πλαίσιο για το σχεδιασμό και την επικοινωνία μιας έκθεσης με στόχο την εξοικείωση των φοιτητών με τη σχεδίαση και την επιμέλεια ολοκληρωμένων εκθέσεων. Με βασικό σκοπό την άμεση εμπειρία και την ενεργή δράση των φοιτητών, αλλά και την εφαρμογή των γνώσεων που αποκόμισαν κατά τη διάρκεια της θεωρίας του μαθήματος, επιλέχτηκε η υλοποίηση ενός εφαρμοσμένου παραδείγματος επιμέλειας έκθεσης ως τελική εργασία εξαμήνου των φοιτητών. Οι φοιτητές χωρίστηκαν σε ομάδες και ανέλαβαν διαφορετικούς ρόλους, αναλαμβάνοντας όλο το πλαίσιο υλοποίησης της έκθεσης, από τη σύλληψη της αρχικής ιδέας και το σκοπό της έκθεσης μέχρι την προετοιμασία και την παραγωγή της βάσει χρονοδιαγράμματος και οικονομικού προϋπολογισμού. Κύριοι άξονες διδασκαλίας ήταν η συμμετοχή, η αλληλεπίδραση, το βίωμα, η εμπειρία και το πείραμα. Μέσα από τη διαδικασία σχεδιασμού της έκθεσης, προβάλλονται τα σημαντικά οφέλη που προσφέρει τόσο η βιωματική μάθηση όσο και η βιωματική διδασκαλία. Οι φοιτητές ανέπτυξαν δεξιότητες επικοινωνίας, αντιλήφθηκαν τα οφέλη της συνεργασίας και της ομαδικότητας, διαχειρίστηκαν τη διαδικασία εξωστρέφειας, ενώ παράλληλα καλλιέργησαν δεξιότητες όπως οργάνωση και μεθοδικότητα.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Βιωματική μάθηση, βιωματική διδασκαλία, σχεδιασμός / οργάνωση έκθεσης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Καρπουζά, Ε., Καλλιανίδου, Ρ., Γεωργόπουλος, Α., Μπίμπου – Νακου, Ι. (2017). Η συμβολή της βιωματικής εκπαίδευσης στη συναισθηματική ανάπτυξη μαθητών/τριων Δημοτικού Σχολείου: Μια ποιοτική προσέγγιση. *Επιστήμες Αγωγής*, 2, 42-63
- [2] Πλάκας, Σ. (2022). Μουσειοπαιδαγωγική: Μουσειοεκπαιδευτικές εφαρμογές μέσα από ολοκληρωμένα εκπαιδευτικά προγράμματα. *Επιμορφωτικά Σεμινάρια Culture Webinars*.
- [3] Rodríguez, C. (2018) A method for experiential learning and significant learning in architectural education via live projects. *Arts and Humanities in Higher Education*, 17(3), 277-365. <https://doi.org/10.1177/14740222177118>
- [4] Τζώρτζη, Κ. (2013). Ο Χώρος στο Μουσείο. Η Αρχιτεκτονική συναντά τη Μουσειολογία. Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.
- [5] Τριλίβα, Σ., Αναγνωστοπούλου, Τ., (2008). Βιωματική μάθηση: Ένας πρακτικός οδηγός για εκπαιδευτικούς και ψυχολόγους. Τόπος.

ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ, ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Δ. Ψυχογιός¹, Ν. Πατσαβός², Β. Μπράχος² Ε. Σουμελίδου¹

1Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

2Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
(dps@uth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εντάσσεται στο δεύτερο θεματικό άξονα του συνεδρίου με τίτλο «Τεχνολογία στην αρχιτεκτονική παιδεία», ενότητα «Νέες Τεχνολογίες στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση (ψηφιακός – αναλογικός σχεδιασμός)». Πρόκειται για την παρουσίαση και την συγκριτική ανάλυση διδακτικών μεθόδων λαμβάνοντας υπόψη τον διαφορετικό βαθμό χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών καταγραφής, αποτύπωσης και ψηφιοποίησης κτιρίων της παραδοσιακής λαϊκής αρχιτεκτονικής στην περιοχή της Θεσσαλίας.

Συγκεκριμένα παρουσιάζονται, αναλύονται και συγκρίνονται τα αποτελέσματα της διδασκαλίας του μαθήματος «Αποτύπωση και τεκμηρίωση κτιρίων και συνόλων» και του αντίστοιχου σεμιναρίου με τίτλο «Σεμινάριο αποτύπωσης με σύγχρονα μέσα» που πραγματοποιήθηκαν κατά το ακαδημαϊκό έτος 2022-2023 στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος «Επαναχρήσεις κτιρίων και συνόλων» του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Η συγκριτική ανάλυση βασίζεται κυρίως σε ζητήματα μεθοδολογίας, απαιτήσεων λογισμικού και υλισμικού, σχεδιαστικών αποτελεσμάτων, ακρίβειας και ορθότητας αυτών, χρονικών περιορισμών και προϋποθέσεων επί του πεδίου. Επιπλέον εντοπίζονται τα προβλήματα και τα πλεονεκτήματα των διαφορετικών προσεγγίσεων με έμφαση στην διδακτική των αποτυπώσεων. Η ενσωμάτωση στο εκπαιδευτικό πλαίσιο ψηφιακών εργαλείων, τεχνικών και μεθοδολογιών μοντελοποίησης και οπτικοποίησης δεν συνεπάγεται αυτόματα την βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η συνέργεια ψηφιακών και αναλογικών μεθόδων τίθεται ως ένα από τα βασικά αιτήματα, στη βάση της διεύρυνσης των μέχρι τώρα δυνατοτήτων και της καλλιέργειας μιας ολιστικής οικολογίας μέσων, μεθόδων και μελετητικών πρακτικών.

Παράλληλα η εργασία παρουσιάζει τα συμπεράσματα από την ανασκόπηση επιστημονικών εργασιών που μελετούν τεχνολογίες και μεθοδολογίες αποτυπώσεων της Αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Μέσα από την ανασκόπηση δίνεται η δυνατότητα να ενσωματωθούν στην συζήτηση για την διδακτική κυρίαρχες ερευνητικές κατευθύνσεις σύμφωνα με τις οποίες οι ιστορικές δομές απαιτούν ακριβείς πληροφορίες χωρικής γεωμετρίας, οι οποίες παράγονται συχνά μέσω τρισδιάστατης (3D) ανακατασκευής, για μακροχρόνια διατήρηση και χρήση. Κλειδί για την πρόληψη των ζημιών και την ελαχιστοποίηση των διαδικασιών υποβάθμισης αποτελεί η υιοθέτηση μιας προληπτικής στρατηγικής διατήρησης. Μια τέτοια προσέγγιση πρέπει να βασίζεται σε συστηματική τεκμηρίωση και πρακτικές παρακολούθησης, που υποστηρίζονται από βελτιστοποιημένες ψηφιακές ροές εργασίας. Αυτές αποτελούν σύγχρονα εργαλεία για τη διασφάλιση της παγκόσμιας προσβασιμότητας μέσω γρήγορων και προσιτών μεθόδων τυπολογικής διανομής. Ανεξάρτητα από τις οικονομικές, φυσικές ή γεωγραφικές συνθήκες, οι χρήστες έχουν την δυνατότητα να ξεπεράσουν τα φυσικά εμπόδια και να προσεγγίσουν με μεγαλύτερη ακρίβεια την πραγματικότητα, συνθέτοντας μία βιβλιοθήκη δομών της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς ενισχύοντας την βιώσιμη διατήρηση του ιστορικού χαρακτήρα με σκοπό την τεκμηρίωση, την αποκατάσταση, την ανακατασκευή, τη διαχείριση και τη διατήρησή της.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Διδακτική, Αρχιτεκτονική Κληρονομιά, Φωτογραμμετρία, Τρισδιάστατη μοντελοποίηση, Ψηφιακή βιωσιμότητα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[1] Wang, W., Hei, M., Peng, F., Li, J., Chen, S., Huang, Y., & Feng, Z. (2023). Development of "air-ground data fusion" based LiDAR method: towards sustainable preservation and utilization of multiple-scaled historical blocks and buildings. *Sustainable Cities and Society*, 104414.

[2] Masciotta, M., Sánchez-Aparicio, L. U. I. S., Bishara, S. U. Z. Y., Oliveira, D., González-Aguilera, D. I. E. G. O., & García-Alvarez, J. O. A. Q. U. I. N. (2020, September). Digitization of cultural heritage buildings for preventive conservation purposes. In *Proceedings of the 12th International Conference on Structural Analysis of Historical Constructions (SAHC)*,

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Δ. Ψυχογιός¹, Ν. Πλατσάς¹, Ρ. Στολίδου¹, Α. Ιωάννου¹

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Σχολή Πολυτεχνική, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
(dps@uth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εντάσσεται στην ενότητα «Η κατασκευαστική διαδικασία στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση» του θεματικού άξονα «Τεχνολογία στην Αρχιτεκτονική Παιδεία». Παρουσιάζονται, σχολιάζονται και αναλύονται τα αποτελέσματα της διδασκαλίας των μαθημάτων «Αρχιτεκτονική Τεχνολογία – Οικοδομική I & II», στο τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, κατά την διάρκεια των τριών τελευταίων ακαδημαϊκών ετών (2020-2023).

Το μάθημα βρίσκεται στον κοινό γνωσιακό πυρήνα σχεδιασμού και τεχνολογίας με έμφαση (Α) στην σταδιακή εξοικείωση των διδασκόμενων σε πρακτικές και έννοιες που δεν έχουν προσεγγίσει σε προηγούμενο στάδιο των σπουδών τους, (Β) στην ανάκληση χωρικών γνώσεων, εμπειριών και βιωμάτων που διαμορφώνονται και ενυπάρχουν στην ζωή του ατόμου, (Γ) στην σωματικότητα που επιτρέπει την κατανόηση της κλίμακας και της υλικότητας του χώρου ενώ ταυτόχρονα εισάγει τους διδασκόμενους στην διαμόρφωση του κοινωνικού νοήματος της κατασκευής, (Δ) στην κατανόηση των ιδιοτήτων της κατασκευής μέσω του ανθρώπινου σώματος, (Ε) στην κατανόηση των βασικών κατασκευαστικών αρχών της χύτευσης, σύνδεσης και συναρμογής χυτών, αρθρωτών και διαστρωματικών κατασκευών αντίστοιχα, (ΣΤ) στην κατανόηση της δυσκολίας μεταφοράς πρακτικής κατασκευαστικής εμπειρίας και άρρητης γνώσης στην αίθουσα διδασκαλίας, (Ζ) στην καταλυτική επίδραση του οικονομικού και κοινωνικού πλαισίου στην οικοδομική τεχνολογία, την κατασκευή και την παραγωγική διαδικασία, (Η) στην σημασία κατανόησης των εργαλείων και των μέσων παραγωγής με την βοήθεια των οποίων ο άνθρωπος επιδρά στην φύση και διαμορφώνει το ανθρωπογενές περιβάλλον και τέλος (Θ) στην μεγάλη σημασία της παιγνιώδους διάστασης της μάθησης.

Με άξονα την κάθετη κατανόηση των διαδικασιών της αρχιτεκτονικής τεχνολογίας, από την δυνητική κλίμακα των ψηφιακών τεχνικών σχεδίων έως την ενσώματη κλίμακα 1/1, δίνεται έμφαση στο επίπεδο αρχιτεκτονικής ανάλυσης (κατασκευαστική, λειτουργική, κτλ) κατά περίπτωση. Ο ορισμός του πλαισίου διδασκαλίας καθορίζεται προοδευτικά από την μικρή ως την μεγάλη κλίμακα με σκοπό την κατανόηση του κοινού παραδείγματος ως διαδικασία σε όλα τα επίπεδα. Ανάλογη προσέγγιση εντοπίζεται στο έργο των Charles και Ray Eames στο έργο τους "Powers of ten".

Οι εργασίες των μαθημάτων εισάγουν σταδιακά όλα τα παραπάνω θέματα με την βοήθεια, τεσσάρων προκαταρκτικών εργαστηριακών ασκήσεων και δύο κύριων εκτεταμένων εργασιών (project) ανά ακαδημαϊκό έτος. Οι κύριες εργασίες του μαθήματος (project) εξετάζουν, κτήριο κατοικίας μικρής κατασκευαστικής κλίμακας, με έμφαση στο δομικό σύστημα, τη μόρφωση του φέροντος οργανισμού και τον σχεδιασμό του κελύφους. Περιορίζονται σε συμβατικό σύστημα φέροντος οργανισμού από οπλισμένο σκυρόδεμα και από μέταλλο, και σε δομικά συστήματα εξωτερικού περιβλήματος (κελύφους) από κοινά δομικά υλικά. Οι προκαταρκτικές εργασίες εστιάζουν στα φυσικά μοντέλα προσομοίωσης και είναι δύο κατηγοριών. Η πρώτη περιλαμβάνει ενσώματες δράσεις στον φυσικό χώρο συνδυασμένες με κατασκευές (φυσικά πρωτότυπα) και σχέδια σε κλίμακα 1/1. Η δεύτερη εστιάζει στον σχεδιασμό και την κατανόηση των ιδιοτήτων της κατασκευής μέσω του σώματος. Πρόκειται για διαδικασία μάθησης μέσω της πράξης και περιλαμβάνει την δημιουργία φυσικών πρωτότυπων υπό κλίμακα.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Αρχιτεκτονική Τεχνολογία, Διδακτική, Πολλαπλές κλίμακες, Σωματικότητα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Spiro, Annette, and Friederike Kluge, eds. How to Begin?: Architecture and Construction in Annette Spiro's First-Year Course, ETH Zurich. Zurich: gta Verlag, 2018
- [2] Arin Ensarioğlu, Sebla. (2021). The Use of Human Body as a Medium in Architectural And Structural Education: "Yogarch" Program. Iconarp International J. of Architecture and Planning. 9. 455-478. 10.15320/ICONARP.2021.167
- [3] The Teaching of Construction in Architectural Education: Current Pedagogy and Innovative Teaching Methods Transactions in Architectural Education No 12 (2002) Editor Dr. Maria Voyatzaki ISBN 2-930301-08-2 European Association

Γ. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΓΝΩΣΗ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

Α. Βαζάκας

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνείο Κρήτης
(avazakas@tuc.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Κινήματα και Σχολές όπως το Bauhaus, το arts and Crafts αλλά και σημαντικά θεωρητικά έργα όπως το Der Stil του Gottfried Semper τονίζουν τη συμβολή της τέχνης του χειρωνακτικού στον Αρχιτεκτονικό Σχεδιασμό. Ο Semper μάλιστα, θεωρεί ότι κάθε μορφή έχει «γεννηθεί» μέσα από κάποια τεχνική και στη συνέχεια «ταξιδεύει» και μεταλλάσσεται σε διαφορετικά πολιτιστικά πλαίσια υλικά και τεχνικές. Η «επώνυμη» αρχιτεκτονική αναγνωρίζει στην ανώνυμη (Χωρίς αρχιτέκτονες) ομολογή της σημαντικές ποιότητες τις οποίες αδιαλείπτως και «δανείζεται». Παράλληλα, ποικίλα ψηφιακά εργαλεία έχουν υπεισέλθει ανεπιστρεπτί τόσο στην ίδια την αρχιτεκτονική όσο και στις σπουδές αυτής. Για παράδειγμα, είναι πλέον αναπόφευκτο, στα μαθήματα των αναπαραστατικών εργαλείων το να μη χρησιμοποιηθούν λογισμικά τρισδιάστατης μοντελοποίησης για την εκμάθηση «παραδοσιακών» εργαλείων σχεδιασμού όπως είναι η τομή το αξονομετρικό σχέδιο η κατάκλιση. Με βάση τα παραπάνω, το ερώτημα της παρούσας εισήγησης αφορά στο ρόλο της χειρωνακτικής και εν γένει της πρακτικής και βιωματικής παιδείας στις αρχιτεκτονικές σπουδές σε συνδυασμό με το ρόλο που μπορούν να έχουν τα ψηφιακά εργαλεία σχεδιασμού και κατασκευής. Διερευνάται ο ρόλος της 1:1 κατασκευής σε διαφορετικά εκπαιδευτικά προγράμματα και συστήματα, σε συνδυασμό με τη μελέτη περίπτωσης του μαθήματος «Παραμετρικός Σχεδιασμός» στη Σχολή Αρχιτεκτόνων του Πολυτεχνείου Κρήτης όπου επιχειρείται η προσέγγιση της τέχνης ενός μάστορα μέσα από τον ψηφιακό σχεδιασμό και κατασκευή.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Ψηφιακή κατασκευή, παραμετρικός σχεδιασμός

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Droste, M. (2018). Bauhaus 1919-1933. Taschen America.
- [2] Gottfried Semper, H. M. (2004). Style in the Technical and Tectonic Arts, Or, Practical Aesthetics. Getty Research Institute.
- [3] John Hejduk, U. F. (2000). Education of an Architect: The Cooper Union School of Art and Architecture, 1964-1971 . The Monacelli Press.
- [4] Sennett, R. (2009). The Craftsman. Yale University Press.

ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΜΟΝΤΕΛΩΝ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ “TEXT TO IMAGE” ΣΤΗ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

Εμ. Βερμισσώ, 1 Αικ. Λιάπη2

1 School of Architecture, Florida Atlantic University
2 Τμήμα Αρχιτεκτονικής, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Πατρών
(kliapi@upatras.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αναζήτηση, εφαρμογή και αξιολόγηση της Δημιουργικότητας στη σχεδιαστική διαδικασία - σε θεωρητικό και εφαρμοσμένο πλαίσιο - έχει υπάρξει ανέκαθεν ζήτημα ενδιαφέροντος στην διδακτική του Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού, καθώς και πρόκληση, αφού υπόκειται σε επιρροές που είναι διαρκώς εξελισσόμενες, όπως συγκεκριμένες τεχνολογίες αιχμής. Πρόσφατες καινοτομίες στον τομέα των “προ-εκπαιδευμένων” (pre-trained) τεχνητών νευρωνικών δικτύων που λειτουργούν με διαδικασία μετατροπής κειμένου σε εικόνα (text-to-image models) μπορούν να επαυξάνουν τη δυνατότητα διερεύνησης ιδεών σε αρχικά στάδια του σχεδιασμού [1], [2], [3]. Στα πλαίσια ενός ερευνητικού εργαστηρίου που πραγματοποιήθηκε στο Τμήμα Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Πατρών έγινε εισαγωγή στην Δημιουργικότητα από την πλευρά της Ψυχολογίας και Νευροεπιστήμης, με αναφορές στις δυνατότητες και τους περιορισμούς της Τεχνητής Νοημοσύνης, κυρίως στον χώρο του “computer vision”. Μέσω θεωρητικών παρουσιάσεων και συζητήσεων τέθηκαν σημαντικά ερωτήματα που θα πρέπει να λάβουν υπόψη οι φοιτητές της Αρχιτεκτονικής που καλούνται να ενσωματώσουν εργαλεία όπως εφαρμογές “text-to-image” που βασίζονται στη μηχανική μάθηση από μεγάλα μεν, αλλά γενικευμένα δε, σύνολα δεδομένων (data-sets) στην σχεδιαστική πράξη. Τέτοιες πρακτικές γεννούν ερωτήματα σε σχέση με την δυναμική της ανθρώπινης & υπολογιστικής δημιουργικότητας, και τη σκοπιμότητα της ενσωμάτωσης της δεύτερης στη σχεδιαστική διαδικασία, συχνά λόγω περιορισμών στα μοντέλα «text-to-image». Πόσο μπορεί να «αλλοιωθούν» οι στόχοι ενός σχεδιαστικού project αν δεν διαμορφώσουμε και υιοθετήσουμε από την αρχή του την κατάλληλα μεθοδολογία σκέψης για να κατευθύνουμε τα συγκεκριμένα εργαλεία; Υπό ποιές προϋποθέσεις υφίσταται η έννοια της «συνθετικής» (τεχνητής) υπολογιστικής δημιουργικότητας; Η δρομολόγηση μιας μεθοδολογίας σκέψης κατά την χρήση εργαλείων όπως το Midjourney ή Stable Diffusion στα πλαίσια του εργαστηρίου, έχει στόχο την διατήρηση της σκοπιμότητας της σχεδιαστικής διαδικασίας [design intentionality] ενός αρχιτεκτονικού project, που ενδέχεται να υποβαθμιστούν μέσω της αναγωγικής διαδικασίας προσδιορισμού μιας ιδέας μόνο με την χρήση κειμένου.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Τεχνητή νοημοσύνη, δημιουργικότητα, computer vision, “text-to-image,” design intentionality

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Vermisso, E: 2022, ‘Fragmented Layers of Design Thinking: Limitations and Opportunities of Neural Language Model-assisted processes for Design Creativity.’, Design Computation: Input/Output Conference 2022 (London, UK)
- [2] Vermisso, E: 2022, ‘Semantic AI models for guiding ideation in architectural design courses.’, International Conference on Computational Creativity 2022, pp.205-209 (Bolzano, Italy)
- [3] Vermisso, E: 2022, ‘Semantics and Artificial Intelligence in Design Pedagogy: Using Neural Language Models for Architectural Ideation’, 10th International Conference on Design Computing & Cognition Poster Proceedings, pp.44-45 (Glasgow, UK)

(ΠΕΡΙ)ΓΡΑΦΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ: ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Σ. Γιαννούδης

Τμήμα Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής, Σχολή Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
(syiannoudes@uniwa.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τους τελευταίους μήνες παρατηρούμε μια εκτεταμένη διάχυση εφαρμογών παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης (generative AI) στο ευρύ κοινό, οι οποίες μπορούν να συντάσσουν και να δημιουργούν κείμενα, εικόνες ή κώδικα, σύμφωνα με λεκτικές οδηγίες (prompts). Αυτά τα μοντέλα, τα generative pre-trained transformers (GPT), χρησιμοποιούν νευρωνικά δίκτυα που έχουν εξασκηθεί εντός μιας πολύ μεγάλης βάσης δεδομένων, ώστε να μπορούν να προβλέψουν το στατιστικά καταλληλότερο αποτέλεσμα, «κατανοώντας» το πλαίσιο και το νόημα του κειμένου που εισήγαγε ο εκάστοτε χρήστης [1]. Παρατηρώντας τις δυνατότητες αυτών των μοντέλων να προσομοιώνουν φαινομενικά τις ανθρώπινες γνωσιακές και δημιουργικές ικανότητες, γεννώνται εύλογα ερωτήματα για το τι μπορεί να σημαίνουν για την αρχιτεκτονική πρακτική γενικά και για την αρχιτεκτονική εκπαίδευση ειδικότερα.

Από τα τέλη της δεκαετίας του '60 οι πειραματισμοί με ηλεκτρονικούς υπολογιστές στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό, ακολούθησαν τα γνωσιακά μοντέλα της τεχνητής νοημοσύνης της μεταπολεμικής περιόδου, χρησιμοποιώντας παραγωγικές (generative) μορφογενετικές μεθόδους (π.χ. γενετικούς αλγόριθμους) [2]. Σήμερα, η αρχιτεκτονική πρακτική χρησιμοποιεί συχνά προγράμματα που παραμετροποιούν τα μοντέλα των σχεδιαζόμενων αντικειμένων με δυνατότητες παραγωγής, αυτοματοποίησης, ανάλυσης και βελτιστοποίησης της κάτοψης ή της μορφής (π.χ. Autodesk Forma, Revit, Finch, xKool) [3]. Ωστόσο, πλέον χρησιμοποιώντας εφαρμογές με μοντέλα GPT μπορούμε να περιγράψουμε λεκτικά τα χαρακτηριστικά του σχεδιαζόμενου αντικειμένου και να δώσουμε οδηγίες σχετικά με συνθετικές και μορφολογικές επιλογές, παραμέτρους και περιορισμούς, και μέσω διαλογικής συζήτησης με τον υπολογιστή να πάρουμε ένα αποτέλεσμα, προς το παρόν με τη μορφή εικόνας, αλλά στο μέλλον και με τη μορφή σχεδίων [4]. Σε αυτό το ενδεχόμενο και ίσως δυστοπικό σενάριο, ο αρχιτέκτονας απομακρύνεται από το σχέδιο, γίνεται ο architectus verborum ο οποίος μόνο «(περι)γράφει την αρχιτεκτονική», όπως άλλωστε είχε κάνει ο Alberti στο *De re aedificatoria* (1485), ενώ αναδεικνύεται η ιστορική σχέση της αρχιτεκτονικής με τον λόγο [5].

Στην παρούσα εισήγηση, εξετάζοντας στιγμές από την ιστορία του υπολογιστικού σχεδιασμού, την γνωσιακή λειτουργία του σχεδιασμού γενικότερα και τη σχέση λόγου και αρχιτεκτονικής, θα επιχειρήσουμε να προτείνουμε κατευθύνσεις για περαιτέρω προβληματισμό και συζήτηση γύρω από το θέμα. Με συγκεκριμένα παραδείγματα από την δική μας έρευνα και από την παρούσα συνθήκη θα επιχειρήσουμε να φωτίσουμε πτυχές του ζητήματος σχετικά με τις προκλήσεις και τους ενδεχόμενους μετασχηματισμούς στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη, GPT, υπολογιστικός σχεδιασμός, παραγωγικός σχεδιασμός, λόγος και αρχιτεκτονική

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] ChatGPT. (n.d.). OpenAI. <https://chat.openai.com>. (n.d.). Dall-e2. OpenAI. <https://openai.com/dall-e-2>. Copilot. (n.d.). Github. <https://github.com/features/copilot>. Midjourney. (n.d.). <https://www.midjourney.com>.
- [2] Steadman, S. (2014). Generative Design Methods and the Exploration of Worlds of Formal Possibility. *Architectural Design: Empathic Space: The Computation of Human-Centric Architecture*, 84(5), 26-27.
- [3] Mortice, Z. (2023, June 20). Vision Setting and Problem Solving: AI in Architecture is Changing Design. Redshift. <https://redshift.autodesk.com/articles/ai-in-architecture>
- [4] Leach, N. (2022). *Architecture in the Age of Artificial Intelligence: An Introduction to AI for Architects*. Bloomsbury Visual Arts.
- [5] Forty, A. (2004). *Words and Buildings*. Thames & Hudson.

ΨΗΦΙΑΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΠΑΡΑΜΕΤΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΠΙΟΥ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗΣ

Δ. Γουρδούκης¹, Α. Μπαντόγιας²

1 Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

2 Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
(dgourdoukis@arch.auth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα ψηφιακά μέσα σχεδιασμού θεωρούνταν για ένα μεγάλο διάστημα ως μία επιπλέον δεξιότητα. 'Επιπλέον' σε σχέση με τα παραδοσιακά μέσα σχεδιασμού – τα οποία πολλές φορές ονομάζονται λανθασμένα αναλογικά. Πλέον, εδώ και τουλάχιστον 20 χρόνια, τα ψηφιακά μέσα σχεδιασμού είναι στην ουσία τα βασικά, και σε πολλές περιπτώσεις τα αποκλειστικά, μέσα σχεδιασμού. Αυτό όμως δεν συνεπάγεται και μία αλλαγή στους τρόπους με τους οποίους σχεδιάζουμε. Εξάλλου, το μεγαλύτερο μέρος των ψηφιακών μέσων σχεδιασμού έχει εφαρμοστεί κατ' αναλογία των μέσων που χρησιμοποιούσαν οι αρχιτέκτονες πριν την έλευση των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Με αυτόν τον τρόπο η μετάβαση στα ψηφιακά μέσα παραμένει επιφανειακή και κυρίως αφήνει τον σχεδιασμό ανεπηρέαστο σε μεγάλο βαθμό από τις εξελίξεις που έχουν επιφέρει οι ψηφιακές τεχνολογίες στο σύνολο της σύγχρονης ζωής. Η προτεινόμενη παρουσίαση προτείνει μία εναλλακτική προσέγγιση μέσα από την έννοια της ψηφιακής παραλλαγής και τους τρόπους που μπορεί να εφαρμοστεί στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό και τον σχεδιασμό του τοπίου. Έχει ως αφετηρία τις έννοιες της σειράς και της επανάληψης, και μέσω αυτών, της διαφοράς που προκύπτει από τη συνεχή διαφοροποίηση της ταυτότητας (Deleuze, 2004). Αντίστοιχα, η έννοια της παραλλαγής μπορεί να εφαρμοστεί και στον σχεδιασμό και την κατανόηση του τοπίου. Οι χωρικές τοπιακές μεταβολές μπορούν να εκφραστούν ως ένας ψηφιακός και δυναμικός γεωμετρικός μετασχηματισμός. Έτσι, το τοπίο αποκτά μία νέα, ψηφιακή διάσταση. Σε αυτή ενσωματώνονται δυναμικά τα νοήματα και οι παραγωγές που το αφορούν. Προκύπτουν έτσι τεχνολογικά συστήματα και ψηφιακά σύνολα που μπορούν να κωδικοποιήσουν ένα ευρύ φάσμα περιβαλλοντικών, αισθητικών και κοινωνικών παραμέτρων που αφορούν το τοπίο. Στα πλαίσια των παραπάνω, θα αναλυθούν οι θεωρητικές συνιστώσες και θα παρουσιαστούν ακαδημαϊκές εργασίες που εκπονήθηκαν στο πλαίσιο του μαθήματος 'Ψηφιακά Μέσα: Σχεδιασμός και Κατασκευή' του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΑΠΘ με σκοπό να συζητηθεί η έννοια της παραλλαγής, ως μέθοδος σχεδιασμού, τόσο σε σχέση με το τοπίο όσο και γενικότερα. Μέσο μίας τέτοιας διαδικασίας σχεδιασμού, παραγωγής και διαμόρφωσης γίνεται εφικτή η μετατόπιση από το εικονικό/δυναμικό σε αυτό που οφείλει, ή μπορεί, να έρθει σε αίσθηση.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός, Σχεδιασμός τοπίου, Ψηφιακά μέσα σχεδιασμού, Ψηφιακή παραλλαγή

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[1]Deleuze, G. (2004). Difference and repetition (P. Patton, Trans.). Continuum International Publishing Group Ltd.

Ε.Ζαρούκας

The Bartlett School of Architecture, UCL

(*e.zaroukas@ucl.ac.uk)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εισήγηση εξετάζει την δυναμική που φέρει η ανάπτυξη της Τεχνητής Νοημοσύνης τόσο στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση όσο και στην αρχιτεκτονική πρακτική. Αντιμετωπίζει την ΤΝ περισσότερο ως ένα ξένο κομιστή ικανό να διαθλάσει το επιστημολογικό πλαίσιο, τόσο της θεωρίας όσο και της πράξης παρά ως έναν συνεργό που ανακλά εκ νέου δεδομένες θέσεις περί ηθικής, αισθητικής και πολιτικής του χώρου. Οι τεχνολογίες έχουν ξεπεράσει τη θεωρητική σκέψη σε βαθμό που δεν δύναται να ανταποκριθούν πλέον σε καταστάσεις που αποζητούν στην ουσία όχι μια επίλυση αλλά ένα διαφορετικό πλαίσιο σκέψης. Ο αναπροσανατολισμός προκρίνεται ως μια μετά-ανθρώπινη επιστημολογική αναγκαιότητα για τη δημιουργία μια νέας θεώρησης εμπλουτισμένης με νέα νοηματικά συμπλέγματα. Ο άνθρωπος δεν αποθεώνεται για την κυριαρχία του πάνω στον πλανήτη μέσω των κατασκευών του, αντιθέτως, εισάγεται σε ένα παράλληλο και σε πολλά σημεία συνεφαπτόμενο με το υπάρχον πλανητικό σύμπαν όπου καλείται πρωτίστως να επανασχεδιάσει τον εαυτό του μέσα από μια εκτεταμένη συλλογική διαδικασία που δε διαχωρίζει το ανθρώπινο από το μη, το κατασκευασμένο από το φυσικό.

Στα πλαίσια της εισήγησης παρουσιάζονται τόσο θεωρητικά όσο και σχεδιαστικά θέματα φοιτητών, όπου συναθροίσεις διαφορετικών «ευφυιών» αποκαλύπτουν τη δυνατότητά τους να κατασκευάσουν εναλλακτικές και συχνά αντικρουόμενες κοσμοθεωρίες, μέσα και πέρα από αυτές της ανθρώπινης νόησης. Η Τεχνητή Νοημοσύνη αναπροσανατολίζει τη θεώρησή του σχεδιασμένου και κτισμένου περιβάλλοντος μόνο όταν αναπροσανατολιστεί η ίδια πέρα και μακριά από την ατέρμονη ανάκλαση μιας κληροδοτημένης θεώρησης του ανθρώπου.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Τεχνητή Νοημοσύνη, Μετα-Ανθρωπισμός, Επιστημολογία

ΤΟ METAVVERSE ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ: ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ 4η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

A. Καλέμης

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
(akalemis@mail.ntua.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η παρουσίαση της τεχνολογίας του metaverse, ως ψηφιακού μετασχηματιστή της πραγματικότητας, και η διερεύνηση των δυνατοτήτων σχεδιασμού, διαμόρφωσης και βίωσης του αστικού χώρου μέσα σε ένα, είτε πλήρως, είτε επαυξημένα, εικονικά ελεγχόμενο περιβάλλον. Εντός αυτού του περιβάλλοντος, η πόλη μεταλλάσσεται στο ψηφιακό δίδυμό της (digital twin), δηλαδή σε έναν χώρο πολλαπλών ταυτοτήτων και γεωγραφιών, μέσα στο οποίο ενυπάρχει το πολιτιστικό τοπίο, η βιώσιμη κινητικότητα, οι κοινωνικές συνδέσεις, οι έξυπνες τεχνολογίες, οι αναπτυξιακές και οικονομικές εξελίξεις και προοπτικές μέσα σε ένα πλέγμα καταναμημένων χρήσεων γης, όπως και η προσαρμογή και οι πολιτικές μετριασμού των φαινομένων της κλιματικής αλλαγής.

Στα πλαίσια μιας ολοκληρωμένης αρχιτεκτονικά, ρεαλιστικής εκπαιδευτικής και ερευνητικής εμπειρίας, σημαίνουσα είναι η συστηματοποιημένη ψηφιοποίηση και εισαγωγή πληροφοριών σχεδιασμού από τον πραγματικό κόσμο με νεοφυή τεχνικά μέσα όπως η τεχνολογία BIM, τα πληροφοριακά συστήματα GIS, πλατφόρμες γεωχωρικών και κλιματικών δεδομένων κλπ. Επιπρόσθετο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανάπτυξη και ενσωμάτωση βελτιωμένων στοχαστικών μοντέλων βασισμένων στις αρχές της τεχνητής νοημοσύνης (Artificial Intelligence – A.I.) που μπορούν να προβλέψουν την επίδραση της εισαγωγής νέων ή τροποποιημένων παραμέτρων στην εξέλιξη του διαμορφωμένου περιβάλλοντος, με τα αποτελέσματα να αξιολογούνται σε τακτική βάση, να αποτιμώνται ποιοτικά και ποσοτικά και να ελέγχονται μέσω της πειραματικής επαναληψιμότητας με σκοπό την εξασφάλιση της ανθεκτικότητας και αειφορίας του τόπου, συμπεράσματα που μπορούν να αξιοποιηθούν σε εργαλεία σχεδιασμού και εφαρμογής από τον εικονικό στον πραγματικό κόσμο.

Εκ των ενόντων, το metaverse προσφέρει μια ανανεωμένη οπτική της αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης, μέσω βιωματικών μεθόδων παρατήρησης των αστικών κοινοτήτων, του χωρικού τους αποθέματος, του ανθρώπινου δυναμικού, των σχέσεων, δικτυώσεων και αλληλεπιδράσεων που απορρέουν μέσω του χωρικού σχεδιασμού, ενώ καλλιεργεί στους νέους σπουδαστές και ερευνητές την οξυμένη αρχιτεκτονική αντίληψη, την προσαρμοστικότητα στις νέες τεχνολογίες και στρατηγικές ενόψει της 4ης Βιομηχανικής Επανάστασης (I4.0/IR4.0) και του αναδυόμενου ορίζοντα της 5ης Βιομηχανικής Επανάστασης (I5.0/IR5.0), όπως και το αίσθημα της συμμετοχικότητας στη λήψη αποφάσεων και την επιλογή βέλτιστων σχεδιαστικών πρακτικών.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: metaverse, αστικός χώρος, χωρικός σχεδιασμός, αρχιτεκτονική εκπαίδευση

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Tao, F., Xiao, B., Qi, Q., Cheng, J., & Ji, P. (2022). Digital twin modeling. *Journal of Manufacturing Systems*, 64, 372-389. <https://doi.org/10.1016/j.jmsy.2022.06.015>
- [2] Kraus, S., Kumar, S., Lim, W. M., Kaur, J., Sharma, A., & Schiavone, F. (2023). From moon landing to metaverse: Tracing the evolution of Technological Forecasting and Social Change. *Technological Forecasting and Social Change*, 189, 122381. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2022.104009>
- [3] Ιωάννου, Ό. (2019). Η αρχιτεκτονική εκπαίδευση στο διαδικτυακό χώρο και η συγκρότηση του εκπαιδευόμενου υποκειμένου στις διευρυμένες κοινότητες γνώσης [Διδακτορική διατριβή, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών]. <https://doi.org/10.12681/eadd/45497>
- [4] Παπαηλίου, Α. (2022). Η χρήση Επαυξημένης Πραγματικότητας στην εποχή του Industry 4.0 και η πολυδιάστατη συνεισφορά της στην ενίσχυση της εμπειρίας του χρήστη [Διπλωματική Εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Εφαρμοσμένων Τεχνών, Γραφικές Τέχνες - Πολυμέσα MA]. <https://apothesis.eap.gr/archive/item/171020>
- [5] Μπαστάνη, Ζ. (2021). Σχεδιάζοντας για όλους, κοινωνική και συμμετοχική αρχιτεκτονική [Ερευνητική εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών]. <http://ikee.lib.auth.gr/record/>

ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΝΟΜΑΔΙΣΜΟΣ

A. Καραγιάννη¹, Π. Παρθένιος²

1,2 Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνείο Κρήτης
(*annakaragianni@tuc.gr, pparthenios@tuc.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα παγκόσμια φαινόμενα έχουν πολυδιάστατες συνέπειες και ωθούν δραστικά νέες εξελίξεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι συνέπειες αυτές είναι αντίθετες από τις αναμενόμενες, όπως στην περίπτωση της πανδημίας Sars-Cov-2 που ενώ δημιούργησε πρωτοφανείς κανόνες εγκλεισμού και περιορισμού κινητικότητας, πυροδότησε την εξέλιξη και άνθηση μιας νέας υβριδικής μορφής τουρισμού και εργασίας – τον ψηφιακό νομαδισμό (Woldoff, Litchfield, 2021). Ο ψηφιακός νομαδισμός είναι ένα φαινόμενο αλληλένδετο με πολλά «επαναλαμβανόμενα πρότυπα: ψηφιακή εργασία, ευελιξία, κινητικότητα, ταυτότητα και κοινότητα» (Henselek, Puchala, 2021) δημιουργώντας χωρικές μεταλλάξεις σε πολλαπλές κλίμακες.

Με ποιόν τρόπο μπορεί να ενταχθεί ένα ραγδαία αναπτυσσόμενο φαινόμενο στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση; Στα πλαίσια του μαθήματος “Ψηφιακές Τεχνολογίες στον Αρχιτεκτονικό Σχεδιασμό II”, οι φοιτητές καλούνται να επαναπροσδιορίσουν χωρικά το φαινόμενο του ψηφιακού νομαδισμού και να δημιουργήσουν μία συνθετική στρατηγική σε κλίμακα κτηρίου, γειτονιάς ή πόλης και να την εκφράσουν μέσω διαγραμματικών απεικονίσεων και τρισδιάστατων αναπαραστάσεων. Μέσα από το μάθημα, δημιουργήθηκαν συνέργειες με κοινότητες ψηφιακών νομάδων, με οργανισμούς που αναλύουν, διευκολύνουν και προωθούν το φαινόμενο του ψηφιακού νομαδισμού, αλλά και με ιδιωτικές πρωτοβουλίες δημιουργίας χώρων εργασίας με απομακρυσμένη πρόσβαση. Για παράδειγμα, αναπτύχθηκε συνεργασία με τον οργανισμό Marketing Greece, ο οποίος, μέσω της πλατφόρμας «Work from Greece» προσπαθεί να διευκολύνει τη μετάβαση των ψηφιακών νομάδων στην Ελλάδα.

Στόχος της παρούσας εισήγησης είναι η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της μελέτης, έρευνας και ανάδειξης του φαινομένου του ψηφιακού νομαδισμού στον χώρο, μέσα από την μελέτη περίπτωσης της πόλης των Χανίων. Ο συνδυασμός των συν-δημιουργικών συζητήσεων με τους ψηφιακούς νομάδες, τους ιθύνοντες, τους συμβούλους και τους χρήστες δημιούργησε μια πλατφόρμα ιδεών και σκέψεων γύρω από το φαινόμενο και κατόρθωσε να εντάξει τον ψηφιακό νομά στο επίκεντρο του σχεδιασμού.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ:

ψηφιακός νομαδισμός, εκπαίδευση, ψηφιακές τεχνολογίες, αναπαράσταση, συμμετοχικός σχεδιασμός

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[1] Woldoff, Rachael A., and Robert C. Litchfield, Digital Nomads: In Search of Meaningful Work in the New Economy (New York, 2021; online edn, Oxford Academic, 18 Feb. 2021), <https://doi.org/10.1093/oso/9780190931780.001.0001>, accessed 2 Aug. 2023.

[2] Hensellek S., Puchala N. (2021) The Emergence of the Digital Nomad: A Review and Analysis of the Opportunities and Risks of Digital Nomadism. In: Orel M., Dvouléty O., Ratten V. (eds) The Flexible Workplace. Human Resource Management. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-62167-4_11

ΤΟΠΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΟΛΟΓΙΚΟΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ: ΠΑΡΕΞΗΓΗΜΕΝΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ

N. Κουρνιατίης
Σχολή Μηχανικών, ΠαΔΑ
(kourniatis_geometry@uniwa.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η υιοθέτηση μαθηματικών – και όχι μόνο – εννοιών στο σχεδιασμό είναι κάτι που συναντάται από τότε που ο σχεδιασμός του χώρου και των αντικειμένων του άρχισε να συνδέεται με περισσότερο ή λιγότερο συγκεκριμένες μεθόδους. Άλλοτε για να εξηγήσουν μια λογική που μοιάζει να προϋπάρχει και να επηρεάζει ή να οργανώνει το σχεδιασμό κι άλλοτε αντίστροφα, για να ερμηνεύσουν ή να αιτιολογήσουν συνθετικές αποφάσεις. Η έννοια της προβολής για παράδειγμα, η οποία χρησιμοποιείται ενίοτε καταχρηστικά (π.χ. «γραμμές προβολής»), έχει υιοθετηθεί από την ευκλείδεια και την προβολική θεώρηση του χώρου. Η έννοια της τοπολογίας στο σχεδιασμό υιοθετείται συχνά για να περιγραφεί η μορφολογική μετάβαση ενός σχήματος από μία αρχική κατάσταση σε μία τελική. Η αρχική και η τελική μορφή βαφτίζονται ισομορφικές, στο πλαίσιο του ότι είναι τοπολογικά ισοδύναμες. Όμως, γιατί κάποιος να έχει ανάγκη τον όρο «τοπολογία» για να περιγράψει τη μορφολογική μετάβαση ενός σχεδιασμένου αντικειμένου, τη στιγμή που όλες οι μορφές που τελικά σχεδιάζουμε και κατασκευάζουμε μπορούν να προσεγγιστούν μέσα από τους ευκλείδειους ισομετρικούς και μη ισομετρικούς μετασχηματισμούς; Γιατί να καταφεύγουμε σε έννοιες, όπως είναι ο ομοιομορφισμός, ο βαθμός συνεκτικότητας ενός χώρου (τοπολογικού), το γένος μιας επιφάνειας και το αν είναι μονόπλευρη ή δίπλευρη, για να περιγράψουμε κάτι που έχουμε ήδη σχεδιάσει μέσα από ευκλείδειες λογικές; Η τοπολογία ως κλάδος θα μπορούσε ίσως να αποτελέσει εργαλείο σχεδιασμού του χώρου, αλλά κάτι τέτοιο θα απαιτούσε μια αλλαγή στον τρόπο σκέψης των αρχιτεκτόνων, προς μια περισσότερο αναλυτική, παρά συνθετική αντίληψη.

Η βασική διαφορά στην προσέγγιση του χώρου μέσα από τις αρχές της Τοπολογίας σε αντίθεση με την Ευκλείδεια οπτική, είναι ότι η πρώτη βασίζεται στην ανάλυση, ενώ η δεύτερη στη σύνθεση. Η τοπολογία διερευνά ιδιότητες σχημάτων και χώρων και παρέχει τα αναλυτικά εργαλεία για την κατανόηση των ιδιοτήτων αυτών, χωρίς την ανάγκη για εποπτεία. Περιγράφει σχήματα, εκ των οποίων άλλα είναι κατασκευάσιμα στον τρισδιάστατο, ευκλείδειο χώρο κι άλλα όχι, χωρίς να αναζητά τη μορφή τους. Έχει δηλαδή αποκόψει τις ιδιότητες από τη μορφή. Κάτι που έχει κάποιες ιδιότητες μπορεί να έχει πολλές ενδεχόμενες μορφές. Θυμίζει λίγο την περίπτωση του αλγοριθμικού σχεδιασμού. Εντούτοις διαφέρει σημαντικά από αυτόν. Αντίθετα, στην ευκλείδεια θεώρηση η μορφή είναι άμεσα συνδεδεμένη με τις ιδιότητες του σχήματος. Είναι συγκεκριμένη και ιδεατή ταυτόχρονα.

Μοιάζει πως μία περισσότερη αναλυτική διάθεση στη σκέψη θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια αποδέσμευση από την ανάγκη για εποπτεία της συγκεκριμένης μορφής. Σε συνέχεια της εκτεταμένης ευκλείδειας θεώρησης του χώρου, όπου το σημείο στο άπειρο είναι πολύ συγκεκριμένο, σε γνωστή θέση, αλλά αδύνατον να το προσεγγίσουμε, στις σημερινές διαδικασίες σχεδιασμού, μία αναλυτικο-συνθετική πρακτική θα μπορούσε ίσως να ενσωματώσει την τοπολογική θεώρηση με ταυτόχρονη σταδιακή αποδέσμευση από την ανάγκη μας για εποπτεία της μορφής.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: τοπολογία, ισομορφισμός, τοπολογική ισοδυναμία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Κουρνιατίης, N. (2019). Γεωμετρικές Αναπαραστάσεις σε Εφαρμοσμένο Αρχιτεκτονικό Σχεδιασμό. Τζιόλας.
- [2] Κουρνιατίης, N. (2021). Geometric Principles in Generative Design. Τζιόλας.
- [3] Πνευματικός, Σ. (2002). Τοπολογία. Θεμελιώδεις έννοιες της γενικής τοπολογίας. Γ.Α. Πνευματικού.
- [4] Thom, R. (1985). Μαθηματικά πρότυπα της μορφογένεσης. Γ.Α. Πνευματικού.
- [5] Ξαγοράρης, Π. (1996). Μετασχηματισμοί. Δομές και μεσότητες στην τέχνη. Παρατηρητής.
- [6] Παρμενίδης, Γ., Χαραλαμπίδου – Διβάνη, Σ. (1989). Η μορφή του σχεδιασμένου αντικειμένου. Το πρόβλημα της περιγραφής. Παρατηρητής.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΩΝ ΧΩΡΟ-ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ: ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Αικ. Λιάπη1*

1Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πατρών
(kliapi@upatras.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι συνεχώς αναδυόμενες μεταβολές στις κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές συνθήκες γεννούν ανάγκες για καινοτομία που συχνά αγγίζει και τον τομέα της αρχιτεκτονικής τεχνολογίας. Η διερεύνηση και ο σχεδιασμός καινοτόμων χωρο-κατασκευών που μπορούν να δώσουν λύση σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών, ανθρωπιστικών κρίσεων, αλλά και σε πολλές άλλες περιπτώσεις που ενδείκνυται η χρήση προσωρινών χωρικών δομών, αποτελεί το βασικό αντικείμενο μαθήματος επιλογής στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών. Έμφαση δίνεται σε ελαφρές και επαναχρησιμοποιούμενες κατασκευές ταχείας ανάπτυξης η συναρμολόγησης. Οι κατασκευές αυτές είναι μεταβαλλόμενης γεωμετρίας. Η μεθοδολογική προσέγγιση του μαθήματος περιλαμβάνει τρόπους κατηγοριοποίησης των δομών αυτών με παραδείγματα μετασχηματισμών στη φύση, χωρικών συστημάτων που απαντώνται στη πολιτιστική παράδοση διαφόρων λαών, καθώς και σε τεχνολογικές επιτεύξεις σε συναφή θέματα σε διεθνή κέντρα προωθημένης έρευνας. Η αξιοποίηση γνώσεων που μπορούν να αναζητήσουν οι φοιτητές σε πεδία που δεν σχετίζονται άμεσα με την εκπαίδευσή τους, έχει στόχο την εισαγωγή της διεπιστημονικής προσέγγισης στη σχεδιαστική διαδικασία και τον πειραματισμό, με επιδιωκόμενο αποτέλεσμα την ευρηματικότητα σε όλα τα στάδια ανάπτυξης μιας καινοτόμου χωρο-κατασκευής. Προϋπόθεση για την επινόηση και ανάπτυξη νέων χωρικών δομών είναι η κατανόηση προωθημένων εννοιών γεωμετρίας και μηχανισμών, ενώ η χρήση μεθόδων παραμετρικού σχεδιασμού και κινηματικής προσομοίωσης συμβάλουν στην περαιτέρω διερεύνηση τους. Στην εργασία παρουσιάζονται έργα φοιτητών που έχουν παρουσιαστεί και δημοσιευθεί σε συνέδρια ή συλλογικές εκθέσεις. Η προαιρετική συμμετοχή των φοιτητών σε ερευνητικά εργαστήρια με αντικείμενο την υλοποίηση καινοτόμων χωρο-κατασκευών για συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις, αποσκοπεί στην μύηση των φοιτητών στην state-of-the-art έρευνα σε καινοτόμες χώρο-κατασκευές σε διεθνές επίπεδο.

Π. Μάντζου¹, Α. Φλώρος², Σ. Συμεωνίδου³

1Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

2Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

3Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

(pmantzou@uoi.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Γενετική Τεχνητή Νοημοσύνη (Generative Artificial Intelligence) έχει επιφέρει σημαντικούς μετασχηματισμούς εισάγοντας μία αλλαγή παραδείγματος, που επηρεάζει την αρχιτεκτονική εκπαίδευση και πρακτική. Τα μέσα καθόριζαν πάντα την αρχιτεκτονική σκέψη, καθώς δεν αποτελούν απλώς αναπαραστατικούς μηχανισμούς, αλλά κυρίως εργαλεία σκέψης απαραίτητα για τη σύλληψη, τη σχηματοποίηση και την παραγωγή της αρχιτεκτονικής σκέψης. Τα ψηφιακά μέσα έχουν εξελιχθεί σε αναπόσπαστη πτυχή της αρχιτεκτονικής διαδικασίας, αναδιαμορφώνοντας τον τρόπο με τον οποίο η αρχιτεκτονική συλλαμβάνεται, διδάσκεται κι ασκείται, μεταλλάσσοντας τον τρόπο δημιουργίας αλλά κυρίως τον τρόπο σκέψης.

Η εργασία στοχεύει να εξετάσει τη χρήση των αναδυόμενων τεχνολογιών τεχνητής νοημοσύνης ως συνθετικά και αναλυτικά εργαλεία. Επικεντρώνεται στο πώς η αξιοποίησή τους μπορεί να αναδιαμορφώσει τις παραδοσιακές παιδαγωγικές προσεγγίσεις και να αναθεωρήσει βασικές πρακτικές της αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης. Το Generative AI εμφανίζεται ως μια πολύ πιο απαιτητική πρόκληση, από εκείνη της ενσωμάτωσης ψηφιακών μέσων που προηγήθηκε.

Ενώ ένα μεγάλο ποσοστό μεθόδων γενεσιουργών συστημάτων έχει γνωστοποιηθεί στον τομέα της αρχιτεκτονικής έρευνας, κυρίως στο κομμάτι των γεωμετρικών διεργασιών, ο ρόλος της εννοιολογικής δημιουργικότητας δεν έχει ακόμα διερευνηθεί. Η χρήση συστηματικών γραμματικών για την διερεύνηση της ευρωστίας των αποτελεσμάτων, που παράλληλα θα μπορούσε να ανταποκριθεί στην πολυπλοκότητα της αρχιτεκτονικής σημασιολογίας ή η διερεύνηση της ενσωμάτωσης των αποτελεσμάτων στα πρώιμα στάδια της σχεδιαστικής διαδικασίας, είναι διεργασίες που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην εγκαθίδρυση αυτών των τεχνολογιών τόσο στο σύγχρονο αρχιτεκτονικό γίγνεσθαι, όσο και στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση.

Η έρευνα εξετάζει μεθοδολογικά τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης, και ιδιαίτερα των Παραγωγικών Ανταγωνιστικών Δικτύων (Generative Adversarial Networks, GANs), ως τρόπους αρχιτεκτονικής παραγωγής. Η ικανότητά τους να δημιουργούν νέα δεδομένα με παρόμοια χαρακτηριστικά με τα δεδομένα εισόδου, με μια λογική που παραμένει ασαφής στον χρήστη, επηρεάζει το νόημα του περιεχομένου, τις πληροφορίες και την αναπαράστασή τους. Η τεχνητή νοημοσύνη δεν αποτελεί ένα ερμηνευτικό ή τεχνικό εργαλείο, αλλά μάλλον συν-δημιουργό της πληροφορίας. Η εισήγηση προσπαθεί να συμβάλει στην έρευνα σχετικά με την εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης στη δημιουργία και ανάλυση της αρχιτεκτονικής, καθώς και τις επιπτώσεις της στην αρχιτεκτονική σκέψη, θεωρία, πρακτική και εκπαίδευση.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: ψηφιακές τεχνολογίες, αρχιτεκτονική εκπαίδευση, αρχιτεκτονική πρακτική, Τεχνητή Νοημοσύνη, Παραγωγικά Ανταγωνιστικά Δίκτυα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Bressani, M., Carpo, M., Martin, R., Picon, A., & Vardouli, T. (2019). *L'architecture à l'heure du numérique, des algorithmes au projet*. 2.
- [2] Carpo, M. (2011). *The Alphabet and the Algorithm*. MIT Press.
- [3] Crawford, K. (2022). *Atlas of AI: Power, politics, and the planetary costs of Artificial Intelligence*. Yale University Press.
- [4] Goodfellow, I., & Research Scientist, O. (n.d.). *Generative Adversarial Networks (GANs)*.

Η ΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΩΣ ΤΗΝ ΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΗΧΟΤΟΠΙΟΥ

Ν. Μ. Παπαδάκης^{1,2}, Γ.Ε. Σταυρουλάκης¹

1Ινστιτούτο Υπολογιστικής Μηχανικής και Βελτιστοποίησης, Σχολή Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης, Πολυτεχνείο Κρήτης

2Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο (nikrapadakis@tuc.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η επίδραση της αίσθησης της ακοής στον άνθρωπο έχει πολλές εκφάνσεις στην υγεία, διάθεση, συγκέντρωση, ποιότητα ζωής κ.α. Συνειδητά ή υποσυνείδητα όλοι αντιλαμβάνομαστε τους ήχους και το ακουστικό περιβάλλον στο οποίο υποβαλλόμαστε καθημερινά. Ενώ μπορούμε να κλείσουμε τα μάτια μας, δεν μπορούμε να κλείσουμε τα αυτιά μας και να απομονωθούμε από το ακουστικό περιβάλλον. Το πεδίο της Ακουστικής μελετά τις ιδιότητες, τη συμπεριφορά και τις εφαρμογές του ήχου, καθώς και τις επιδράσεις του ακουστικού περιβάλλοντος στον άνθρωπο.

Στην Αρχιτεκτονική πρακτική στον Ελλαδικό χώρο, πολλές φορές θέματα Ακουστικής δεν λαμβάνονται υπόψη στον Αρχιτεκτονικό σχεδιασμό. Το αποτέλεσμα είναι συχνά να δημιουργούνται προβλήματα τα οποία πρέπει να λυθούν εκ των υστέρων, ενώ μειώνεται η αξία και η επίδραση του Αρχιτεκτονικού έργου. Αντίστοιχα, η Ακουστική στην Αρχιτεκτονική Εκπαίδευση στον Ελλαδικό χώρο, δεν διδάσκεται σε όλες τις σχολές, ενώ σε πολλές περιπτώσεις η διδασκαλία της θα μπορούσε να εμπεριέχει ένα πιο ευρύ φάσμα γνώσεων με προοπτικές αξιοποίησης σε περισσότερες κατηγορίες πρακτικών εφαρμογών.

Αρχικά, στο κείμενο θα παρατεθούν στοιχεία από τομείς της Ακουστικής σχετικούς με τον Αρχιτεκτονικό σχεδιασμό, όπως η Αρχιτεκτονική Ακουστική (η οποία περιλαμβάνει τους τομείς της Ακουστικής Χώρου και της Ηχομόνωσης-Ηχοπροστασίας) και ο τομέας της Ακουστικής Ηχοτοπίου ο οποίος ασχολείται περισσότερο με το πώς βιώνουμε ένα χώρο (κλειστό ή ανοικτό). Επίσης, θα αναφερθούν στοιχεία από τους τομείς της Οπτικοακουστικής αλληλεπίδρασης καθώς και στοιχεία της Πολυαισθητήριας αντίληψης. Στην συνέχεια, για κατηγορίες χώρων στις οποίες η Ακουστική είναι απαραίτητη ώστε να επιτελέσουν την βασική τους λειτουργία (π.χ. θέατρα, χώροι εκδηλώσεων), θα παρουσιαστούν προσεγγίσεις Ακουστικής καθώς και τυπικά λάθη τα οποία μπορεί να προκύψουν χωρίς Ακουστικό σχεδιασμό. Τέλος, θα αναφερθούν σχετικά στοιχεία για κατηγορίες εφαρμογών στις οποίες τα οφέλη προσεγγίσεων Ακουστικής δεν είναι τόσο γνωστά (π.χ. σχολεία, χώροι εστίασης, πάρκα κ.α.).

Συμπερασματικά, η αναδυόμενη ανάγκη για Αρχιτεκτονικό σχεδιασμό με επίκεντρο τη βιωσιμότητα, πρέπει και μπορεί να λάβει υπόψη την αίσθηση της ακοής (και κατ'έπекταση την επιστήμη της Ακουστικής) και το πώς αυτή επηρεάζει την αλληλεπίδραση με το Αρχιτεκτονικό έργο. Η αρχή μπορεί να γίνει από την Αρχιτεκτονική Εκπαίδευση ώστε τα αποτελέσματα να φανούν και στην Αρχιτεκτονική Πράξη. Η προσέγγιση αυτή καταδεικνύει νέους δρόμους διδασκαλίας, έρευνας και πράξης.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Ακουστική, Αρχιτεκτονική Ακουστική, Ακουστική Ηχοτοπίου, Οπτικοακουστική αλληλεπίδραση, Πολυαισθητήρια αντίληψη

VRxEBIT: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕΣΩ ΕΙΚΟΝΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΧΑΝΙΩΝ

Π. Παρθένιος¹, Α. Καραγιάννη², Β. Γεροπάντα³, Δ. Ανδρεαδάκης⁴, Π. Δανιά⁵
1,2,3,4,5Αρχιτεκτονική Σχολή, Πολυτεχνείο Κρήτης
(pparthenios@tuc.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το έργο που παρουσιάζεται στοχεύει στη δημιουργία μιας νέας εμπειρίας στη Δημοτική Πινακοθήκη Χανίων, και υλοποιείται μέσω της τεχνολογίας της Εικονικής Πραγματικότητας (VR), στο πλαίσιο μιας εικαστικής έκθεσης εμπνευσμένης και αφιερωμένης στη σύγχρονη ελληνική ιστορία, με τίτλο "Η Ελλάδα Μετά Την Επανάσταση – Καλλιτεχνικοί Θησαυροί Από Τη Συλλογή Κρασάκη". Στόχος είναι ο πειραματισμός με μια νέα προσέγγιση επαφής με την ίδια την Πινακοθήκη και τα έργα τέχνης, μέσα από μια διαδραστική εικονική εμπειρία που αξιοποιεί την ψηφιοποίηση και την τρισδιάστατη χαρτογράφηση, αναδεικνύοντας το πολιτιστικό περιεχόμενο της έκθεσης. Κύριος στόχος του έργου είναι να προσφέρει στον επισκέπτη την ευκαιρία να γνωρίσει την Πινακοθήκη και τα 167 εκθέματα που παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά δημόσια, προωθώντας την ενεργό συμμετοχή του στην οργάνωση της έκθεσης, την απόκτηση γνώσεων για τα έργα τέχνης μέσω μιας μαθησιακής προσέγγισης η οποία αναπτύσσεται σε εικονικό περιβάλλον. Το έργο επικεντρώνεται σε τρεις άξονες: Αρχικά, στόχος ήταν να παρασχεθεί στον επιμελητή της φυσικής έκθεσης ένα εργαλείο με το οποίο ο ίδιος μπορεί να πειραματιστεί με την τοποθέτηση των ψηφιακών κλώνων των εκθεμάτων και να προσομοιώσει τις ιδέες του, πριν την οριστικοποίηση της εγκατάστασης όλης της έκθεσης.

Επιπλέον, το έργο αυτό προσφέρει στους ενδιαφερόμενους, επίσκεψη της Πινακοθήκης εξ' αποστάσεως, καθώς και προσφέρει τρόπο διάθεσης των απαραίτητων γνώσεων για κάθε έργο τέχνης ανεξάρτητα από τη φυσική τους τοποθεσία.

Τέλος, στόχος του έργου είναι το εκπαιδευτικό πλαίσιο, όπου οι χρήστες μετά τη φυσική επίσκεψη στην Πινακοθήκη και την εξοικείωσή τους με τα εκθέματα, μπορούν να την επισκεφθούν ξανά εικονικά και να γίνουν επιμελητές της δικής τους εκδοχής, συνθέτοντας εκ νέου μια εικονική έκθεση, σύμφωνα με τις γνώσεις που απέκτησαν και τον τεχνολογικό εξοπλισμό (VR). Ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να περπατήσει μέσα από το εικονικό κτίριο, να αλλάξει τη θέση των εκθεμάτων στους τοίχους, την κλίμακα τους, να τα «αγγίξει» και να εκτιμήσει καλύτερα το χρώμα, το σχήμα και την αξία τους. Η διαδικασία εκμάθησης με σκοπό την κατηγοριοποίηση και την τοποθέτηση των εκθεμάτων με βάση την ιστορία τους, προσφέρει στο χρήστη συμπυκνωμένη γνώση, όπως κατέχει ένας φυσικός επιμελητής. Στο τέλος της εργασίας του, μπορεί να τραβήξει φωτογραφίες, βίντεο ή gif και να τα αποθηκεύσει.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ:

Εικονική πραγματικότητα, Ψηφιακή Πολιτιστική Κληρονομιά, Δημοτική Πινακοθήκη Χανίων, εκπαιδευτική διαδικασία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Brondi, R., Carrozzino, M., Lorenzini, C. and Tecchia, F. (2016). 'USING MIXED REALITY AND NATURAL INTERACTION IN CULTURAL HERITAGE APPLICATIONS', *Informatica* 40, pp. 311–316
- [2] Chong, HT., Lim, CK., Rafi, A., Tan, KL. and Mokhtar, M. (2021). 'Comprehensive systematic review on virtual reality for cultural heritage practices: coherent taxonomy and motivations'. *Multimedia Systems* 28. pp. 711–726. DOI: 10.1007/s00530-021-00869-4
- [3] Li, J. et al. (2022). 'Evaluation of virtual tour in an online museum: Exhibition of Architecture of the Forbidden City'. *PLoS ONE* 17: n. pag. DOI:10.1371/journal.pone.0261607
- [4] Parthenios P., Karagianni A., Christaki A., Mavroudi S., Karampatzaki M., Nitadorakis E. and Rousogiannakis I. (2019). 'Combining Indoor Positioning Systems (IPS) with Structure from Motion (SfM) 3D Point Clouds in Cultural Heritage'. *Proceedings of the International Conference on Cultural Heritage and New Technologies CHNT 23, Vienna.*
- [5] Parthenios P., Achillias G., Tsitsipa V. (2018). 'Using Big Data to Design User-Centric Museums - From visitors loyal to museums to museums loyal to users'. *eCAADe 2018 Conference - Computing for a better tomorrow, Lotz.* DOI: 10.52842/conf.eacaade.2018.2.233

Μ. Σταυρουλάκη¹, Γ. Λιόφαγος¹, Π. Δαρμαράκης¹
1Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνείο Κρήτης
(*mstavroulaki@tuc.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μελέτη μιας μνημειακής κατασκευής, προϋποθέτει την γνώση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η κατασκευή, των αιτίων που τα προκάλεσαν, καθώς επίσης και της επιρροής που κάθε παρέμβαση θα μπορούσε να έχει στην κατασκευή: έτσι ώστε, η παρέμβαση που σχεδιάζεται να μην αποδειχθεί μελλοντικά η αιτία ζημιών για το υπό εξέταση ιστορικό κτίριο από τοιχοποιία καθώς και να σέβεται τους περιορισμούς οι οποίοι επιβάλλονται εξαιτίας της σημασίας της κατασκευής και των πολιτιστικών αξιών τις οποίες αυτή φέρει. Αρχικά, πρέπει να εκτιμηθεί με την μέγιστη δυνατή ακρίβεια η υπάρχουσα κατάσταση της κατασκευής η οποία σχετίζεται με τον αρχικό τρόπο δόμησης, της ζημιάς που έχει υποστεί στην διάρκεια της ιστορίας της και τις παρεμβάσεις και επεμβάσεις που έχουν εφαρμοστεί. Συνεπώς η αναλυτική ιστορική και αρχιτεκτονική τεκμηρίωση, η καταγραφή της παθολογίας καθώς και η γεωμετρική αποτύπωση και εκτίμηση των υλικών της κατασκευής αποτελούν την βάση για την μελέτη δομικής συμπεριφοράς μιας μνημειακής κατασκευής γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη της διεπιστημονικής προσέγγισης. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η ανάδειξη μιας μεθοδολογίας μελέτης για την ιστορική, αρχιτεκτονική και κυρίως δομική διερεύνηση μνημειακών ναών με όμοιο αρχιτεκτονικό τύπο και τρόπο δόμησης. Μέσα από την μελέτη δύο βενετσιάνικων ναών αναδεικνύονται τα κοινά στοιχεία καθώς και οι διαφορές στην παθολογία του δομικού φορέα και των παραγόντων που επιδρούν σε αυτόν. Συγκεκριμένα πραγματοποιείται εμβάθυνση στην δομική συμπεριφορά του καθολικού του μετοχίου του Αγίου Γεωργίου της οικογένειας Μορμόρη (Mormori) στα Νεροκούρου Χανίων το οποίο ανάγεται στην Ενετοκρατία και πρόκειται για ένα μονόχωρο καμαροσκέπαστο ναό στον οποίον παρατηρούνται πολλές οικοδομικές φάσεις και διαφορετικοί τρόποι δομής που χρονολογούνται ως τον 20ο αιώνα. Παράλληλα η μελέτη του ναού του Προφήτη Ηλία στις Μουρνιές Χανίων δίνει την δυνατότητα χρήσιμων συγκρίσεων που αφορούν τις βλάβες του δομικού φορέα και την δυναμική συμπεριφορά των κατασκευών.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ:

Φέρουσα τοιχοποιία, Δυναμική ανάλυση, Πεπερασμένα Στοιχεία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Αυγέρου, Ν., Βαλλιανάτος, Κ., Βιδάλης, Ο., Δαρμαράκης, Π., Κάλφα, Ε., Κρικελής, Σ., Λιόφαγος, Γ., Ράπτη, Κ., Στεφάνου, Τ. (2022), Αναζητώντας τη χαμένη μνήμη. Η περίπτωση της Μονής Αγίου Γεωργίου Μορμόρη στα Νεροκούρου Χανίων, 13ο Διεθνές Κρητολογικό Συνέδριο, Άγιος Νικόλαος Κρήτη.
- [2] Stavroulaki, M., Liofagos, I., Darmarakis, P., Structural behaviour and strength evaluation of a venetian church through finite element analysis, 3rd International Conference TMM-CH Transdisciplinary Multispectral Modelling and Cooperation for the Preservation of Cultural Heritage, 20-23 March 2023.
- [3] Φραγκιουδάκης, Θ. (2021). Η ενετική εκκλησιαστική απογραφή του 1637 στο νομό Χανίων. Ραδάμανθους.
- [4] Leftheris, B.P., Stavroulaki, M.E., Sapounaki, A.C. and Stavroulakis, G.E. (2006). Computational Mechanics for Heritage Structures. WITpress. Computational Mechanics for Heritage Structures (witpress.com)
- [5] Charalambidi, B., Koutsianitis, P., Motsa, S.M., Tairidis, G., Kasampali, A., Drosopoulos, G., Stavroulaki, M., Stavroulakis, G. (2022). Modelling identification and structural damage investigation of the Neoria monument in Chania. Developments in the Built Environment, 10, 100069. <https://doi.org/10.1016/j.dibe.2022.100069>

DESIGN IN REVERSE

Β.Στρουμπάκος

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πατρών.
(vstroumpakos@upatras.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εισήγηση αφορά στην παρουσίαση μεθοδολογίας υπολογιστικού σχεδιασμού η οποία εφαρμόζεται στο Εργαστήριο Σχεδιασμού Κατεύθυνσης (Advanced Design Studio: Computational Design), στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Η μέθοδος αφορά στη δημιουργία ενός πρωτότυπου γενοτύπου από το οποίο μπορούν να παραχθούν σειρές σχεδιαστικών φαινοτύπων. Η δημιουργία του γενοτύπου προκύπτει από την design in reverse ανάπτυξη μηχανισμών υπολογιστικού σχεδιασμού που εκκινούν από την ανάλυση συγκεκριμένων αναφορών. Η δημιουργία χωρικών ή δομικών κατασκευασμάτων προκύπτει από την ερμηνεία των συνθετικών αρχών της αναφοράς και την ερμηνεία των συνθετικών σχέσεων σε προγράμματα. Η προσέγγιση δίνει έμφαση στον σχεδιασμό των σχέσεων μεταξύ των στοιχείων, και την παρατήρηση πως οι συνθετικές σχέσεις ορίζονται τόσο από αλγεβρικούς όσο και από γεωμετρικούς συσχετισμούς (Allen, 1997). Επίσης δίνει έμφαση σε συστήματα τα οποία εμφανίζουν που χαρακτηρίζονται από επανάληψη, διαφοροποίηση, διαβάθμιση, συσχέτιση (Schumacher, 2018)

Η διαδικασία που ακολουθείται έχει τα εξής χαρακτηριστικά: α) την εξαγωγή κρίσιμων συνθετικών στοιχείων από συστήματα αναφοράς μέσα από απομόνωση, παρατήρηση και ανάλυση β) τη δημιουργία αλγορίθμων που προκύπτουν από την παραπάνω παρατήρηση γ) τη δημιουργία προγραμμάτων που υλοποιούν τους αλγορίθμους σε script υπολογιστικού σχεδιασμού δ) την ενδεδειγμένη διερεύνηση των εκδοχών που ο μηχανισμός παράγει και την ταξινόμησή τους.

Οι διδακτικοί στόχοι του μαθήματος είναι η καλλιέργεια της παρατήρησης και κατανόησης υπάρχουσας δομής ως προς τις σχέσεις των στοιχείων της, η ερμηνεία των σχέσεων σε αλγοριθμικά διαγράμματα, η μετατροπή των διαγραμμάτων σε προγράμματα και τη δημιουργία πρωτοτύπων προγραμματιστικών μηχανισμών, η καλλιέργεια της πειραματικής διαδικασίας καθώς και της συστηματικής καταγραφής της, η εξοικείωση των φοιτητριών/των με τις ειδικές προγραμματιστικές διεργασίες, την αλγοριθμική σχεδίαση και τη διερευνητική διαδικασία σχεδιασμού. Η εισήγηση αναπτύσσει και παρουσιάζει τη μεθοδολογία καθώς επίσης σειράς έργων που αναπτύσσονται μέσω αυτής.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: computational design, parametric, cataloging, taxonomy, reverse engineering

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Caetano, I., Santos, L., & Leitao, A. (2019). Computational design in architecture: Defining parametric, generative, and algorithmic design, *Frontiers of Architectural Research* (2020) 9, 287-300
- [2] Carpo, M. (2013). *Twenty Years of Digital Design, The Digital Turn in Architecture, 1992 -2012, AD reader*, Wiley
- [3] Del Monaco, A. (2018), *Computational Methods in Architecture from theories to architectural design, ICCM 2018 Full Paper Proceedings*
- [3] Allen, S. (1997). *Field Conditions, Twenty Years of Digital Design, The Digital Turn in Architecture, 1992 -2012, AD reader*, Wiley
- [4] Schumacher, P. (2018). *Design as Second Nature, Zaha Hadid Architects – Diseno como segunda naturaleza, Exhibition catalogue: MUAC – El Museo Universitario Arte Contemporaneo, Mexico City*

ΑΝΟΙΚΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Δ. Ψυχογιός

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
(*dps@uth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εντάσσεται στην ενότητα «Αρχιτεκτονική παιδεία και διεπιστημονικότητα για την διαχείριση κρίσεων (περιβαλλοντικών, κοινωνικό-οικονομικών, υγειονομικών, φυσικών καταστροφών κλπ) ενώ παράλληλα βρίσκεται στο κοινό όριο των θεματικών αξόνων του συνεδρίου «Η διδασκαλία του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού» και «Τεχνολογία στην αρχιτεκτονική παιδεία».

Αρχικά κρίνεται απαραίτητο να διευκρινιστούν δύο θεμελιώδεις θέσεις της παρούσας εισήγησης. Η πρώτη υποστηρίζει ότι η χρήση της επιστημονικής γνώσης και της τεχνολογίας δεν είναι ούτε κοινωνικά ουδέτερη ούτε αθώα. Η δεύτερη αφορά την έννοια της «κρίσης». Στο παρόν κείμενο υιοθετείται η θέση των Hardt-Negri σύμφωνα με την οποία η «κρίση» αποτελούσε χαρακτηριστικό της «νεωτερικής κυριαρχίας» του 17ου αιώνα και όχι της ισχύουσας «αυτοκρατορικής κυριαρχίας» των τελευταίων δεκαετιών όπου η «Αυτοκρατορία» δεν οργανώνεται γύρω από μια κεντρική διαπάλη αλλά μέσα από ένα ευέλικτο δίκτυο μικρο-συγκρούσεων. Οι αντιφάσεις (προστασία - καταστροφή του περιβάλλοντος, ανάπτυξη - μαρασμός, ρατσισμός - συμπερίληψη, κτλ) βρίσκονται παντού είναι δυσδιάκριτες, πολλαπλασιαζόμενες και δύσκολα εντοπίσιμες, επομένως αντί για την έννοια της κρίσης οι συγγραφείς προτείνουν την έννοια της «πανκρίσης» ή αυτή της «φθοράς». Η έννοια της «φθοράς» δεν συνιστά μια παρέκκλιση αλλά την ίδια την ουσία και το *mondu operanti* της σύγχρονης «αυτοκρατορικής κυριαρχίας».

Με βάση τα παραπάνω εξετάζονται οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες στην διδακτική της αρχιτεκτονικής τεχνολογίας όταν, τόσο η διδακτική όσο και η αρχιτεκτονική τεχνολογία, είναι προσανατολισμένες προς την ανοικτότητα. Βασικά χαρακτηριστικά της οποίας είναι (Α) η προσβασιμότητα στη γνώση, τις τεχνολογίες και τους πόρους, (Β) η διαφάνεια των δράσεων, (Γ) η διαπερατότητα των οργανωτικών δομών, (Δ) η συμπερίληψη και η συμμετοχή.

Τα αποτελέσματα της εκπαιδευτικής διαδικασίας γίνονται κοινό αγαθό/πόρος που διαμορφώνεται όχι μόνο από την εκπαιδευτική κοινότητα αλλά και από την τοπική κοινωνία με όρους ισότητας, ελευθερίας και συμμετοχής. Επιπλέον ο ανοιχτός σχεδιασμός, η ανοιχτή κατασκευή και οι ανοιχτές τεχνολογίες κατασκευής συμβάλλουν προς την κατεύθυνση αλλαγής παραδείγματος στην κατασκευαστική βιομηχανία και την παραγωγή. Επίσης εγείρονται σημαντικά ερωτήματα τόσο για την μεθοδολογία όσο και την οντολογία του αντικειμένου σχεδιασμού όταν θεωρείται δεδομένο ότι τα αποτελέσματα του σχεδιασμού είναι διαθέσιμα κοινά και σε κατάλληλη μορφή ώστε η κοινότητα να μπορεί να τα μελετήσει, τροποποιήσει και διανέμει σύμφωνα με τους όρους που έχει ορίσει η ίδια. Παράλληλα, ο κατασκευαστικός κλάδος πληροφοροποιείται και υιοθετεί σταδιακά τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών αιχμής σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των κατασκευών. Η ταχύτατη ανάπτυξη των ψηφιακών τεχνολογιών καθιστά τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό και την ψηφιακή κατασκευή μια γνωστική δραστηριότητα που παράγει γνώση, κώδικα και ψηφιακά δεδομένα. Ως εκ τούτου είναι σημαντικό να συζητηθούν οι όροι και οι προϋποθέσεις ανάπτυξης κοινοτήτων ροής γνώσης και συνεργασίας.

Όλα τα παραπάνω θα αναλυθούν με βάση τα αποτελέσματα ερευνητικής και διδακτικής δραστηριότητας που αναπτύχθηκε την περίοδο 2019-2023 σε μαθήματα και εργαστήρια του τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Κρίση – Φθορά, Ανοικτότητα, Ψηφιακές Τεχνολογίες, Αρχιτεκτονική

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Schlagwein, D., Conboy, K., Feller, J., Leimeister, J. M., & Morgan, L. (2017). "Openness" with and without Information Technology: A Framework and a Brief History. *Journal of Information Technology*, 32(4), 297–305. <https://doi.org/10.1057/s41265-017-0049-3>
- [2] Mihael Hardt, Anotnio Negri, (2000), *Empire*, Harvard University Press (μεταφρ. Νεκτάριος Καλαϊτζής, (2002) εκδόσεις scripta
- [3] Peters, Michael. «The Idea of Openness: Open Education and Education for Openness». *The Encyclopaedia of Educational Philosophy and Theory*.

Δ. Ψυχογιός

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
(*dps@uth.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εντάσσεται στην ενότητα «Νέες τεχνολογίες στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση» του θεματικού άξονα «Τεχνολογία στην Αρχιτεκτονική Παιδεία» και βασίζεται στα αποτελέσματα του μαθήματος «Ειδικά θέματα ψηφιακής παραγωγής και κατασκευής, διαδικασιών και τεχνολογιών: Παγκοσμιο-τοπικές πρακτικές κατασκευής», που πραγματοποιήθηκε κατά την διάρκεια των τριών τελευταίων ακαδημαϊκών ετών (2020-2023), στο τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Στο έγγραφο επιχειρείται η κατανόηση του βαθμού που η τεχνολογία και οι μηχανές παραγωγής επιδρούν και συνδιαμορφώνουν στοιχεία του Αρχιτεκτονικού σχεδιασμού. Αυτό γίνεται μέσα από μια συγκριτική ανάλυση σπουδαστικών εργασιών της τριετίας 2020-2023. Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητη μια σημείωση για τα αντικείμενα και τα τεχνήματα ως υλοποιημένα αποτυπώματα κοινωνικών και ατομικών δράσεων. Κάθε κοινωνία παράγει, χαρακτηρίζεται και διαμορφώνεται από τα τεχνήματά της, δεν υπάρχει πριν και έξω από αυτά. Ο G. Deleuze αναφέρει ότι, «Είναι εύκολο να αντιστοιχίσουμε σε κάθε κοινωνία τύπους μηχανών, όχι γιατί οι μηχανές είναι προσδιοριστικός παράγων, αλλά γιατί εκφράζουν εκείνες τις κοινωνίες που είναι ικανές να τις γεννήσουν και να τις χρησιμοποιήσουν» Μία δεύτερη σημείωση αφορά την επικράτηση του δικτυακού παραδείγματος σε όλους τους τομείς των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Το γεγονός αυτό έχει αναδείξει θέματα που σχετίζονται με παγκοσμιο-τοπικές πρακτικές, κοινότητες γνώσης, ζητήματα αυτοοργάνωσης και μεταβάσεις από τον βιομηχανικό στον οικολογικό πολιτισμό.

Τα παραπάνω συνδέονται με σημαντικές αλλαγές τόσο στην οντολογία, την μεθοδολογία και τα εργαλεία σχεδιασμού και κατασκευής όσο και με αλλαγές στις σχέσεις σχεδιασμού και κατασκευής. Αποτελεί πλέον κεντρικό ζητούμενο η δομική συσχέτιση σχεδιασμού και κατασκευής. Η πληροφορία που παράγεται κατά την διάρκεια του σχεδιασμού είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την κατασκευαστική διαδικασία. Τα ψηφιακά αρχεία που παράγονται κατά τον σχεδιασμό μετατρέπονται σε κώδικα που καθορίζει με την σειρά του την λειτουργία των μηχανών παραγωγής (μηχανές κοπής, διαμόρφωσης, τρισδιάστατης εκτύπωσης, ρομποτικές μηχανές, μη επανδρωμένα αεροσκάφη, κτλ). Η πληροφορία σχεδιασμού συνιστά πλέον πληροφορία κατασκευής, πληροφορία διαχείρισης και οργάνωσης του έργου και πληροφορία παραγωγής βιομηχανικών δομικών προϊόντων και υλικών. Βρισκόμαστε ήδη στην επόμενη γενιά της ψηφιακά καθοδηγούμενης κατασκευής η οποία επαναξιολογεί και ενσωματώνει ζητήματα που σχετίζονται με: (Α) Περιορισμός η μη του ανθρώπινου παράγοντα, (Β) Τοπικές κοινότητες (Γ) Υπερπαραγωγή, Υπερκατανάλωση, Δημιουργία περισσότερων απορριμμάτων (Δ) Σπατάλη ενέργειας, Κόστος Κατασκευής, Τοπικά Υλικά (Ε) Επανάληψη, μιμητισμός, πολυπλοκότητα σχεδιασμού και κατασκευής (Ζ) Έλλειψη λειτουργικότητας.

Βασικός στόχος του μαθήματος είναι η κατανόηση όλων των παραπάνω και η εφαρμογή τους σε εργαστηριακό επίπεδο. Για να επιτευχθεί ο παραπάνω σκοπός ζητείται η εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης διαδικασίας μοντελοποίησης, ελέγχου, παραγωγής και συναρμολόγησης ενός έργου, υπό κλίμακα, αποκλειστικά με την χρήση ψηφιακά καθοδηγούμενων μηχανών παραγωγής. Οι διαθέσιμες μηχανές με τα αντίστοιχα λογισμικά είναι (I) CreatBot DX 3d printer με το Creatware software, (II) SIHAO Laser 100w με το RDWorks software, (III) Camau Racer 5.0 COBOT robotic arm με το RoboDK simulator. Βασική προϋπόθεση του μαθήματος είναι ότι ο σχεδιασμός έχει ως περιορισμό την υλοποίηση του έργου και της μακέτας αυτού αποκλειστικά με μία από τις παραπάνω μηχανές ή με συνδυασμό αυτών. Με αυτόν τον τρόπο οι διδασκόμενοι διέρχονται και υιοθετούν όλα τα στάδια από την αρχική σύλληψη έως την τελική υλοποίηση της κατασκευής.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ:

Ψηφιακή κατασκευή, Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός, Ρομποτική κατασκευή, Αφαιρετική κατασκευή Προσθετική κατασκευή

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Levy Pierre, «Δυνητική Πραγματικότητα (Realite Virtuelle)», (1999), εκ Κριτική, μεταφ. Καραχάλιος Μ.
- [2] Latour Bruno, «Ουδέποτε υπήρξαμε μοντέρνοι. Δοκίμιο συμμετρικής ανθρωπολογίας», (2000), εκ Σύνταγμα, μεταφρ. Τερζάκης Φ.
- [3] Δημήτρης Παπαλεξόπουλος, «Η αναπαράσταση του συνεχούς: σχεδιασμός - κατασκευή - χρήση», στο Β. Τροβά, Κ. Μανωλίδης, Γ. Παπακωνσταντίνου (επιμ.), Η αναπαράσταση ως όχημα αρχιτεκτονικής σκέψης, futura, Αθήνα 2006,

